

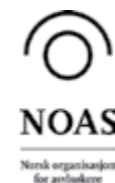
Har kristne konvertitter fra Iran behov for beskyttelse?

Tro, håp og forfølgelse II

Ny, utvidet og oppdatert rapport.

Tro, håp og forfølgelse II

Har kristne konvertitter fra Iran behov for beskyttelse?
Ny, utvidet og oppdatert rapport.

Innhold

FORORD.....	7
KART OVER IRAN.....	8
AKRONYMER.....	9
SAMMENDRAG.....	10
1 INNLEDNING.....	13
2 INTERNASJONALT LOVVERK OG NORSKE FORPLIKTELSER.....	15
2.1 Religionsfrihet.....	16
2.2 Retten til religionsfrihet.....	17
2.3 Retten til religionsutøvelse.....	18
2.4 Begrensning av religionsfrihet.....	18
2.5 Forfølgelse på grunn av religion eller livssyn.....	19
2.6 Konvertering “sur place”.....	22
2.7 Likestilling av grunnleggende menneskerettigheter.....	22
3 KJENNETEGN VED KRISTEN TROSUTØVELSE med relevans for en norsk og en iransk kontekst.....	24
3.1 Konvertitt knyttet til en menighet i Norge.....	24
3.2 Kjennetegn ved kristen tro.....	25
3.3 Alminnelig praktisering av kristendommen.....	26
3.4 Konvertitter i en norsk kontekst.....	26
3.5 Troverdighetsvurderinger.....	28
3.6 Kirkens vurdering må vektlegges.....	29
3.7 Ny og styrket saksbehandling i konvertittsaker?.....	29
4 KIRKEN I IRAN med fokus på konvertitters virkelighet.....	32
4.1 Kristne i den islamske republikken Iran.....	32
4.2 Noen kirkehistoriske perspektiv i Iran.....	36
4.3 Kirkestatistikk etter 1979.....	37
4.4 Innstramningene etter 1979.....	38
4.5 Husmenigheter i endring.....	41
4.6 Mønster for overgrep mot husmenigheter og konvertitter.....	44
4.7 Livsløpsrisiko - kumulativ forfølgelse.....	48
4.8 Returnerte konvertitter.....	52
4.9 Noen oppsummerende perspektiver.....	54

Utgitt 2017
1.opplag 300 eks
Tastetrykk Grafisk Kommunikasjon AS, Rast

© NOAS, Stefanusalliansen, Norges Kristne Råd,
Bispemøtet i Den norske kirke og Mellomkirkelig råd
for Den norske kirke 2017

noas.org
norgeskristnerad.no
stefanus.no
kirken.no

5	PRAKSIS I UNE OG DOMSTOLEN i konvertittsaker fra Iran 2015 - 2017. Praksis internasjonalt.....	55
	5.1 Praksis i perioden 2015 - juni 2017.....	56
	5.2 EU-domstolens avgjørelse Y mot Tyskland.....	64
	5.3 Dansk praksis.....	66
	5.4 Praksis i England.....	68
	5.5 Oppsummering.....	70
6	KOMMENTARER TIL PRAKSIS OG ANBEFALINGER.....	71
	6.1 Utøvelse av tro i fellesskap med andre - særskilt om husmenigheter.....	71
	6.2 Arrestasjoner, mishandling, inhuman og nedverdiggende behandling.....	72
	6.3 Vurdering av risiko på bakgrunn av trosidentitet.....	73
	6.4 Livsløpsrisiko - kumulering av diskriminering og risikofaktorer.....	74
	6.5 Domstolens prøvningsintensitet.....	74
	6.6 Begrensning av trosutøvelse ved retur.....	74
	6.7 Oppsummering og anbefalinger.....	78
7	LITTEURLISTE OG KILDEHENVISNINGER.....	79

Forord

Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) utga i 2014 en rapport om de kristnes situasjon i Iran: «Tro, håp og forfølgelse». Den reiste viktige spørsmål knyttet til utlendingsmyndighetens og domstolens behandling av konvertittsaker. Har asylsøkere fra Iran behov for beskyttelse om han eller hun skifter tro fra islam til kristendom? Hvordan vurdere den nye religiøse overbevisningens troverdighet? Hvilken risiko vil vedkommende løpe ved retur?

NOAS' rapport av 2014 anbefalte at utlendingsforvaltningen endret praksis og kom med flere konkrete anbefalinger for en bedre praksis. Denne oppfatningen delte også mange kirkelige instanser, ikke minst med bakgrunn i nært kjennskap til enkelte konvertitters trosreise.

«Tro, håp og forfølgelse» fikk ikke det ønskede gjennomslag. Det ble derfor høsten 2016 tatt initiativ til å utgi en ny rapport på et bredere grunnlag.

Bak det nye initiativet sto nå flere organisasjoner og kirkesamfunn. Foruten NOAS også Stefanusalliansen, Norges Kristne Råd og to organer i Den norske kirke: Mellomkirkelig råd og Bispemøtet. Ønsket var nå både en grundigere behandling av de teologiske og kirkerettslige sidene ved konverteringsprosessene, en mer omfattende dokumentasjon av de faglige vurderingene i norsk forvaltnings- og rettspraksis og ikke minst en nærmere beskrivelse av de faktiske forhold for kristne konvertitter i Iran.

Norske myndigheter på tvers av partier er enige om at trosfriheten er en grunnleggende menneskerettighet og at vi skal gi vern for konvertitter som risikerer forfølgelse på bakgrunn av sin nye tro. Rapporten belyser mangler og svakheter ved utlendingsforvaltningens og domstolens vurdering som fører til at personer som har behov for beskyttelse ikke får tilstrekkelig vern slik den internasjonale folkeretten krever. Rapporten dokumenterer videre forholdene for iranske konvertitter og hvilken risiko de utsettes for. Rapporten gir også et internasjonalt perspektiv på rettspraksis for konvertitter og går igjennom nyere konvertittsaker.

Etter vår vurdering gir rapporten «Tro, håp og forfølgelse II» viktige og velbegrunnede innspill til en tryggere og mer kvalifisert behandling av konvertittsaker.

Vårt håp er at rapporten blir brukt aktivt og at praksisen i Norge justeres slik at den samsvarer med våre internasjonale forpliktelser og at vi ikke returnerer mennesker med reelt beskyttelsesbehov tilbake til forfølgelse og taushet.

Ann-Magrit Austenå, generalsekretær, NOAS
Hilde E. Skaar Vollebæk, konstituert generalsekretær, Stefanusalliansen
Knut Refsdal, generalsekretær, Norges Kristne Råd
Helga Haugland Byfuglien, biskop preses, Bispemøtet
Berit Hagen Agøy, generalsekretær, Mellomkirkelig råd

Kart over Iran

Akronymer

BK	FNs konvensjon om barnets rettigheter (Barnekonvensjonen)
CJEU	Court of Justice of the European Union (EU-domstolen)
CSW	Christian Solidarity Worldwide
Dnk	Den norske kirke
EASO	European Asylum Support Office (EUs asylkontor)
ELAM	eller Elam Ministries. I vår sammenheng navnet på en kristen misjonsorganisasjon som arbeider for iranske kristne med utgangspunkt fra sitt kontor i England. Elam er egentlig ikke et akronym, men referer til navnet på den før-iranske sivilisasjon som fantes i deler av dagens Iran.
EMD	Den europeiske menneskerettighetsdomstol
EMK	Den europeiske menneskerettskonvensjon
JD	Justisdepartementet
KDK	FNs kvinnekonvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner
MEC	Middle East Concern
MKR	Mellomkirkelig råd (for Den norske kirke)
NKR	Norges Kristne Råd
NOAS	Norsk organisasjon for asylsøkere
Pars	eller Pars Theological Centre. I vår sammenheng navnet på en kristen misjonsorganisasjon som arbeider for iranske kristne med utgangspunkt fra sitt kontor i England. Pars er egentlig ikke et akronym, men referer til et av de persiske ordene for farsi, det persiske språket (med vekt på vestlig persisk/ farsi).
SP	FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter
UDI	Utlendingsdirektoratet
UNE	Utlendingsnemnda
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
ØSK	FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter

Sammendrag

Denne rapporten omhandler iranske konvertitters behov for beskyttelse i Norge. Den viderefører, utvider og oppdaterer NOAS' rapport fra 2014. Strukturen er i hovedsak den samme. Utviklingen etter 2014-rapporten har imidlertid vist at det er behov for en nærmere tydeliggjøring av den religionsfaglige og kirkelige beskrivelsen av kristen trosidentitet og trosskifte (konvertering) og hvordan kristen trosutøvelse og livsløp vil arte seg i så forskjellige sosiokulturelle kontekster som Norge og Iran. Dette kapitlet (kap.3) er derfor utvidet betydelig i forhold til 2014-rapporten. Dette gjelder også beskrivelsen av de religiøse og samfunnsmessige forhold i Iran (kap.4). Her er fokus situasjonen for konvertitter, blant annet på bakgrunn av egne intervjuer. Denne rapporten tar også for seg behandlingen av aktuelle konvertittsaker i Utlendingsdirektoratet (UDI) og Utlendings-nemnda (UNE) og domstolene i tida etter 2014 (kap.5), før den avsluttes med egne kommentarer og anbefalinger til denne behandlingen (kap.6).

Kapittel 1

Innledning beskriver nærmere arbeidet med rapporten. Hvem som har utgjort arbeidsgruppa og hvilke arbeidsmetoder den har benyttet med en oversikt over innhentet kildemateriale. Innledningen kan gjerne leses i sammenheng med forordet fra prosjektets «eiere».

Kapittel 2

Internasjonalt lovverk og norske forpliktelser angir viktige rettskilder og hva disse sier om tros- og livssynsfrihet, om retten til religionsfrihet og religionsutøvelse. Her behandles også spørsmålet om hva som menes med forfølgelse og de juridiske rammene for konvertering «*sur place*». Begrepet brukes der beskyttelsesbehovet oppstår etter at flyktningen har forlatt hjemlandet, altså er underveis eller «på stedet» (fransk «*sur place*»). Kapitlet konkluderer med at religionsfriheten er en grunnleggende menneskerettighet og at man ikke kan tvinges til å skjule, endre eller gi avkall på sin trosidentitet for å unngå forfølgelse. UNHCR likestiller religion med andre konvensjonsgrunner for beskyttelse.

Kapittel 3

Kjennetegn ved kristen trosutøvelse belyses med bakgrunn i aktuelle utfordringer for asylsøkere som kommer fra Iran og blir kristne i Norge. De fleste konvertittene blir med i et norsk menighetsfellesskap ved dåp. Hva kjennetegner slike konverteringsprosesser? Hvilke motiv har iranere for å gå over til kristendommen? Hvordan skal en vurdere deres troverdighet og hvilke konsekvenser får deres nye trosidentitet dersom de returnerer til Iran? I en norsk kontekst stilles det ikke nødvendigvis tydelige krav til «alminnelig praktisering av kristendommen». I en norsk folkekirkekontekst kan en være privat kristen livet igjennom. Men er det slik det vil fungere i en iransk sosiokulturell kontekst? Vil ikke selv «alminnelig praktisering av kristendommen» medføre stor risiko? Har vi gode nok prosedyrer for vurdering av troverdighet og risiko? Rapporten hilser velkommen styrking av saksbehandlingen i konvertittsaker som den avgåtte regjering tok initiativ til, og understreker viktigheten av at uttalelser og vurderinger fra menigheter og kirkelige ledere må vektlegges.

Kapittel 4

Kirken i Iran med fokus på konvertitters virkelighet. Her belyses den juridiske virkeligheten for kristne og andre minoriteter i Iran. Iransk lovgivning innrømmer assyriske og armenske kristne en beskyttet, men med begrenset frihet. Tallet på konvertitter fra islam har alltid vært lite i forhold til befolkningen. I 1979, revolusjonsåret, ikke flere enn 500. I dag snakkes det om store tall, kanskje flere hundre tusen. Etter at de siste «konvertittkirkene» ble stengt, har kirken i Iran gått under jorda og organisert seg først i rimelig åpne husmenighetsnettverk som de siste årene er blitt tvunget til nye omgrupperinger, mindre enheter og løsere nettverk.

Våre informanter er tydelige: alle som deltar ved slike forbudte samlinger, står i fare for å bli forfulgt. Det er ikke lenger noe klart skille mellom ledere og alminnelige medlemmer. Det er vanskelig å bli en del av en husmenighet siden sikkerhetshensynet er stort. For å ikke røpes som konvertitt må trosidentiteten ofte holdes skjult. Spesielt vanskelig er det for barn i kristne familier, som lett kan komme til å bidra til at familiens konvertering blir kjent og at de havner i myndighetenes søkelys. Hvis man først blir overvåket og fortsetter å møte andre kristne eller delta i kristne aktiviteter, kan konsekvensene bli dramatiske. En konvertitt kan bli anklaget for statsfiendtlig virksomhet og oppleve forhør og fengsling uten klare og avsluttede rettsprosesser. Mange blir utsatt for psykisk og fysisk mishandling, krav om store kausjonsbeløp og trusler om å forlate landet. I tillegg belyser kapitlet hvordan en konvertering også spiller inn på muligheten for arbeid, bosted, ekteskapsinngåelse og begravelse, som bør tas i betraktning når man ser på det totale risikobildet for en konvertitt. Kapitlet avsluttes med 10 oppsummerende perspektiver på situasjonen for konvertitter i Iran.

Kapittel 5

Praksis i UNE og domstolen i konvertittsaker fra Iran 2015-2017. I dette kapitlet gis det en oversikt over hvor mange saker som har vært behandlet og Lagmannsrettens praksis. Rapporten gjengir ganske lange avsnitt i begrunnelser som er gitt for avslag da formuleringene og resonnementene her er av stor betydning for å vise praksisen i dag. Hensikten er å belyse risikovurderinger ved eventuell retur. Det gjelder både Utlendingsdirektoratets (UDI) såkalte praksisnotat om Iran, som hviler på Landinfos opplysninger, og vedtak i konkrete saker fattet i overensstemmelse med dette. Vedtak i Utlendingsnemnda (UNE) slutter seg ofte til den samme type begrunnelse, og vi ser også en utvikling i domstolens behandling hvor domstolen i større grad hviler seg på utlendingsforvaltningens landfaglige kompetanse og velger å være «tilbakeholdne i prøving av landfaglige spørsmål»

Rapporten tar også for seg behandlingen av tilsvarende saker både i EU-domstolen, i dansk *Flytningenævnet* (tilsvarende norsk UNE), praksis i England og UNHCRs retningslinjer. Kapitlet avsluttes med et tenkt, illustrerende eksempel som viser forskjellen på norsk praksis og praksis i de to andre landene. I Norge ville det bli avslag. I England og Danmark innvilgelse av flyktningstatus.

Kapittel 6

Kommentarer til praksis og anbefalinger. Her holdes den kunnskap om situasjonen for konvertitter i Iran vi har presentert i kapittel 4, sammen med norsk rettspraksis både når det gjelder vurdering av risiko for medlemmer i dagens husmenigheter og når det gjelder utfordringene og den risiko konvertitter med kristen trosidentitet står overfor i et livsløpsperspektiv. Her slår rapporten fast at vurderingen av risiko for forfølgelse ved retur «må i større grad enn i dag ta utgangspunkt i konvertittens trosidentitet enn spekulasjoner på fremtidig trosutøvelse ved retur hvor konvertitten samtidig må ilegges begrensninger for å unngå forfølgelse». Det vises blant annet til vurderinger som er gjort i LHBTI saker.

Kapitlet avsluttes med oppsummeringer og anbefalinger i sju punkter rettet inn mot saksbehandling i UDI/UNE og domstolene.

Vi oppsummerer vårt arbeid med følgende formuleringer fra en kronikk vi har skrevet i forbindelse med lanseringen av rapporten:

Norske myndigheters praksis og vurderingen av risiko ved retur skiller seg ut i europeisk sammenheng. I våre naboland Danmark og England får alle iranske konvertitter som ansees som troverdige, opphold på grunnlag av vurderingen av risiko ved retur.

Vårt håp er at rapporten kan føre til en praksis som samsvarer med EU-domstolens og UNHCRs anbefalinger, og at vi dermed ikke sender konvertitter tilbake til Iran og utsetter dem for betydelig risiko.

1 Innledning

Rapporten er i sin helhet utarbeidet av en arbeidsgruppe. Denne arbeidsgruppen har bestått av en representant fra hver av bidragsorganisasjonene: Jon Ole Martinsen, seniorrådgiver, Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS); Tor Berger Jørgensen, biskop emeritus og representant for Bispemøtet i Den norske kirke; Lisa Winther, seniorrådgiver i menneskerettigheter, Stefanus-alliansen; Lemma Desta, prosjektleder for Flerkulturelt kirkelig nettverk, Norges Kristne Råd; Steinar Ims, seniorrådgiver, Mellomkirkelig råd for Den norske kirke.

Arbeid med rapporten

Det redaksjonelle arbeidet med rapporten har foregått i perioden fra 16. februar 2017 til 15. september 2017. I denne perioden har arbeidsgruppen hatt syv arbeidsgruppemøter (16.02, 07.03, 11.03, 08.04, 22.05, 07.08, 24.08). I tillegg har flere i arbeidsgruppen hatt mange møter og skriveøkter i fellesskap. Arbeidet med transkribering og systematisering av intervjuer har gått over 3 uker (ca. 18. juli – 8. august) med flere felles arbeidsmøter i perioden.

I arbeidet med rapporten har det blitt foretatt følgende reiser for å samle inn materiale og foreta intervjuer:

- London, England: 27. – 30. mars 2017
- Tyrkia: 11. – 15. juni 2017

I tillegg har det vært gjennomført ett intervju på telefon/Skype fra Oslo, samt flere samtaler og korrespondanse med kontakter og nettverk, inkludert to returnerte konvertitter til Iran, med kunnskap om forholdene i Iran.

Intervjuer

På de to faktainnhentende reisene har arbeidsgruppen ved Martinsen, Jørgensen, Winther og Ims gjennomført 15 intervjuer med totalt 24 personer: 8 intervjuer med 14 personer i Tyrkia og 6 intervjuer med 11 personer i England. I tillegg kommer ett intervju med en person på telefon fra Oslo. Intervjuene har variert i lengde fra en halvtime til i overkant av to timer. Gjennomsnittlig lengde på de 15 intervjuene er 1 time og 20 minutter. I tillegg har vi hatt uformelle samtaler med flere andre enkeltstående personer.

Av de intervjuede personene har 17 et arbeidsforhold, flere av dem i en ledende posisjon, i en kristen organisasjon og/eller menneskerettighetsorganisasjon, advokatfirma eller offentlig institusjon med inngående kjennskap til situasjonen i Iran og mange med direkte kontakt inn i landet (Pars, Christian Solidarity Worldwide (CWS), Elam, Article 18, Middle East Concern (MEC), UNHCR, advokatfirmaet 4 Kings Bench og UK Home Office).

Flere av de intervjuede personene har nylig flyktet fra Iran og forteller sine egne erfaringer og erfaringene til personer i deres nære omgangskrets. Noen av de intervjuede personene ønsker ikke å fremstå med navn. Vi har valgt å anonymisere de fleste der ikke annet fremkommer i noteapparatet.

Alle intervjuer er tilgjengelig som lydfiler og alle lydfilene er tilgjengelig i transkribert utgave.

Intervjuene er i referansene nummerert etter sted og rekkefølge på personer som ble intervjuet:

- London = L01 til L11 (perioden 28.-29.03.17)
- Tyrkia = T01 til T13 (perioden 12.-14.06.17)
- Oslo = O01 (26.04.17)
- Samtaler og korrespondanse med returnerte iranske konvertitter = R01 og R02

Samtaler utenom de nevnte intervjuene er referert til med dato eller annen angivelse i noteapparatet. Ønskes ytterligere informasjon eller flere referanser til innhold i intervjuer kan Mellomkirkelig råd ved Steinar Ims (si379@kirken.no) kontaktes.

Transkribering og gjennomgang av intervjuer er foretatt av Gjendine Sjøberg Martinsen, Alva Sofie Knutsen Ims og Nore Samuel Knutsen Ims. Grafisk formgivning er ved Hege Merete Andersen, kommunikasjonsrådgiver i Norges Kristne Råd.

Rapporten er finansiert av samarbeidsorganisasjonene gjennom økonomiske bidrag til reiser og utstyr og gjennom fristilt arbeidstid. En særlig takk rettes til Filadelfia Drammen for økonomisk støtte til arbeidet.

Oslo, september 2017

2 Internasjonalt lovverk og norske forpliktelser

Norge har ratifisert og inkorporert FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK), FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP), den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK), FNs konvensjon om barnets rettigheter (BK) og FNs kvinnekonvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner (KDK) i menneskerettsloven av 21.mai 1999. Ratifikasjon av konvensjonene medfører folkerettslige forpliktelser til å overholde bestemmelsene i konvensjonene. Inkorporasjon i menneskerettsloven medfører at konvensjonene «skal gjelde som norsk lov i den utstrekning de er bindende for Norge» jf. § 2. Konvensjonene «skal ved motstrid gå foran bestemmelser i annen lovgivning» jf. menneskerettsloven § 3.

Flyktningkonvensjonen

Grunnpilaren i norsk og internasjonal flyktningrett er Flyktningkonvensjonen (FK) av 1951 og protokollen av 1967. Norge ratifiserte konvensjonen den 7. november 1952. Flyktningbegrepet i FK er tatt inn i utlendingsloven § 28. Utlendingsloven § 3 omhandler lovens forhold til internasjonale regler, og fastsetter at «loven skal anvendes i samsvar med internasjonale regler som Norge er bundet av når disse har til formål å styrke individets stilling». Bestemmelsen gjenspeiler et ønske fra lovgivers side om å sikre gjennomføringen av menneskerettighetene i utlendingsretten. Bestemmelsen omfatter alle konvensjoner og rettsregler som er til gunst for individet og har særlig betydning for konvensjoner som ikke er inkorporert i menneskerettsloven, FN-konvensjonen mot tortur og FK.¹

EU-rett

Regjeringen har understreket at Norge er tjent med en harmonisert og koordinert europeisk migrasjonspolitik, der EU spiller en nøkkelrolle. Det er derfor lagt stor vekt på styrkingen av samarbeidet med EU på flyktning- og migrasjonsfeltet gjennom Dublin-samarbeidet, Schengen-samarbeidet og medlemskap i EUs asylkontor; EASO.² Domsavgjørelser fra Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) og EU-domstolen (*Court of Justice of the European Union*) er rettslig bindende for medlemsstater av EU. EU-domstolen spiller en viktig rolle for utviklingen av menneskerettsfeltet og EUs lovgivning. Domstolens juridiske tolkninger inngår i den akkumulerte lovgivningen («*aquis communautaire*»). Dommer avsagt av EU-domstolen er en viktig rettskilde-faktor, selv om disse ikke anses bindende for Norge.³ Statusdirektivet,⁴ som fastsetter felles kriterier for flyktningstatus i EU er ikke bindende for Norge. Sentrale bestemmelser i direktivet for eksempel direktivets artikkel 2 (c) er utformet på bakgrunn av flyktningdefinisjonen i flyktningkonvensjonen artikkel 1A (2), mens Artikkel 2 (e) definerer hvem som har krav på subsidiær beskyttelse, bestemmelse som bygger på EMK artikkel 3 og EMDs fortolkning av bestemmelsen. FK og EMK er konvensjoner som Norge er bundet av. Direktivet har vært viktig for utarbeidelsen av den gjeldende norske utlendingsloven.

1 Vevstad (2010), s. 42.

2 St. Melding 9 (2009 – 2010), *Norsk flyktning- og migrasjonspolitik i et europeisk perspektiv*, s.18.

3 UDI regelverk, tilgjengelig fra: <http://www.udiregelverk.no/no/rettskilder/eu-domstolens-rettspraksis/> [Hentet 01.09.17]

4 Council Directive 2004/83/EC.

Internasjonal «soft-law»

Deklarasjoner og anbefalinger som Norge ikke er rettslig bundet av, såkalt *soft-law*, medfører ikke i seg selv forpliktelser. Men utvikling og tolkning av internasjonal rett har betydning for Norges folkerettslige forpliktelser. Hvilken vekt som skal tillegges *soft-law* varierer. Tolkingsuttalelser og anbefalinger fra FNs individklageorganer, inkludert FNs menneskerettskomité (Menneskerettskomiteen) samt uttalelser og anbefalinger fra UNHCR bør tillegges betydelig vekt.⁵ Menneskerettskomiteen har myndighet til å vurdere klager fra grupper og enkeltindivider reist mot stater som har signert en konvensjons klageadgang. Norge har signert tilleggsprotokollen om individuell klagerett. Avgjørelser av saker i komiteen utgjør en viktig kilde for tolkningen av SP artikkel 18: retten til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet, selv om de ikke er rettslig bindende for Norge. Menneskerettskomiteen er et formelt organ som har autoritet til å tolke bestemmelser i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter. Å ignorere komiteens anbefalinger vil reise tvil om Norges lojale etterlevelse av forpliktelsene i konvensjonen. Det følger videre av artikkel 11 (1) i konvensjonens Protokoll at stater skal gi «*due consideration to the views of the Committee, together with its recommendations*». Videre kan det føre til et brudd med grunnleggende prinsipper i folkeretten om overholdelse av forpliktelser.⁶ UNHCRs håndbok⁷ er ikke rettslig bindende for medlemsstatene. Men norske myndigheter er pålagt å samarbeide med FNs høykommissær, jf. utlendingsloven § 98 og FK artikkel 35. Myndighetene skal legge til rette for at høykommissæren kan føre tilsyn med at bestemmelsene i FK overholdes. Norske myndigheter og domstoler har i flere sammenhenger uttalt at UNHCRs tolkning av FK skal veie tungt.⁸

2.1 Religionsfrihet

Det finnes ingen universell akseptert definisjon av begrepet religion, verken i internasjonal asylrett eller i menneskerettighetene. Menneskerettskomiteen anbefaler en vid tolkning av religion, som i SP artikkel 18 ikke skal være begrenset til tradisjonelle religioner «*or to religions and beliefs with institutional characteristics or practices analogous to those of traditional religions*».⁹

Begrepene *religionsfrihet* og *livssynsfrihet* har flere dimensjoner. Det omfatter retten til å ha en tro eller overbevisning, skifte tro eller overbevisning og utøve sin tro/overbevisning både privat og offentlig, alene og i fellesskap med andre. Dette inkluderer opplæring, praktisering, tilbedelse, ritualer, observasjoner av høytider, osv. Religion og livssyn kan ha innvirkning på giftemål og familieforhold, barneoppdragelse, arv, symbolbruk, kleskode og mattradisjoner.¹⁰ UNHCR understreker at religion eller livssyn også er en *identitet* og en måte å leve på.

I statusdirektivet jf. artikkel 10 (1) (b) omfatter religion «*teistiske, ikke-teistiske og ateistiske overbevisninger, deltagelse i eller unnlattelse av deltagelse i privat eller offentlig gudstjeneste, enten alene eller i*

5 Vevstad (1998), s. 37-43.

6 Artikkel 26, Wien-konvensjonen om traktatretten (1969).

7 UNHCRs Håndbok om prosedyrer og kriterier for å fastsette flyktningers rettsstilling i henhold til 1951-konvensjonen og 1967-protokollen om flyktningers rettsstilling.

8 Ot. prp. nr. 48 (2001-2002) s. 11, Ot. prp. nr. 75 s. 73 og Innst. O. nr. 42 (2007-2008) s. 16 og 18.

9 CCPR General Comment No. 22, Article 18 (1993), *Freedom of Thought, Conscience or Religion*, pkt. 2.

10 Rehman (2010), s. 406, og CCPR General Comment No. 22, Article 18 (1993); UN Resolution adopted by the General Assembly 36/55 (1981), *Declaration on the Elimination of all Forms of Intolerance and of Discrimination Based on Religion or Belief*.

*fellesskap med andre, andre religiøse handlinger eller uttrykk for synspunkter eller former for personlig eller fellesskapspreget adferd basert på eller bestemt av en religiøs overbevisning.»*¹¹

Etter utlendingsloven jf. § 30 (b) omfatter begrepet religion:

- religiøse og andre typer livssyn,
- deltakelse i eller tilsiktet fravær fra formell gudsdyrkelse, enten det skjer privat eller offentlig, alene eller sammen med andre,
- andre handlinger eller meningsytringer knyttet til vedkommendes religion eller livssyn,
- individuelle eller kollektive handlemåter som er diktert av religiøs eller livssynsmessig overbevisning,
- frihet til å skifte religion eller annet livssyn.

2.2 Retten til religionsfrihet

Retten til religionsfrihet er en grunnleggende menneskerettighet. Verdenserklæringen artikkel 18 gir «rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet». Retten til religionsfrihet er nedfelt i SP og EMK som begge er rettslig bindende for Norge. I SP artikkel 18 (1) omfatter religionsfriheten «frihet til å bekjenne seg til eller anta en religion eller tro etter eget valg, og frihet til alene eller sammen med andre, offentlige eller private, å utøve sin religion eller tro gjennom gudstjeneste, iakttagelse av religiøse skikker, andaktsøvelser og undervisning». For å forstå religionsfrihetens omfang i SP må en se nærmere på menneskerettskomiteens tolkningsuttalelser.¹² Komiteen fastslår at retten til religion omfatter tankefrihet, personlig overbevisning og forpliktelse til religion eller tro som utøves individuelt eller sammen med andre.

Stater skal respektere og sikre rettighetene i konvensjonen, jf. SP artikkel 2 «for alle som befinner seg på dens territorium og er undergitt dens jurisdiksjon, uten forskjellsbehandling av noe slag slik som på grunn av rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendom, fødsel eller status for øvrig». Forbudet suppleres av artikkel 26, som slår fast at lovgivningen skal «forby enhver form for forskjellsbehandling og sikre alle likeverdig og effektiv beskyttelse mot forskjellsbehandling på noe slikt grunnlag som rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendom, fødsel eller stilling for øvrig». I stater der det finnes religiøse minoriteter, skal personer innenfor slike grupper gis rett til å utøve sin religion sammen med andre jf. SP artikkel 27.

Retten til religionsfrihet er også nedfelt i EMK, som ble vedtatt i 1950 og ratifisert av Norge i 1953. Ordlyden i EMK artikkel 9 (1) gir enhver rett til «tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet; denne rett omfatter frihet til å skifte sin religion eller overbevisning, og frihet til enten alene eller sammen med andre og så vel offentlig som privat å gi uttrykk for sin religion eller overbevisning, ved tilbedelse, undervisning, praksis og etterlevelse». EMK artikkel 14 setter forbud mot diskriminering, blant annet på grunnlag av religion. EMD understreket viktigheten av å verne om trosfriheten i saken «Kokkinakis mot Hellas» av 25.mai 1993.¹³

[...] freedom of thought, conscience and religion is one of the foundations of a 'democratic society' within the meaning of the Convention. It is, in its religious dimension, one of the most vital elements that go to make up the identity of believers and their conception of life, but it is also a precious asset for atheists,

11 Hentet fra udiregelverk.no 13.09.17, hvor den ligger ute i dansk oversettelse: <https://www.udiregelverk.no/Global/Images/Rettskilder/EU/2004%2083%20ef.pdf>

12 CCPR General Comments No. 22, Article 18 (1993).

13 European Court of Human Rights (25 May 1993), pkt. 31.

agnostics, sceptics and the unconcerned. The pluralism indissociable from a democratic society, which has been dearly won over the centuries, depends on it.

Retten til religionsfrihet i FK inkluderer frihet til å skifte religion og frihet til å utøve sin religion eller tro, individuelt eller sammen med andre, offentlig eller privat, gjennom tilbedelse, observasjon, praksis og undervisning.¹⁴ FK artikkel 4 slår fast at stater skal gi flyktninger frihet til å utøve religion på lik linje med egne borgere. Bestemmelser i konvensjonen skal anvendes uten forskjell på grunn av religion, rase eller hjemland jf. FK artikkel 3. *Non-refoulement*-prinsippet i FK artikkel 33(1) skal sikre at ingen returneres til forfølgelse i hjemlandet, også på grunnlag av religion.

2.3 Retten til religionsutøvelse

EMK artikkel 9 (1) og SP artikkel 18 (1) nevner forskjellige uttrykksformer for religion, deriblant tilbedelse og undervisning. Religionsutøvelse skal ifølge Menneskerettskomiteen omfatte ritualer, seremonier og andre aktiviteter som gir direkte uttrykk for religionen. Mulighet til å samles som trosfellesskap, opprette og vedlikeholde av gudshus, bruke religiøse symboler, feire høytider, bruke av klesdrakter eller hodeplagg, forkynne sin tro og dele den med andre, samt å markere ulike høydepunkt i livet med ritualer, er ifølge komitéen også å anse som religionsutøvelse.¹⁵ Religionsutøvelse (eller også *trosutøvelse*) og videreføring av religion inkluderer også friheten til å velge religiøse ledere og prester, arrangere seminar og etablere religiøse skoler og distribuere religiøse tekster og publikasjoner.¹⁶ Det må være en forbindelse mellom utøvelsen og selve troen, slik at religionsfriheten ikke benyttes for å oppnå urettmessige fordeler der det ikke er et religiøst behov.

2.4 Begrensning av religionsfrihet

Menneskerettskomiteen spesifiserer at artikkel 18 ikke tillater «*any limitations whatsoever on the freedom of thought and conscience or on the freedom to have or adopt a religion or belief of one's choice*», det som refereres til som forum internum («det indre, personlige rom»)¹⁷ Stater skal verne om retten til religionsfrihet også i en offentlig kunngjort nødtilstand, jf. SP artikkel 4 (2).

I krig eller annen offentlig nødtilstand kan stater treffe tiltak som fraviker plikter til EMK dersom «situasjonens krav gjør det strengt nødvendig, forutsatt at slike tiltak ikke er uforenlige med dens andre plikter etter internasjonal rett» jf. artikkel 15 (1). For de stater som har signert EMK og tilsluttet seg SP, vil det imidlertid være SP artikkel 4 (2) som er gjeldende i en offentlig nødtilstand.

Konvensjonene gir adgang til å foreta innskrenkinger kun i selve religionsutøvelsen, ofte referert til som *forum externum* («det ytre, offentlige rom»), jf. SP artikkel 18 (3) og EMK artikkel 9 (2). Begrensninger i religionsutøvelse er tillatt dersom slike begrensninger «er foreskrevet i lov og som er nødvendig for å beskytte den offentlige sikkerhet, orden, helse eller moral, eller andres grunnleggende rettigheter og friheter» jf. SP artikkel 18 (3). Bestemmelsen i EMK artikkel 9 (2) har samme innhold som SP artikkel 18 (3). En begrensning av retten til religionsutøvelse skal alltid være

begrunnet i kriterier spesifisert i SP artikkel 18 (3), også i en offentlig nødtilstand.¹⁸ En stat kan altså begrense befolkningens religionsutøvelse dersom tre ulike vilkår er oppfylt jf. SP artikkel 18 (3) og EMK artikkel 9 (2):

- Begrensningen må være foreskrevet ved lov.
- Begrensningen må videre være nødvendig ut fra ett av flere opplistede formål:
 - Offentlig sikkerhet
 - Offentlig orden,
 - Offentlig helse og moral
 - Andre rettigheter og friheter.
- Begrensningen må være proporsjonal og ikke-diskriminerende.

Å bevare offentlig sikkerhet kan være å beskytte personer eller eiendeler. Et slikt behov kan oppstå ved fare for opprør. Et behov for å sikre offentlig orden kan være å sette et krav om registrering for at et religiøst samfunn skal kunne eie fast eiendom. Å beskytte offentlig helse kan omfatte forbud mot helsefarlige tradisjoner og ritualer. Hensikten med å bevare moral kan ikke ha en religionsspesifikk begrunnelse som er til hinder for andres religionsfrihet. Komiteen understreker at forståelsen av begrepet moral i artikkel 18 (3) stammer fra flerfoldige sosiale, filosofiske og religiøse tradisjoner. I tilfeller der friheten til å utøve ens religion innenfor et samfunn begrenses med formål om å beskytte offentlig moral, må dette begrunnes i prinsipper som ikke bare stammer fra én religiøs tradisjon.¹⁹

Ifølge FN's menneskerettskomite skal vurderingen av rettmessigheten av en begrensning ta utgangspunkt i behovet for å beskytte rettighetene i selve konvensjonen, og retten til likebehandling og ikke-diskriminering på de grunnlag som er spesifisert i artikkel 2, 3 og 26 i SP. Komiteen understreker at SP artikkel 18 (3) skal tolkes snevert, andre begrensninger på grunnlag som ikke er spesifisert i artikkelen er ikke tillatt.²⁰

Situasjonen i Iran

I Iran slår myndighetene særlig hardt ned på konvertitter som samles til møter og gudstjenester, og kristnes misjonsvirksomhet oven for muslimer. Frihet til å komme sammen er beskyttet av religionsfriheten. Det gjelder også misjonering som en manifestering av tro gjennom forkynnelse. En tillatt begrensning av misjonsvirksomhet må oppfylle vilkårene i SP artikkel 18 (3) og EMK artikkel 9 (2). Offensiv misjonsvirksomhet er en type virksomhet som kan anses tillatt å begrense, for å verne om andres rett til å beholde sin tro. I en iransk kontekst er imidlertid årsaken til inngripen i kristnes misjonsvirksomhet og i retten til å utøve sin tro i fellesskap, å beskytte islam som landets offisielle og dominerende religion. Konvertitter og aktive kristne blir oppfattet som politiske opposisjonelle og dette oppfyller ikke vilkårene i SP artikkel 18 (3) og EMK artikkel 9 (2). Se nedenfor i kapittel 4.

2.5 Forfølgelse på grunn av religion eller livssyn

Forfølgelse i flyktningkonvensjonens forstand forutsetter at visse kriterier er oppfylt. For at et overgrep eller inngrep skal nå terskelen for forfølgelse må det innebære en alvorlig krenkelse av

14 UNHCR Annotated Comments on the EC Council Directive 2004/83/EC of 29 April 2004 (2004 II), s. 22.

15 CCPR General Comment No. 22, Article 18 (1993), pkt. 4.

16 Samme sted.

17 Samme verk, pkt. 3. Se også Ghanea (et al) (2004).

18 CCPR General Comment No. 29, Article 4 (2001),: Derogations during a State of Emergency, U.N. Doc. CCPR/C/21/Rev.1/Add.11 (2001), pkt. 7.

19 CCPR General Comment No. 22, Article 18 (1993), pkt. 8.

20 Samme sted.

menneskeverdet som myndighetene i det aktuelle landet ikke kan eller vil gi beskyttelse mot.²¹ Ved vurdering om det er behov for beskyttelse skal det også vurderes om asylsøkeren kan få beskyttelse i andre deler av landet: internflukt. I henhold til UNHCRs anbefalinger skal internfluktalternativet være trygt, tilgjengelig og rimelig.²² Norge har etter lovendring 01.10.16²³ fjernet rimelighetshensynet slik at det nå er tilstrekkelig med at internfluktalternativet er trygt og tilgjengelig.²⁴

I Statusdirektivet artikkel 9 (1) (a) defineres forfølgelse som «*severe violation of basic human rights*». I Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) presiseres det at en menneskerettskrenkelse ikke trenger å utgjøre umenneskelig behandling eller tortur etter EMK artikkel 3 for å anses som forfølgelse i konvensjonens forstand.²⁵

I forarbeidene til utlendingsloven uttaler departementet på side 85 i ot.prp. 75 – 2006-2007:

Departementet vil bemerke at ikke enhver krenkelse av grunnleggende menneskerettigheter vil utgjøre forfølgelse. For eksempel vil ikke en krenkelse av religionsfriheten i form av begrensninger i adgangen til å drive misjonering i hjemlandet, uten videre gi rett til internasjonal beskyttelse.²⁶

UNHCR understreker at religiøs tro er så fundamentalt for et menneskes identitet at man ikke kan tvinges til å skjule, endre eller gi avkall på den for å unngå forfølgelse. Religionsfrihet skal beskyttes på samme måte som andre konvensjonsgrunner. Ifølge UNHCR ville konvensjonen ikke gitt beskyttelse fra forfølgelse for religiøse årsaker, dersom det var et krav om at en måtte begrense sin aktivitet for å unngå forfølgelse.²⁷ Det betyr at en ikke kan forvente at en person skal avstå fra å misjonere, holde en lav profil eller moderere sin opptreden for å unngå forfølgelse.

Flyktningdefinisjonen i FK nevner religion som et av forfølgelsesgrunnlagene. FK artikkel 1 er en statusbestemmelse, som fastsetter grunnlag for å oppnå status som flyktning. En sentral bestemmelse i FK er vernet mot retur jf. FK artikkel 33 (1). Ingen stater skal returnere en flyktning til forfølgelse i sitt hjemland på grunnlag av rase, religion, nasjonalitet, medlemskap av en spesiell gruppe eller politisk oppfatning. Forbudet mot retur følger videre av flere folkerettslige instrumenter, særlig retten til å ikke bli utsatt for tortur, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff jf. EMK artikkel 3 og SP artikkel 7. Retten til å søke asyl er nedfelt i Verdenserklæringen artikkel 14.

UNHCRs retningslinjer presiserer at forfølgelse på grunn av religion, kan inkludere en eller flere av følgende elementer: religion som tro, religion som identitet og religion som en måte å leve på. Religion skal forstås å inkludere teistisk, ikke-teistisk og ateistisk tro. Begrepet identitet skal anses å omfatte medlemmer av et samfunn knyttet sammen gjennom religion, ritualer, tradisjoner, etnisitet, nasjonalitet eller opphav. En søker kan identifisere seg med, ha en følelse av tilhørighet eller bli identifisert av andre til å tilhøre en spesiell gruppe eller samfunn. For noen individer er religion et

21 Einarsen (2000), s. 342.

22 Ot.prp. nr. 75 (2006-2007), s. 97.

23 <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2016-06-17-58> [Hentet 01.09.17].

24 <https://www.udiregelverk.no/no/rettskilder/udi-interne-meldinger/im-2016-006/> [Hentet 02.09.17]

25 Ot. prp. nr.75 (2006-2007), s. 415.

26 <https://lovdata.no/pro/#document/PROP/forarbeid/otprp-75-200607> [Hentet 02.09.17]

27 UNHCR Guidelines on International Protection No. 6 (2004): Religion-Based Refugee Claims under Article 1A (2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, pkt. 13.

grunnleggende aspekt i deres måte å leve på og hvordan de forholder seg til sine omgivelser. Ytre religiøse markeringer som overholdelse av helligdager, religiøse klesplagg eller dietter kan være svært viktig for personers levemåte.²⁸

Tilknytning til religion

Tilknytningen til religionen er sentral for beskyttelsesvurderingen. Individets situasjon og hans/hennes forhold til religionen må vurderes. Dette innebærer en evaluering av hva eventuelle restriksjoner i religionsutøvelse vil bety for asylsøkeren. En begrensning av en spesiell form for religionsutøvelse kan utgjøre forfølgelse, dersom den er viktig for søkeren, selv om utøvelsen ikke er sentral innenfor religionen. Omfanget av restriksjonene og følgene, dersom disse ikke blir etterlevd, må vurderes. I vurderingen av om en konkret begrensning når terskelen for forfølgelse, må særlig to forhold vurderes:²⁹

- Viktigheten av den aktuelle formen for religionsutøvelse innenfor religionen.
- Viktigheten av den aktuelle formen for religionsutøvelse for søkeren.

Alvorlighetsgrad

Forfølgelse utgjør en alvorlig krenkelse av menneskeverdet. For å vurdere alvorlighetsgraden av krenkelser av menneskerettigheter har en tidligere foretatt en inndeling av selve rettighetene.³⁰ Rettigheter som ikke kan fravikes (jf. SP artikkel 4 (2)) utgjør én kategori rettigheter, som inkluderer retten til religions- og tankefrihet og retten til å skifte religion. Det er ikke grunn til å vurdere brudd på religionsfrihet på en mildere måte enn brudd på andre friheter av personlig karakter. En krenkelse av rettighetene i denne kategorien, må anses å utgjøre forfølgelse.³¹

Den andre kategorien er rettigheter som under visse omstendigheter kan begrenses når ovenfor nevnte kriterier er oppfylt. I forbindelse med religionsfrihet er det kun *forum externum* som faller inn under denne kategorien, dvs. friheten til å utøve og praktisere troen, og ulike former for praktisering, for eksempel medlemskap og deltakelse i religiøst fellesskap, religiøs tilbedelse, overholdelse av religiøse plikter, deltakelse i religiøs undervisning og misjonsvirksomhet. Forbud mot medlemskap i et religiøst samfunn, mot privat eller offentlig tilbedelse, eller alvorlige, diskriminerende tiltak rettet mot personer som utøver sin religion eller tilhører et bestemt religiøst samfunn omtales i UNHCRs håndbok som former for forfølgelse.³²

Slike forbud utgjør begrensninger i religionsfriheten og dersom de ikke oppfyller vilkårene i SP artikkel 18 (3), regnes de som et brudd på religionsfriheten. UNHCR presiserer i sine retningslinjer at det er irrelevant om begrensninger kun gjelder offentlig utøvelse av tro og ikke private. Det er videre irrelevant om en begrensning har en støtte fra flertallet i befolkningen.³³ Eksempel på tillatte begrensninger i religionsutøvelse er tiltak som forhindrer kriminelle handlinger. Eksempelvis

28 Samme verk, pkt. 4-9.

29 Samme verk, pkt. 16.

30 Hathaway (1991) og Einarsen (2000), s. 342.

31 Hathaway (1991), s. 109.

32 UNHCRs Håndbok (2003), pkt. 72.

33 UNHCR Guidelines on International Protection No. 6 (2004), pkt. 15.

rituelle drap eller skadelige tradisjoner som kjønnslemlestelse, begrunnet i trosutøvelse.³⁴

Fengsling av en viss varighet, trusler mot liv, helse, personlig frihet og tortur regnes som overgrep som kvalifiserer til forfølgelse. Tvangskonvertering er også et alvorlig brudd på menneskerettighetene og kvalifiserer til forfølgelse.³⁵ Det må også foretas en samlet vurdering av de forskjellige begrensningene, selv om de er av mindre alvorlig grad sett enkeltvis, da en kumulativ vurdering kan nå opp til forfølgelse. Departementet uttaler følgende i forarbeidene til utlendingsloven om kravet til å foreta en kumulativ vurdering:

Det vises for øvrig til at det fremgår av annet ledd at også flere tiltak, som ikke nødvendigvis må innebære krenkelser av menneskerettigheter, kan utgjøre forfølgelse så fremt disse samlet sett er så alvorlige at de berører livssituasjonen til et menneske på en måte som kan sammenlignes med de krenkelser som er nevnt i første ledd bokstav a.³⁶

2.6 Konvertering «sur place»

I saker der konverteringen har forekommet etter at en har flyktet fra hjemlandet, kan det være nødvendig å foreta en mer dyptgående undersøkelse av omstendighetene knyttet til konverteringen. UNHCR anbefaler at det bør stilles åpne spørsmål slik at asylsøkeren kan forklare motivasjonen bak konverteringen og hva slags effekt dette har hatt på hans eller hennes liv. I tillegg må det vurderes hvorvidt konverteringen vil bli lagt merke til av myndighetene i hjemlandet og hvordan de i så fall vil respondere. Detaljert landinformasjon er nødvendig for å fastslå om det foreligger et beskyttelsesbehov.³⁷

Når det gjelder vurderingen av forfølgelse på grunn av konvertering, tar UNHCR utgangspunkt i at hvis tilknytningen til en religion i seg selv kan føre til forfølgelse, må ikke nødvendigvis tilknytningen være spesielt sterk. Følgelig gjelder dette også konvertering. Hvis utøvelse av den nye religionen fører til forfølgelse, er oppgaven å vurdere om konverteringen er reell og gjennomført.³⁸

2.7 Likestilling av grunnleggende menneskerettigheter

Religionsfrihet er en grunnleggende menneskerettighet. UNHCR understreker i sine anbefalinger at religiøs tro er så fundamentalt for et menneskes identitet, at man ikke kan tvinges til å skjule, endre eller gi avkall på den for å unngå forfølgelse:

13. Applying the same standard as for other Convention grounds, religious belief, identity, or way of life can be seen as so fundamental to human identity that one should not be compelled to hide, change or renounce this in order to avoid persecution.11 Indeed, the Convention would give no protection from persecution for reasons of religion if it was a condition that the person affected must take steps – reasonable or otherwise – to avoid offending the wishes of the persecutors.³⁹

34 Samme verk, pkt. 13.

35 Samme verk, pkt. 20.

36 Ot. Prp. 75(2006-2007) side 84

37 UNHCR Guidelines on International Protection No. 6 (2004), pkt. 34-35.

38 Samme sted.

39 Samme verk, pkt. 13.

UNHCR likestiller religion med andre konvensjonsgrunner for beskyttelse.⁴⁰ I FK er forfølgelse på bakgrunn av religion inkludert i selve definisjonen av en flyktning, jf. artikkel 1 A (2), på lik linje med rase, nasjonalitet og medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning.

40 Samme sted.

3 Kjennetegn ved kristen trosutøvelse med relevans for en norsk og en iransk kontekst

3.1 Konvertitt knyttet til en menighet i Norge

Ved vurdering av konvertitters behov for beskyttelse ved retur til Iran, er det spesielt to spørsmål som står i fokus: konverteringens, og dermed konvertittens, religiøse *troverdighet* og hvilken *risiko* vedkommende vil kunne stå overfor som konvertitt fra islam til kristendommen. Risikovurderingen sees gjerne i sammenheng med hvilken religiøs profil konvertitten synes å representere.

Tilknytning og medlemskap

Vi har som forutsetning at konvertittene er personer som er knyttet til en menighet i Norge og anerkjent av en lokal menighet etter de teologiske, åndelige og praktiske vurderingene som gjøres i den lokale menighet. Veien til avklart kristen tro kan ha vært sammensatt og lang, med impulser tilbake til erfaringer fra Iran, eller den kan ha vært kort og intens og av nyere dato. De aller fleste konvertittsakene dreier seg om døpte medlemmer i norske trossamfunn.

Om medlemskap

Selv om en må være norsk statsborger eller ha lovlig opphold i riket for å bli medlem i et kirkesamfunn i juridisk forstand,⁴¹ dreier medlemskap i vår sammenheng seg om godkjenning som fullverdig del i menighetens fellesskap. Det er i denne sammenheng viktig å registrere at Den norske kirke har gjort unntak når det gjelder dette grunnlaget for medlemskap. Et nylig eksempel på dette skjedde ved menighetsrådsvalget i 2015 da Oslo biskop ga en person uten lovlig opphold i Norge tillatelse til å stille som kandidat til menighetsrådet.⁴²

Dåp og medlemskap

Dåpen er i de fleste kirkesamfunn kjennetegnet på full integrering og anerkjennelse i menighetens liv. Dåpen er en offentlig bekreftelse på at en har fått en ny trosidentitet og har trådt inn i et nytt fellesskap og knyttet seg til et bestemt verdensbilde med konsekvenser for livsførsel, verdivalg og sosiokulturelle profil. Teologien knyttet til dåp kan variere mellom kirkesamfunnene. Det gjelder både hvilken betydning dåpen tillegges, hvilke krav som stilles før dåp og hvordan dåpshandlingen gjennomføres.

Avhengig av tidsløpet i konverterings- og dåpsprosessen, vil tidspunktet for dåpen for en asylsøker i Norge kunne variere, slik at konvertitten ikke nødvendigvis er døpt når asylsaken behandles. I denne sammenheng er det underordnet. Forutsetningen er at det dreier seg om iranske muslimer som er blitt kristne og anerkjent som sådan i en lokal menighet.

41 Ad medlemskap: Lov om trdomssamfunn og ymist anna 1969), § 7: «Den som ikkje er norsk riksborgar og heller ikkje har bustad i riket, vert ikkje rekna for å høyra til norsk trdomssamfunn etter denne lov.»

42 <http://www.p5bergen.no/nyheter/biskop-trosser-norske-myndigheter/artikkel/633966/> [Publisert 22.10.15, Hentet 10.09.17].

3.2 Kjennetegn ved kristen tro

Kristen tro er personlig

Kristen tro er i utgangspunktet personlig. I menigheter som praktiserer voksendåp, forutsetter dåpen et bevisst, personlig valg og konkrete kjennetegn på at troen har skapt et nytt åndelig liv. Dåpen er en bekreftelse en tydelig troserfaring. Det gjelder kirkesamfunn og menigheter med tilknytning til såkalte baptistkirker⁴³ eller til Pinsebevegelsen⁴⁴.

I kirker som praktiserer barnedåp sees dåpen mer som en gave som også kan bli et nyfødt barn til del. Valget om innlemmelse i den kristne kirke tas av foreldrene. Dette gjelder for eksempel Den norske kirke⁴⁵, som er en evangelisk-luthersk kirke, Metodistkirken⁴⁶ og Den katolske kirke⁴⁷.

Konvertitter tar bevisste valg

Ved dåp av en voksen, også i kirkesamfunn med barnedåp, vil det forutsettes kjennskap til vedkommendes personlige trosoverbevisning før dåp foretas. I begge tradisjonene vil opplæring i den kristne tro ansees som viktig. Hva som legges vekt på i opplæringen og hvilken karakter den har, kan variere.

For å ta den Den norske kirke som eksempel⁴⁸. Her døpes det store flertallet som barn og dåpsløftet avlegges av foreldre og faddere. Men ved en voksendåp avgir dåpskandidaten selv et tydelig løfte om å «leve i den kristne forsakelse og tro». Den døpte tegnes med korsets tegn med følgende setning: «Du skal tilhøre den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus». I en egen bønn for dåpskandidaten understrekes det at dåpen bærer med seg et guddommelig løfte om frelse fra dødens makt og om det evige liv. Dåpsritualene i alle kirkesamfunn bruker et sterkt og konsekvensrikt teologisk og åndelig språk som angår den døptes trosforhold og livsløp.

Kristen tro gjør den enkelte til en del av et lokalt og samtidig universelt fellesskap

Troen er ikke bare personlig, men også fellesskapsbekreftende, både i en konkret lokal menighet og i den universelle kirke. Det sies for eksempel i dåpsritualet i Den norske kirke om den døpte at vedkommende nå er blitt Guds barn «døpt inn i vår menighet og Kristi verdensvide kirke». Dette fellesskapet er i utgangspunktet ikke bare åndelig, men også praktisk og konkret. Fadderne/dåpsvitnene, skal hjelpe den døpte «til å bruke Guds ord og delta i den hellige nattverd, så (den døpte) kan leve og vokse i den kristne tro».

43 Kort oversikt over baptistkirkenes historie: https://kirken.no/globalassets/kirken.no/bispemotet/2016/dokumenter/bispemotet_februar_2016_daap_asylsokere.pdf [Hentet 01.09.17].

44 https://kirken.no/globalassets/kirken.no/bispemotet/2016/dokumenter/bispemotet_februar_2016_daap_asylsokere.pdf [Hentet 10.09.17].

45 <https://snl.no/Kirken> [Hentet 10.09.17].

46 https://snl.no/Metodistkirken_i_Norge [Hentet 10.09.17].

47 https://snl.no/den_katolske_kirke [Hentet 10.09.17].

48 <https://kirken.no/nb-NO/daap/dapsliturgien/> [Hentet 10.09.17].

3.3 Alminnelig praktisering av kristendommen⁴⁹

Dåp i en norsk sosiokulturell sammenheng

Formuleringene i dåpsritualet understreker alvoret i dåpshandlingen. I den norske, folkekirkelige tradisjon er dette alvoret for mange likevel lite framtrædende. Barnedåpen oppfattes lett som en vakker seremoni av familiær karakter og med tilsvarende mindre vekt på det teologiske innholdet og de religiøse forpliktelsene dåpsritualet forutsetter. For mange dreier det seg om en tilslutning til en sosiokulturell kontekst som ansees for viktig, mens den personlige trosidentiteten er nedtonet. Tegn på slik sosiokulturell trospraksis er deltakelse ved et fåtall gudstjenester i året, spesielt ved juletider, i tillegg til dåp, vielse i kirken og kirkelig begravelse.

Tilnærming blir en annen for en voksen som selv velger dåp utfra personlig overbevisning og ikke som en del av en familiær, sosial tradisjon for småbarn. Dette kan også inkludere, bevisst eller ubevisst, et ønske om å trå inn i en norsk sosiokulturell kontekst.

Tro som identitets- og livsløpsprosjekt

Den som konverterer til den kristne tro ved et bevisst valg, trår i utgangspunktet inn et nytt verdiunivers som berører selvforståelse og identitet. Det vil gi seg atferdsmessige og kulturelle uttrykk gjennom livet i konkret trospraksis. Det kan dreie seg om personlige, familiære, sosiale og samfunnsmessige handlingsmønstre. For en som blir kristen i voksen alder vil forutsetningsvis jevnlig deltakelse i gudstjenesteliv og menighetsfellesskap være et alminnelig trosuttrykk. Ønsket om mer kunnskap og opplæring hører med i dette. Jevnlig andaktsliv, både personlig og i fellesskap med andre, hører til et alminnelig kristenliv.

Tro med konsekvenser for livsløpet

Da troen er sentralt for menneskers identitet, er det en integrert del av den kristnes liv å åpent leve ut sin tro og gjerne dele den med andre. Det å dele den nye troen, direkte og indirekte, «er som et DNA», et uutslettelig kjennetegn, uttalte en av våre iranske informanter.⁵⁰ Troen utfordrer også til, på egenhånd eller sammen med andre, å virkeliggjøre de etiske verdiene kirken understreker som viktige, ofte sammenfattet i begreper som nestekjærlighet, barmhjertighet og omsorg. Det kan også dreie seg om ikke å ville delta i religiøse skikker og tradisjoner som er sterkt knyttet til andre religioner.

3.4 Konvertitter i en norsk kontekst

Norsk kirkevirkelighet i møte med konvertitter

Norge er et sekulært samfunn, men med en tydelig forankring i «vår kristne og humanistiske arv»⁵¹.

49 Formulering i UNE-vedtak (Vedtaksdato 10.11.16): «I henhold til UNEs praksis, utviklet gjennom en rekke nemndmøter, innebærer ikke konvertering til kristendommen eller alminnelig praktisering av kristendommen risiko for forfølgelse ved retur».

50 L01, 28.03.17: «The evangelism is part of our DNA as any Christians. Always in Iran evangelism, always, in hard situation we cannot be silent. So evangelism, having church life.»

51 §2 lyder i ny språkdrakt: «Verdigrunnlaget forblir vår kristne og humanistiske arv. Denne grunnloven skal sikre demokratiet, rettsstaten og menneskerettighetene»: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17?q=grunnloven,%20bokm%C3%A5I> [Hentet 02.09.17].

I underkant av 80% av befolkningen i Norge er knyttet til ett av mange kirkesamfunn⁵². Den norske kirke, en evangelisk-luthersk kirke, har siden reformasjonen (1536) vært den dominerende kirken og omslutter i dag 71.5%⁵³. Den norske kirke betegnes som en folkekirke. Den har selv over tid utviklet et etos hvor det i praksis ikke stilles andre krav til medlemskap enn at en er døpt, de aller fleste som spedbarn. Religion er for svært mange blitt en privatsak uten markerte kjennetegn. I en slik kontekst er det fullt mulig å leve uten en tydelig trospraksis.

Nyanser i folkekirkebildet – evangelikale⁵⁴ bevegelser og kirkesamfunn

Bildet må nyanseres. Blant annet av sterke vekkelsestradisjoner innenfor Den norske kirke, hvor nettopp markert kristen trosbevissthet og livsstil er kjennetegn på hva det vil si å være en «personlig kristen» til forskjell fra en «privat kristen». Store deler av kirkesamfunnene og menighetene utenfor Den norske kirke vil være preget av en tilsvarende måte å forstå hva det vil si å være kristen. I en nyere samlebetegnelse omtales ofte disse mer vekkelsespregede retningene for *evangelikale*. Det er denne retningen som i dag er tydeligst tilstede der iranere velger å konvertere fra islam til kristendom og blant husmenighetene i Iran⁵⁵.

Konvertitter og trospraksis?

Dersom en har en privatisert «folkekirkekristen»-modell som utgangspunkt for vurdering av hva konvertitter bør kunne tåle som kristne i en fiendtlig religions- og kulturkontekst, blir konklusjonen lett noe i denne retning: «Det er fullt mulig å leve som kristen uten konkret trospraksis eller som anonym kristen. Det gjør jo de fleste barnedøpte kristne i Norge.» Da overser en både betydningen av religion i forhold til livsløpsreligiøsitet og en tar ikke hensyn til at de aller fleste konvertitter blir døpt som voksne, og dermed har en annen og mer bevisst trosidentitet enn nordmenn flest. De vil dessuten ha fått trosundervisning som voksne og normalt også følges opp etter dåpen.

Bispemøtets veiledning fra 2016, *Dåp av asylsøkere*⁵⁶, gir klare råd både om betydningen av grundige forberedelser, kjennskap så vel til bakgrunnen til den dåpssøkende som til konsekvensene av dåpen i forhold til asylsøknadsprosessen og til de religiøse forhold i eget nasjonalt nettverk i Norge og i hjemlandet. Den som konverterer har en annen sosiokulturell kontekst som forståelseshorisont for hva det betyr å forlate islam til fordel for kristendommen, enn den sekulære konteksten i Norge. Nettopp ved å knytte seg til et kristent fellesskap og å la seg døpe som voksen, er en ikke lenger anonym kristen. En kommer nærmere den evangelikale tradisjonen, med sitt markerte «kristne DNA» også om en døpes inn i en menighet i Den norske kirke.

52 <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/statistikker/trosamf/aar> [Hentet 09.09.17].

53 <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/bakgrunn/om-kirkestatistikk/medlemsstatistikk/> [Hentet 09.09.17].

54 Evangelisk (engelsk «*evangelical*») på norsk uttrykker opprinnelig de protestantiske bevegelsene på 15- og 1600-tallet. Den norske kirke er en evangelisk-luthersk folkekirke. Når en nå bruker begrepet *evangelikal* på norsk, er det en mer presis betegnelse på nyere, lavkirkelig vekkelsestradisjon.

55 Se avsnittet om kirkene i Iran: 4.2

56 https://kirken.no/globalassets/kirken.no/bispemotet/2016/dokumenter/bispemotet_februar_2016_daap_asyl_sokere.pdf [Hentet 10.09.17].

3.5 Troverdighetsvurderinger

Motiver for konvertitters vei til kristen tro

Hva motiverer en muslimsk asylsøker fra Iran til å konvertere til den kristne tro? Det er ikke gjort noen omfattende studie av dette i norsk sammenheng. Ut fra erfaring kan vi si at inngangen til en konverteringsprosess kan være forskjellige og bestå av en kombinasjon av mange faktorer. Asylsøkere er i en svært sårbar situasjon. De har vært igjennom mange og store belastninger. Asylsøkere som har fått avslag lever under et spesielt press, der håpet om ny og trygg tilværelse synes å bli borte. Under slike omstendigheter kan religion og et religiøst fellesskap naturlig nok framstå som en løsning.

Påvirkning fra familie, venner og kjente

Påvirkningen i retning av kristendommen kan skyldes impulser fra kristne venner fra samme land, søken på nettet eller møte med norske kristne og menighetsfellesskap. Nysgjerrigheten på en religion som ens egen autoritært religiøse regime anser som en hovedfiende kan være en inngangsport. En slik motivkrets kan gi seg uttrykk i klar kritikk av dagens regime i Iran og slik sett oppfattes som politisk.

Spesielle visjoner og opplevelse av undere

Det er ikke sjelden at konvertitter har hatt spesielle «åpenbaringer» hvor de har møtt Jesus i en drøm eller i en visjon eller opplevd «undere» som helbredelser fra sykdom. Jesus er ikke ukjent for muslimer. Han er en betydelig profet i islam og omtalt i Koranen, selv om tolkningen og forståelsen av ham og hans rolle er en annen enn i den kristne tradisjon.⁵⁷ Slike åndelige erfaringer kan ligge langt tilbake i tid, men møtet med en kirke eller kristne kan aktualisere visjonen og bli opptakten til å selv søke seg nærmere inn i den kristne tro.

Ønsket om å få bli i Norge

Det kan være mange motivasjonstråder i en konverteringsprosess. Prester og menighetsledere er ikke ukjent med denne type problemstillinger. Derfor anbefales det i Dåpsveiledningen fra Bispemøtet at «i en eventuell dåpsopplæringsprosess vil det være viktig å avklare asylsøkerens motivasjon for å bli døpt». Det forutsettes at «dåpsforberedelsene av konvertitter går over noe tid, slik at dåpskandidaten får tid til å modnes i sin inngang til det kristne fellesskap». At motivene for konvertering har flere lag og kan gi flere typer beskrivelse gjør ikke trosskiftet mindre reelt eller betydningen mindre.

Grunnlaget for troverdighetsvurderinger

Med bakgrunn i den kjennskap prester, pastorer, menighetsledere og menighetsmedlemmer får til en søkende, konverterende deltaker i deres fellesskap, er det i utgangspunktet grunn til å feste lit til deres vurdering av en konvertitts trosidentitet, så langt dette er mulig for et annet menneske. Det er tilliten til vedkommendes oppriktighet og trospraksis gjennom deltakelse i fellesskapet som ofte blir avgjørende, ikke først og fremst hans eller hennes kognitive kunnskap. Utviklingen av trosopplæringen i Den norske kirke gjennom de siste tiår viser tydelig at en også i dette kirkesamfunnet,

som er kjent for sin sterke katekisme-tradisjon, er langt mindre fokusert på memorert kunnskaps-tilegnelse enn tidligere.⁵⁸ Også i andre kirkesamfunn og menigheter er selve trostilegnelse det avgjørende med vekt på «Åndens frukter».

Om vurdering av trosprofil og risiko ved retur

Det framgår av materialet fra avgjørelser i UNE og ved domstolene at vurderingen av hvor vidt en konvertitt vil framstå som en utadventt, aktiv og evangeliserende og misjonerende kristen, tillegges betydelig vekt. Vi vil i kapittel 4 vise hvor vanskelig det er å sette klare grenser for hva som kan bringe en konvertitt inn i de iranske myndighetenes søkelys.

Her vil vi understreke et viktig forhold som ofte gjenkjennes i kirkelig arbeid: at det ikke går an å forutse hvem som i en gitt situasjon vil ha mot eller vilje til å vitne om sin tro eller vedstå seg den. Historien forteller at det er mange som har framstått som tydelige og modige i upressede situasjoner som viker unna under alvorlig press. Ofte er det de som blir ansett for usynlige og anonyme, som kan vise seg å være tydelige og modige når en blir utfordret på sin tro. Vi mener derfor det er svært vanskelig å forutse hvem som vil framstå som aktive og konsistente trosvitner. Omstendighetene og personlighetenes forskjellige måter å ytre seg på, gjør slike sannsynlighetsvurderinger svært usikre og bør ikke tillegges avgjørende vekt i vurderingen av hvem som vil løpe risiko som konvertitter ved retur.

3.6 Kirkens vurdering må vektlegges

En samlet vurdering av de prosesser som fører fram til inkludering i det kristne fellesskap, gjerne ved dåp, peker, etter vår vurdering tydelig i retning av at norske myndigheter bør tillegge uttalelser fra vedkommende konvertitts menighet, prest eller andre talspersoner betydelig vekt. Vi er kjent med land som Storbritannias og Danmark ikke overprøver kirkesamfunnets vurdering uten eventuelt i helt spesielle tilfeller. Vi mener derfor det er all grunn til stille spørsmål ved norske utlendingsmyndigheters vurdering av uttalelser fra kirkesamfunnet i enkeltsaker.

En slik respekt for kirkesamfunnets ansvar vil også være i tråd med loven om *Truendomssamfunn og ymist anna*. Her heter det at «(t)ruendomssamfunnet (sjølv) fastset kva måte innmelding i samfunnet skal gjerast på».⁵⁹ Prøving av trosgrunnlaget er overlatt til det enkelte trossamfunn, og overprøves ikke av noen myndighet. Ansvar for at innmelding skjer på rett måte er overlatt til den lokale prest eller forstander. Her gis trossamfunnet selv, på lokalt nivå ved den teologisk-åndelige ledelse, det avgjørende ansvaret. Uttalelser fra menigheten og dets ledere bør således vektlegges i vurderingen av troverdigheten om trosidentiteten som anføres av konvertitter.

3.7 Ny og styrket saksbehandling i konvertittsaker?

I mai 2016 ble det med bakgrunn i samarbeidsavtalen mellom regjeringspartiene og Venstre og KrF, besluttet å styrke saksbehandlingen i utlendingssaker som angår trosspørsmål og indre overbevisning.⁶⁰ Dette gjelder altså i første rekke *troverdighetsvurderingen* og berører dermed spørsmålet om forståelse av kristen tro og vurderinger av trosidentitet og trospraksis.

⁵⁷ En kilde som viser til hvordan Koranen omtaler Jesus (som Isa (25 ganger), sønn av Maria (23) og Messias (11), se pkt.3 her: <https://www.religion.dk/islam/10-ting-om-den-muslimske-jesus> [Hentet 14.09.17].

⁵⁸ <https://kirken.no/nb-NO/kristen-tro/trosopplaring/om-trosopplaring-i-den-norske-kirke/> [Hentet 14.09.17].

⁵⁹ Lov om truendomssamfunn og ymist anna (1969), § 9.

⁶⁰ <http://www.vl.no/nyhet/listhaug-og-krf-enige-om-konvertitter-1.729796?paywall=true> [Hentet 12.09.17].

Justis- og beredskapsdepartementet instruerte Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Landinfo om å følge opp fem punkter for at dette skulle skje.⁶¹ De første punktene ble fulgt opp fra juni 2016, mens ytterligere instruks ble gitt i desember 2016 med varighet fra 1. januar 2017 – 1. januar 2018:

Tiltak for å styrke saksbehandlingen i konvertittsaker:

- Landinfo, UDI og UNE er bedt om å invitere til et felles, årlig høynivå kontaktmøte med Den norske kirke og andre sentrale frikirkelige trossamfunn og organisasjoner.
- UDI og UNE er bedt om å avholde separate dialogmøter med sentrale menigheter og trossamfunn.
- UDI og UNE er bedt om å invitere fagpersoner til kurs/foredrag for saksbehandlere og beslutningstakere. Den norske kirke og andre sentrale frikirkelige trossamfunn og organisasjoner bør selv få foreslå foredragsholdere.
- Det opprettes en pool med ressurspersoner som UNE kan involvere i spesielt vanskelige saker som angår troverdigheten av søkerens indre overbevisning. Bruk av ordningen vil ikke bli en rettighet for den enkelte søker.
- JD har bedt Den norske kirke konkretisere innholdet i den religiøse kompetansen kirken ønsker å bidra med, slik at departementet kan vurdere om det er behov for å opprette spesialiserte enheter med tilsvarende kompetanse i UDI og/eller UNE.⁶²

De aktuelle tros- og livssynsamfunnene har deltatt og bidratt til alle de aktuelle punktene i instruksene som er skissert ovenfor (dialogmøter, fagpersoner til kurs og foredrag, ressurspersoner til en «fagpool» og konkretisering av religiøs kompetanse). Punktet om en pool av ressurspersoner, som UNE kan involvere i spesielt vanskelige saker som angår troverdigheten av søkerens indre overbevisning, får ifølge instruksene om dette fra departementet av 12. mai 2017 følger ut over forsøksperioden med varighet fram til 1. januar 2018:

Ressursutvalget må senest være opprettet innen fem måneder fra instruksens ikrafttredelse. Instruksene er gyldig i ett år fra ressursutvalgets opprettelse, med forbehold om at Stortinget viderefører departementets instruksjonsmyndighet overfor UNE.⁶³

Ettersom avtalen i første rekke løper ut 2017 (med forbehold om nevnte ressursgruppe av fagpersoner) er det for tidlig å si noe om effekten av instruksene i selve saksbehandlingen. Så langt har vi ikke sett fra kirkelig hold noen endring i selve saksbehandlingen som en følge av instruksene. Mellomkirkelig råd for Den norske kirke kom i en uttalelse av 28. november 2014 med følgende krav til myndighetene (som samsvarer krav fra andre kirkesamfunn tilknyttet Norges Kristne Råd):

- For det første må alle saker der troverdigheten er avgjørende for utfallet, avgjøres i full nemnd med personlig oppmøte for klager. Slike saker kan ikke avgjøres av nemndleder alene eller i nemnd uten personlig oppmøte fra klager.
- For det andre må UNE i økende grad vektlegge referanser, faglige vurderinger og vitneutsagn fra menighetene som konvertittene oppgir en tilhørighet til. Vurderinger fra mennesker som står konvertitter nært i lokale menighetssammenhenger, bør veie tungt i troverdighetsvurderingen.⁶⁴

61 Fremgår av skriv fra Justis- og beredskapsdepartementet 09.12.2016: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/styrking-av-saksbehandlingen-i-konvertittsaker/id2523364/> [Hentet 07.09.17].

62 Samme sted.

63 <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/gi-062017-opprettelse-av-et-ressursutvalg-for-konvertittsaker/id2553210/> [Hentet 07.09.17].

64 <https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/mellomkirkelig-rad/2014/protokoller/uttalelse-om-konvertitter-28-nov-2014.pdf> [Hentet 15.09.17].

Disse kravene har i liten eller ingen grad blitt etterkommet fram til nå. Det gjenstår å se om instruksene fra departementet får følger for alle slike saker på lengre sikt. I enkeltsaker har vi nylig sett at bidrag fra ledende personer i menighet har blitt brukt i avgjørelse om troverdighet i nemnda.⁶⁵ Det er da henvist til et rundskriv fra departementet i desember 2016.⁶⁶ Her vises det til utlendingslovens §78 om at «[o]gså andre kan gis adgang til å møte og avgi uttalelse». Dette gjelder i saker som angår troverdighetsspørsmål. Her skal det nå «i større grad enn i dag» tillates at også 'andre' personer får adgang til å møte dersom klageren ber om det» (departementets uthevelse). Etter vår vurdering burde dette anliggende ha kommet tydeligere fram også i instruksene. Økt deltakelse fra «andre personer» vil kunne bety sikrere behandling når det gjelder forståelsen av søkerens trosidentitet og trospraksis.

65 <http://www.dagen.no/Nyheter/kristiansand/Kirkeasylanter-i-V%C3%A5gsbygd-f%C3%A5r-bli-i-Norge-517176> [Hentet 03.09.17].

66 <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/gi-162016-om-adgangen-til-a-mote-i-nemndmote-og-avgi-uttalelse-i-asylsak-som-omhandler-troverdighet-av-konvertering-konvertittsaker/id2523358/> [Hentet 07.09.17].

4 Kirken i Iran

med fokus på konvertitters virkelighet⁶⁷

4.1 Kristne i den islamske republikken Iran

Iran – en Islamsk republikk

Iran er en islamsk republikk i henhold til grunnloven fra revolusjonen i 1979. Landets lover og myndigheter skal bygge på «*sannhet og rett i henhold til Koranen*». ⁶⁸ Den iranske republikk og muslimer er i henhold til konstitusjonen forpliktet til å behandle alle ikke-muslimer i overensstemmelse med islamske etiske normer og prinsipper og til å respektere deres menneskerettigheter. ⁶⁹ Denne respekten begrenses riktignok til dem som «*avholder seg fra å motarbeide Islam og Den Islamske republikken*». ⁷⁰

Straffelov og religion

Flere forhold som angår religionsfriheten føres videre i annet lovverk, først og fremst straffeloven.

Apostasi betyr egentlig å avstå, stå ved siden av. I alminnelig språkbruk i dag betyr det å frasi seg sin tro. Dette er i utgangspunktet ikke akseptert i islam, og er etter gammel rettsforståelse forbundet med dødsstraff. Nå er apostasi (fra islam) ikke direkte nevnt i straffeloven, og heller ikke grunnloven. Men grunnloven forutsetter at der det ikke er bestemmelser nedfelt i lovverket, skal dommeren dømme på grunnlag av «*autoritative islamske kilder og autentisk fatwa*» (§167). ⁷¹

Blasfemi, uærbødig og nedsettende tale om Gud og hellige ting, er en alvorlig forbrytelse i islam og iransk lovgivning. ⁷² Det er forbudt å ytre kritikk av islam og alt som kan defineres som gudsbepottelse og æreskrenkelse av profeten Muhammed, hans datter Fatima og de tolv sjia-muslimske

imamene. Det er straffbart i henhold til iransk straffelov og kan straffes med dødsstraff. ⁷³

Organisasjons- og forsamlingsfrihet gjelder så lenge det «*ikke bryter med islams grunnleggende prinsipper*» (CI Art 27). I følge en rapport fra USAs utenriksdepartement i 2016 betyr dette at all møtevirksomhet som kan oppfattes som regimekritisk, i praksis er forbudt eller kan bli gjenstand for inngripen fra myndighetene. ⁷⁴

Trykke- og mediefrihet respekteres ikke. Kontrollen av internett og sosiale medier er omfattende. Alle bøker som skal publiseres må ha forhåndsgodkjenning av myndighetene. ⁷⁵ Det iranske bibelselskapet ble stengt i 1990, ⁷⁶ og det er ikke tillatt å selge bibler.

Det er derimot *ifølge grunnloven ikke troskontroll* i Iran. Grunnloven slår fast at det er forbudt å foreta undersøkelser vedrørende den enkeltes personlig tanker og tro. Ingen skal i prinsipp kunne forhøres eller straffes bare på grunn av sine meninger. ⁷⁷ I denne forstand kan til og med en konvertitt være personlig eller privat kristen da uten noen form for trospraksis.

«Kristne iranere»/ etniske minoritetskirker ⁷⁸

I konstitusjonens artikkel 13 gis imidlertid noen grupper spesiell anerkjennelse. Det dreier seg om «*tilhengere av zoroastrismen, jøder og kristne iranere*». ⁷⁹ Innenfor lovens rammer, har de frihet til å forette sine religiøse riter og seremonier, og til å handle i overensstemmelse med deres egne regler «*når det gjelder personlige forhold og religiøs opplæring*». Disse minoritetene har fem seter i nasjonalforsamlingen, tre kristne og en fra den jødiske og en fra den zoroastriske minoriteten. ⁸⁰

Dhimmi-status

Det er lang tradisjon for å akseptere religiøse minoriteter i islamske samfunn. I utgangspunktet dreier det seg om tilhengerne av de andre «bokreligionene», altså jøder og kristne. Disse gis status som *dhimmi*, som betyr «beskyttet». De er imidlertid pålagt en rekke restriksjoner som ikke gir dem full anerkjennelse i samfunnet.

Det er verdt å merke seg at tilhengerne av en nyere religiøs bevegelse som oppsto i Iran på 1840-

67 Dette kapittelet bygger i stor grad på informasjonen arbeidsgruppa har fått ikke minst gjennom direkte intervjuer med konvertitter og organisasjoner som arbeider for disse. Det vises her til oversikten i innledningskapitlet (kap.1 Innledning).

68 Constitution of the Islamic Republic of Iran (1979), Art 1: «*The government of Iran is an Islamic Republic, which the nation of Iran based on its long-held belief in the rule of the truth and the justice of the Qu'ran, and after its victorious Islamic revolution, under the leadership of marja'-e taqlid the exalted Grand Ayatollah Imam Khomeini, has established.*»

69 Constitution of the Islamic Republic of Iran (1979), Article 14: «*According to the Qur'an: "Allah forbids you not, with regard to those who fight you not for (your) faith nor drive you out of your homes, from dealing kindly and justly with them. For Allah loveth those who are just" (80: 8), the government of the Islamic Republic of Iran and Muslims are required to treat the non-Muslim individuals with good conduct, in fairness and Islamic justice, and must respect their human rights. This principle is valid for those persons who have not conspired or acted against Islam and the Islamic Republic of Iran.*»

70 Se foregående note.

71 En oversiktlig og rimelig grundig artikkel: <http://www.iranhrdc.org/english/publications/reports/1000000512-apostasy-in-the-Islamic-Republic-of-Iran.html#1>

72 Siteret etter Landinfo (2017).

73 Iranian Penal Code (2013), Article 262 og 263. Se også: <https://end-blasphemy-laws.org/countries/middle-east-and-north-africa/iran/>

74 US State Department, Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor (2014), Section 2. *Respect for Civil Liberties*.

75 Samme verk, avsnitt a. *Freedom of Speech and Press*.

76 Se nedenfor i punkt om Bibelselskapet.

77 Constitution of the Islamic Republic of Iran (1979), Article 23: «*Investigation into one's ideas is forbidden. No one can be subjected to questioning and aggression for merely holding an opinion.*»

78 Betegnelsen kan variere. UK Home Office: *Country Policy and Information Note Iran: Christians and Christian converts*, Version 3.0 February 2017 bruker «*Ethnic minority churches*», Policy guidance 2.2.1. og Country information 5.3.

79 Constitution of the Islamic Republic of Iran (1979), Article 13: «*Zoroastrian, Jewish, and Christian Iranians are considered the only recognized religious minorities. They may exercise their religious ceremonies within the limits of the law. They are free to exercise matters of personal status and religious education and they follow their own rituals.*»: <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/ir/ir001en.pdf>

80 Se: <http://iranprimer.usip.org/resource/parliament>

tallet, *Baha'i-samfunnet*, ikke er på denne lista. Baha'i oppfattes som «villfaren» religiøs bevegelse, og er forbudt i Iran på linje med ikke anerkjente kirkesamfunn og muslimske retninger og andre religioner. Tilhengerne av Baha'i er derfor også gjenstand for tidvis streng forfølgelse, noe FN's nye spesialrapportør for menneskerettigheter i Iran, Asma Jahangir, har tatt opp i sin første landrapport i mars 2017.⁸¹

«Kristne iranere» aksepterte, men annenrangs borgere

«*Kristne iranere*» i grunnlovens forstand er i praksis de gamle etniske, kristne minoritetene i landet: assyrere som kan føre sine røtter helt tilbake til aposteltida og fortsatt bruker Jesu egen dialekt, og armenerne, som grunnla det første kristne riket i Midtøsten fra 300-tallet.

Disse etniske minoritetskirker tillates å ha gudstjenester og forrette kirkelige handlinger som dåp og begravelse og ha religionsundervisning så lenge dette foregår på deres opprinnelige språk og for dem som fra fødselen tilhører disse kirkesamfunnene. De kan ikke drive noen form misjonering overfor muslimskfødte iranere og risikerer strenge straffer dersom de blir tatt for slik virksomhet.⁸² Det er lagt betydelige begrensninger på deres rettigheter i samfunnet. De kan ikke få offentlige stillinger i administrasjonen og skolevesenet eller i rettsvesenet og i det militære. De opplever i praksis betydelig diskriminering i arbeidsliv og utdanningssystem. Også i juridiske og økonomiske spørsmål. De kan slik sett karakteriseres som aksepterte, men annenrangs borgere. Å tilhøre den kristne minoriteten får betydelige livsløpskonsekvenser og mange har forlatt Iran.⁸³

Under oppsyn

De religiøse minoritetene lever under et stadig oppsyn og kontroll også når det gjelder praktiske forhold knyttet til forvaltning av kirkesamfunnets økonomi og eiendom. Det rapporteres om forpurringer og vanskeligheter ved selv de enkleste forhold som er avhengig av myndighetenes godkjenning. Myndighetene ønsker ikke å gjøre situasjonen enklere for dem.

Samtidig vet vi fra mange sammenhenger at det er nødvendig for minoriteter som lever under slike forhold å tilpasse seg myndighetenes krav, og ikke kritisere behandlingen de er gjenstand for. Ofte er det viktig for dem å gi uttrykk for at de blir behandlet med respekt og innenfor religionsfrihetens rammer. Det betyr samtidig at de ofte er skeptiske overfor andre og nye kirkesamfunn, som ikke innordner seg etter de gitte rammene og dermed utfordrer myndighetene.⁸⁴

81 Sammenlign med OHCHR (17 March 2017), Spesielt kap.IV: Ethnic and religious minority rights, punktene 73-77. Hun har også med et mer generelt punkt som også angår de kristne: 78. «*The Special Rapporteur is also concerned about the targeting and harsh treatment of Christians from Muslim backgrounds and members of various Sufi groups.... These groups continue to face arbitrary arrest, harassment and detention, and are often accused of national security crimes such as "acting against national security" or "propaganda against the State". Under Iranian law, individuals, including Christians of Muslim backgrounds, can be prosecuted for apostasy, although it is not specifically codified as a crime in the Islamic Penal Code. The Special Rapporteur notes that laws against apostasy clearly contravene the State's obligation to protect the right to freedom of religion or belief.*»

82 Pastor Victor Tamraz er etnisk assyrisk kristen, men engasjert i husmenighetsvirksomhet med konvertitter, og ble dømt til 10 års fengsel i juli 2017: <http://www.csw.org.uk/2017/07/12/news/3631/article.htm>

83 UK Home Office (February 2017) oppsummerer med følgende setning: «*It is difficult for many Christians to live freely and openly in Iran.*», s.4. Jf. Bradley (2008), s. 167: The Ethnic Christians leave.

84 MEC (O01): «*Did however speak with the Armenian archbishop fellowship a few months back and he said that there is a lot of pressure.*». Dette synet ble også bekreftet i samtaler med Fr. Michael H. Weinger, Pontifical Council for Interreligious Dialogue, og en av vaticanets ambassadører til Iran (i London, 30.03.17), se også T1, T5 og T7.

Konvertitter i Iran – en annen virkelighet

Konvertitter, som er født som muslimer og blir kristne, har ingen mulighet til å frasi seg sin status som muslim.⁸⁵ Det gjelder også ateister som offentlig vil frasi seg sin status som muslimer og leve frie fra de religiøse båndene som preger samfunnet.⁸⁶ Alle iranere, som er født som muslimer, forblir muslimer med de forventningene til lojalitet og adferd i forhold statens religiøse grunnlag. En konvertitt kan ikke praktisere sin nye religion. De omfattes ikke av *dhimmi-toleransen*. All tilknytning til kristen møtevirksomhet eller religiøs adferd og meningsformidling som observeres av andre, kan bringe en i myndighetenes søkelys med overvåking og forfølgelse. En konvertitt tvinges derfor til en tilpasning til den sosiokulturelle religiøse virkeligheten som berører den enkeltes personlig integritet, trosidentitet og i siste instans samvittighet. Det gjelder for aktive medlemmer knyttet til en eller annen form for husmenighet, men også for «private» kristne, som av forskjellige grunner ikke er knyttet til noe fellesskap.

Kristne i Iran – tre virkeligheter

Det er viktig å se denne kløften mellom de «beskyttede» iranske kristne på den ene siden og de forbudte kirker og menighetene og deres tilhengere på den andre. Vi kan også ta med en tredje gruppe: de kristne som lever uten noen tilknytning til et organisert kristent fellesskap, uten noen synlig trospraksis og som vi har kalt «private kristne».

Betegnelsen «kristne i Iran»/«iranske kristne», beskriver med andre ord tre svært forskjellige virkeligheter.

- Kristne som tilhører de anerkjente kirkesamfunnene for de avgrensede etniske minoritetskristne som har en viss indre frihet men med sterke begrensninger i samfunnslivet. Situasjonen er vanskelig for dem, men de nyter til en viss grad godt av å være «beskyttet»/dhimmi.
- Konvertitter fra islam til kristendommen kan derimot ikke frasi seg sin muslimske status. De kan ikke offentlig praktisere sin nye religion. De omfattes ikke av dhimmi-toleransen. All offentlig tilknytning til kristen møtevirksomhet er forbudt. Det gjelder også deres mulighet til å leve liv hvor de kan gi uttrykk for sin tro i ord og i alternative sosiokulturelle handlingsmønstre. Dette er den vanlige utgaven av konvertittkristne. De lever i stadig fare for å komme i myndighetenes søkelys og mange av disse vil vurdere å forlate Iran hvis forholdene blir for vanskelig og forholdene legger seg til rette for det.
- Den tredje gruppen består av de som ikke våger eller ønsker å tilkjenne sin personlige og private tro, og dermed lever uten kontakt med andre kristne og bærer troen i sitt hjerte og i bestefall kan be sin aftenbønn under sengeteppet om kvelden.⁸⁷ Hvis noen på grunn

85 UK Home Office (February 2017), 4.2.2 siterer US State Department Religious Freedom Report (2015): «*Under the law, a child born to a Muslim father is considered to be Muslim.*»

86 Se Landinfo (2017).

87 Selv en svært begrenset form for trosutøvelse kan være vanskelig. En kilde i London (L04) fortalte: «*So, I met one gentleman who was quite a new Christian, and was watching Christian TV-programs. Simply watching Christian TV-programs, and somehow the government was aware of this and started phoning him, regularly at 6 a.m. every day for over a week, asking him, "Why are you watching these programs? What are you up to? Are you a Christian? You need to be very careful." And that process of him getting those calls every single morning from whoever it was, [...] Someone was calling him and threatening him and that was enough to make him step back and say, "Okay, I'm not a Christian. I'm not guilty." And then of course they didn't have a problem with him anymore, they succeeded in their goal. So that's one level, he didn't even get called in for questioning I think, it was only over the phone.*»

av omstendighetene slik tvinges til å avstå fra praktisering av «alminnelig kristendom», be finner en seg utenfor de rammer religionsfriheten angir.

Iranske konvertitter i utlandet

Iranske konvertitter som har praktisert «alminnelig kristendommen» i utlandet og vender tilbake til Iran,⁸⁸ vil ha vanskeligheter med å komme inn i de lukket husmenighetsmiljøene dersom de ikke har hatt spesiell kontakt før de returnerer. De kan med andre ord ikke praktisere den enkleste form for «alminnelig kristendom», nemlig å ha regelmessig fellesskap med andre kristne. I den grad det blir kjent at de har forlatt islam, gått over til kristen tro og søker kontakt med andre kristne, er risikoen for å komme i myndighetenes søkelys stor. Husmenighetene vil mange gangervære svært tilbakeholdende med å integrere nye i sin virksomhet, hvis man ikke blir introdusert av noen de stoler på og selv bygger en relasjon med vedkommende over tid.⁸⁹

4.2 Noen kirkehistoriske perspektiv i Iran

Katolsk og protestantisk misjon

Det kan være nyttig å angi noen perspektiver på den nyere kirkehistorie i Iran.⁹⁰ Det har vært flere forsøk på katolsk misjon i landet og den katolske kirke har derfor en lang historie i landet. Protestantiske misjonsselskaper kastet for alvor blikket på Iran fra midten av det 19. århundre som en del av den store evangeliske eller evangelikale⁹¹ vekkelses- og misjonsbevegelsen som gikk over USA og Europa. Det resulterte i etableringen av flere iranske protestantiske kirkesamfunn med et bredt spekter av helseinstitusjoner og skoler.⁹² Flere kirkesamfunn basert på utenlandske innbyggere i Iran har vært og er i begrenset grad tillat, som for eksempel den tyske, lutherske menigheten.⁹³

Lovlige konvertittkirker

Hovedstrømmen av protestantiske misjonærer kom fra den presbyterianske og reformerte kirke-tradisjonen fra USA. Også Den anglikanske kirke har hatt et ikke ubetydelig arbeid i Iran.⁹⁴ Disse kirkene vant tilhengere i hovedsak blant de som allerede tilhørte de kristne minoritetene. Men også enkelte konvertitter fra islam ble tatt opp som medlemmer. Disse kirkene blir derfor omtalt som «konvertittkirker». Flere slike kirker nøt i perioder betydelig respekt ikke minst gjennom sine skoler og sitt helsearbeid selv om de ble ansett som «konvertittkirker».

Den første tida etter revolusjonen i 1979 trodde de kristne at de skulle få fortsette å praktisere sin

88 Se nedenfor, punkt 4.8

89 Sammenlign intervju med Faraz Daneshavar (T01). De må vinne tillit i løpet av en periode på 2-3 måneder ved individuelle samtaler før de kan tas opp i et fellesskap.

90 Bradley (2008), s.143 (*Roman Catholics' early attempts*) og s.154 (*Roman Catholics try again*)

91 Se kapittel 3.4

92 Bradley (2008) gjengir en iransk vurdering av misjonærenes misjonærene arbeid: «*These missionaries contributed significantly to Iranian life ... the impact of (their) work was humanitarian and was strongly felt in the fields of education, public health, charity work, and social change*», s.153.

93 Ref. <http://kirche.ir/>

94 Anglikanerne kom senere enn de reformerte kirkesamfunnene som i utgangspunktet ønske å fornye «den nestorianske» kirken. Ett kjennetegn ved anglikanerne er derfor deres satsing på omvendte muslimer, og lederskapet i den anglikanske kirke fikk tidlig et sterkt innslag av iranske konvertitter. Bradley (2008), s 153.

tro i fred. Den nye grunnloven syntes å åpne for det.⁹⁵ Selv om presset mot åpne kirkebygg og åpent menighetsliv tiltok raskt,⁹⁶ fortsatte de «lovlige konvertittkirker» sin virksomhet også i årene etter revolusjonen, noen helt fram mot 2010. I dag er det imidlertid ifølge våre undersøkelser ingen slike kirker som kan drive åpen virksomhet på farsi. Noen av disse kirkene begynte allerede ganske tidlig etter revolusjonen og organisere en mer uoffisiell virksomhet i husmenigheter.

Pinsebevegelsen

Av spesiell interesse er pinsebevegelsen som fra midt på 1960-tall for alvor ble kjent i Iran, ikke minst gjennom organisasjonen *Assemblies of God*, på farsi: *Jama'at-e-Rabbani*. Deres menigheter opplevde betydelig kirkesøkning også av mange muslimske iranere ikke minst ungdom.⁹⁷ Dette vakte etter hvert oppmerksomhet og myndighetene har derfor vært spesielt etter dette kirkesamfunnet. Mange av husmenighetene i dagens Iran har bakgrunn i dette kirkesamfunnet.⁹⁸ Noe av det samme kan sies om organisasjonen *Church of Iran*. En av deres ledere, Behnam Irani, ble første gang satt i fengsel under et raid i 2010, men endelig frigitt i oktober 2016 og forlot Iran en måneds tid senere.⁹⁹

Det er ikke tvil om at det er en tydelig *evangelikal* og misjonerende tradisjon som preger dagens undergrunnskirke i Iran. Som en kirkeleder sa til oss: «*Iranians are evangelists by heart. Nine out of ten will take up the phone and evangelize.*»¹⁰⁰

4.3 Kirkestatistikk etter 1979

500 konvertitter i 1979

Elam, en av de store organisasjonene som arbeider for kristne iranere, hevder at det rundt revolusjonen var et svært begrenset antall kjente konvertitter fra islam til kristendommen. De angir tallet til å være 500 i 1979.¹⁰¹ Mens de regner med 400 000 konvertitter i dag. Tallet vil mange mene er for lavt, mens andre vil hevde at det er for høyt.¹⁰² Vi har ingen sikre tall. Uansett mangel på dokumenterbare tall peker Elams opplysninger på at det i tida før revolusjonen var svært få iranske muslimer som konverterte til kristendommen, mens det har vært en bemerkelsesverdig stor tilvekst

95 Jf. religionsparagrafen i den nye grunnloven.

96 Bradley (2008), s.164.

97 Samme verk, s. 155.

98 Samme verk, s. 168 (*Pentecostals preach*), s. 169 (*Pentecostals suffer*).

99 Vi møtte Behnam Irani (T04) under vårt opphold i Tyrkia i juni 2017. Historien hans er godt dokumentert: http://www.stefanus.no/no/engasjer_deg/forbonnsvenn/bonneemner/Iran%3A+Behnam+Irani+1%C3%B8slatt%21.b7C_wtbG09.ips; https://www.prisoneralert.com/pprofiles/vp_prisoner_218_profile.html [Hentet 14.09.17].

100 Elam (L01 og L02).

101 www.elam.com/page/elams-mission - «*Unprecedented Church Growth*»: «*In 1979, there were less than 500 known Christians from a Muslim background in Iran.*» Noen opererer med tallet 300.

102 Det anerkjente USCIRF, *United States Commission on Religious Freedom*, skriver i sin rapport for 2017 at antallet kristne i de ulike kirkesamfunnene i Iran er rundt 300 000, uten å spesifisere om konvertitter og husmenigheter er inkludert i anslaget. Middle East Concern skriver på sin hjemmeside (<http://www.meconcern.org/countries/iran/>, Hentet 13.09.17) at det er de assyriske og armenske kirkesamfunnene utgjør ca. 300 000, selv om tallene sannsynligvis er lavere på grunn av utflytting. Organisasjonen Open Doors operer med tallet 800 000 kristne i Iran. I CIA sin årsrapport 2017 skriver de et anslag på minoritetsreligionene av total befolkning på 82 mill. på 0,3% (inkluderer zoroastrere, jøder og kristne), se: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ir.html> [Hentet 14.09.17].

av slike konvertitter i tida etter revolusjonen.

Bakgrunnen for kristendommens vekst

Bakgrunnen for en slik «vekkelsesbølge» er sammensatt, men det er flere elementer som går igjen i analysene. Mark Bradley angir i sin bok «*Iran and Christianity – Historical Identity and Present Relevance*» fra 2008, både den effektive spredningen av kristen litteratur og skuffelsen over utviklingen etter revolusjonen da regimet ganske snart ble et religiøst diktatur.¹⁰³ Han peker også på at kristendommen representerer en underliggende fascinasjon i Irans historie, og at den samtidig etter revolusjonen er blitt en bro til kontakt med utenverdenen.¹⁰⁴

En av våre informanter beskrev sin vei til kristen tro ganske utførlig. Vedkommende søkte i flere år etter svar i Koranen og gikk ivrig i moskeen. Men fant ikke svarene og søkte videre både i kommunismen og zoroastrismen. Da en deltaker i en vennekrets som diskuterte religiøse spørsmål viste til at det ikke ble gjort forskjell på mann og kvinne i arvespørsmål i hans kristne tro, ble interessen vakt og gjennom private samtaler med denne aktøren ble vår informant introdusert for kristendommen og fant her svarene han/hun søkte.¹⁰⁵

4.4 Innstrammingene etter 1979

«Beskyttede» kristne forlater Iran

Som et uttrykk for de vanskelighetene som også rammet de *dhimmi*-kristne i årene etter revolusjonen, forlot over 100.000 armenere Iran i løpet av de første femten årene etter revolusjonen. Og emigrasjonen har fortsatt. Assyrernes antall sank til 20.000 i 1986. En nedgang på hele 80% i forhold til en måling i 1956.¹⁰⁶ Dette var en konsekvens av flere begrensende tiltak myndighetene satte i verk og den store usikkerheten dette skapte om framtida for dem i Iran.¹⁰⁷

Bibelselskapet blir forbudt - ulovlig bibelspredning

Tilgang til Bibelen på eget språk har alltid vært en viktig del av protestantisk misjonsvirksomhet og kristen identitetsbygging. Det første persiske nytestamentet ble utgitt i 1815. Myndighetene forbød det iranske bibelselskapets (IBS) arbeid i 1990.¹⁰⁸ Men det er kommet to nye bibelutgaver på moderne farsi i 2007 og 2014.¹⁰⁹ Bibelen spiller en stor rolle i livet til de kristne i Iran. Etterspørselen etter trykte bibler er derfor stor. Bibler er ikke tilgjengelig på det åpne markedet. Selv om en kan lese

Bibelen på nett¹¹⁰ må bibler smugles inn, og bibeldeler kopieres i hemmelighet i Iran. Distribusjon foregår i det skjulte og er forbundet med betydelig risiko.¹¹¹ Det vekker myndighetens mistenksomhet dersom en finner mer enn en personlig bibel i et hjem ved en razzia, eller om en blir tatt med flere bibler i bagasje eller på seg.

Nye og tydelige krav til kirkene

På 1990-tallet begynte myndighetene å stille tydeligere krav til virksomheten både for de «beskyttede» kirkene og ikke minst i andre kirker som fortsatt kunne drive rimelig åpent. Kravene kan listes opp på følgende måte og de gjenkjennes i den stadig sterkere innstrammingspolitikken:¹¹²

- Tillatte gudstjenester for de godkjente kirkene skal ikke avholdes på fredag.
- Gudstjenester skal ikke holdes på farsi.
- Alle medlemmer må ha medlemskort. Disse må forevises for å få adgang til gudstjenester.
- Medlemskapslister med kopi av medlemskort og adresser, skal innleveres til myndighetene.
- Ingen nye medlemmer må inkluderes uten at myndighetene er varslet.

Mange menigheter og kirkeorganisasjoner etterkom disse kravene. De medlemmene som lot seg registrere, hadde da forventninger om at de ville bli beskyttet som «iranske kristne» og kunne fortsette å «praktisere sin religion i fred».¹¹³ Men disse registreringene ga i stedet myndighetene viktig informasjon som tvert om kunne brukes i deres ønske om å stanse den økende kristne bølgen.

Ledere tatt av dage

Det er verdt å merke seg at biskop Haik Hovsepian Mehr i *Jama'at-e-Rabbani*, ble kjent som en av de viktigste røstene mot myndighetene innskrenkning av religionsfriheten. Et av de mest siterte utsagnene fra hans side er: «*Aldri vil jeg eller mine prester bøye oss og akseptere slike inhumane og urettmessige krav. ... Våre menigheter er åpne for alle som ønsker å komme til oss.*»¹¹⁴ Biskop Hovsepian ble arrestert etter at han protesterte mot dødsdommen over sin pastorkollega Mehdi Dibaj. Han ble løslatt, men funnet død i januar 1994 under mistenkelige omstendigheter. Dibaj led samme skjebne, samme sommer.¹¹⁵ I perioden fra 1979 og fram til 2007 er i alle fall ti iranske kristne drept noen få henrettet ved dom, andre tatt av dage ved «ulykker» ofte etter at de er blitt sluppet fri fra fengsel.¹¹⁶

103 Bradley (2008), s.168: «*This disappointment with the revolution especially impacted the idealistic young ...*» Det var ikke minst denne gruppa som ønsket å lære mer om kristendommen.

104 Samme verk, s.169.

105 T03

106 Bradley (2008) (*The Ethnic Christians leave.*), s.167

107 Samme sted. For eksempel at det ikke ble tillatt for en ikke-muslim å lede en statlig institusjon som viste seg å omfatte også deres kristne skoler i tillegg til at islamske regler også ble påtvunget dem når det gjaldt koder for antrekk, underholdning og sosiale samvær.

108 <https://www.unitedbiblesocieties.org/new-bible-society-will-serve-persian-christians-across-world/> [Hentet 03.09.17].

109 <https://www.archive.biblesociety.org.au/news/new-modern-persian-bible-launched-uk-turkey>. Se også Michalean-prosjektet oppkalt etter Tateos Michalean: <https://www.elam.com/article/new-translation-bible-has-been-dedicated> [Hentet 14.09.17] og <https://www.elam.com/article/bible-translation-project> [Hentet 13.09.17].

110 <https://www.elam.com/send-bibles-to-iran> [Hentet 14.09.17].

111 L02 forteller at et lite team kunne dele/legge ut 3-400 evangelier på sentrale steder i Teheran, for eksempel ved å legge igjen dem på bussholdeplasser etc. Tilsvarende forteller T07 om omfattende distribusjonsvirksomhet forskjellige steder i Iran.

112 Miller (2015).

113 Bradley (2008), s.164.

114 Samme sted.

115 Udlændingestyrelsen (2013), ss. 7-8.

116 Uten å gå god for alle detaljer, eller mangel på dokumentasjon gir lista i <http://www.farsinet.com/persecuted/> en god oversikt over «Irans martyrer».

Kirker stenges – husmenigheter organiseres¹¹⁷

De aller fleste tilgjengelige kirker ble over tid stengt.¹¹⁸ En del menigheter gikk tidlig «under jorda» og fortsatte mindre synlig, men rimelig åpent. Ofte i hjemmene. Derfor kalles gjerne en slik type virksomhet for hjemmekirker (home-churches) eller *husmenigheter* (house-churches). Vi bruker husmenigheter i tråd med norsk, kirkelig begrepsbruk. Det kunne den første tida etter revolusjonen være ganske store forsamlinger med godt utbygd lederstruktur og nettverkskontakt. Men den kjennskap myndighetene hadde fått til flere slike nettverk, førte til razziaer og opprullinger.

Ytterligere innstramminger etter valgene i 2005 og 2009

Da Mahmoud Ahmadinejad ble president i 2005 (fram til 2013), var en av hans valgparoler «*to stop Christianity in Iran*».¹¹⁹ Bak dette ligger erkjennelsen at kristendommen utenfor de anerkjente kirkene, ikke var bragt til taushet, men tvert imot fortsatte å øke tilslutningen. De illegale, evangelikale kristne ble ofte anklaget for å ha kontakt med og å arbeide for vestlige makter og sionister i en «myk krig/*soft war*» mot det iranske samfunnet.¹²⁰ Det er alminnelig anerkjent at situasjonen ble vesentlig mer kritisk etter valget i 2009 med flere raids og store aksjoner mot husmenighetene ved juletider i 2010.¹²¹ I løpet av de siste årene i Ahmadinejads presidentperiode, stengte myndighetene alle de offisielt anerkjente kirkene som hadde gudstjenester på farsi. Flere ledere ble trakassert og arrestert.¹²² Nå er det ikke lenger noe åpent gudstjenestetilbud eller felleskap for konvertitter, siden de som regel er etniske persere og har farsi som morsmål.

Ikke bedre etter valget 2013

Ved presidentvalget i 2013 vant Hassan Rouhani (gjenvolgt i 2017) med en tilsynelatende mer moderat politisk og religiøs retorikk. Han lovet et eget charter for sivile rettigheter, bevaringen av religiøse og etniske minoriteters frihet, og han talte for individuelle rettigheter blant annet med fri adgang til uavhengige nyheter og informasjonskanaler.¹²³ Det er imidlertid intet som tyder at det islamistiske systemet har endret holdning til evangelikale kristne. Tvert imot. Kampen mot motstandere av regimet inklusive illegale kristne, har snarere tiltatt.

117 Landinfo gir en god oversikt over situasjonen 2009-2010. Landinfo (2011). Se også https://www.iranhumanrights.org/2013/06/church_shut_down/ [Hentet 14.09.17] og fra Finnish Immigration Service (2015), ss. 3: «*Lately, practically all Persian-language Protestant Churches have either been closed down by the authorities or have had to limit their operations significantly*», og side 5: «... the Iranian National Security Council decided that Persian-language services in churches had to be discontinued entirely, after which it has been very difficult for the Protestant churches to operate. The intelligence department of the Revolutionary Guard started implementing the decision at the end of 2010, and by 2013, even the largest churches were closed. The leading Pentecostal and Protestant church Jama'at-e Rabbani (Assembly of God) had long been the primary target of the government authorities' suspicions, and in June 2013, the restrictions placed on the church came to a head with a raid on the Tehran main church, the arrest of the pastor, and the final closing of the church. The Presbyterian Immanuel Church in Vanak, Tehran, which gave Persian-language services, was closed in 2012, and the Persianlanguage Protestant church of the Assyrians – Church of Shahrara – was closed by the authorities as early as in 2009. During church raids, several pastors have been arrested, some of whom remain imprisoned.»

118 <http://www.foxnews.com/world/2013/05/28/new-christian-pastor-detained-church-closed-in-iran.html> [Hentet 13.09.17].

119 Udlændingestyrelsen (2013), s.7.

120 International Campaign for Human Right in Iran (2013), s.7.

121 <http://www.farsinet.com/persecuted/> [Hentet 13.09.17].

122 CSW (2013).

123 <http://www.csw.org.uk/2013/11/12/news/1906/article.htm> [Hentet 13.09.17].

Som et eksempel på dette vises det til at det i underkant av to sommermåneder i 2017 dømte en dommer i Teherans revolusjonsdomstol 11 konvertitter til lange fengselsstraffer, til sammen over 100 år i fengsel, de fleste fikk 10 års fengsel og den lengste dommen er på 15 år.¹²⁴

Nytt juridisk fokus: fra religion til statsfiendtlig virksomhet

Ett viktig trekk ved de nye innstrammingerne har vært å skifte fokus fra brudd på religiøse forbud til sikkerhetsforbrytelser og politisk undergravingsvirksomhet i forholdet til det islamske samfunnet. En konvertitt blir sett på som en trussel mot rikets sikkerhet, en fiende av staten.¹²⁵ Fokus er ytre sett flyttet fra religion til politikk, men som vi tidligere har sett er disse to forhold knyttet sammen i islamsk tenkning om religion og samfunn.¹²⁶ Dette kan blant annet skyldes ønsket om å minske den internasjonale oppmerksomheten knyttet til religionsfrihet uten dermed å svekke ambisjonen om stanse kirkeveksten og på sikt utrydde den «illegale» utgaven av kristendommen. Ett tegn på dette, er at revolusjonsgardens etterretningsorganisasjon har tatt mer og mer over aksjonene rettet mot husmenighetene og de evangelikale kristne, og at rettsakene henvises til revolusjonsdomstolen.¹²⁷

4.5 Husmenigheter i endring

Husmenighetene endrer karakter

Myndighetenes politikk de siste årene har gjort det vanskelig å opprettholde et rimelig åpent nettverk av husmenigheter med flere større og kjente slike menigheter. En informant som selv har vært del av iransk konvertittkirkelig gjennom lang tid, sier «*they pretty much succeeded in smashing the house-churches*».¹²⁸ Svaret fra husmenighetene ikke minst etter 2010 har vært en bevisst omgruppering til mindre enheter, gjerne med fem til ti, maksimum femten personer. Der økningen blir større, anbefales det at en deler seg i nye celler.¹²⁹ Dette medfører også at flere får ansvaret for å lede og å organisere husmenigheter.

Det tas også flere forholdsregler for ikke å bli avslørt. Iranske myndigheter bruker store ressurser på overvåking.¹³⁰ Frykten for infiltrering av informanter og eventuelt useriøse aktører, er betydelig. Å bli inkludert i en slik celle kan ta tid og er avhengig av tillitsbygging gjennom en-til-en kristen undervisning og fellesskap.¹³¹ Kristent fellesskap med to eller tre aktører kan derfor finne sted i

124 <https://www.iranhumanrights.org/2017/07/11-christian-converts-issued-long-prison-sentences-in-iran-in-less-than-two-months/> [Hentet 12.09.17].

125 Sammenlign rapport fra OHCHR (17 March 2017) (som det også er referert til i kap. 4.1): Spesielt kap IV: Ethnic and religious minority rights, punkt 78. «*The Special Rapporteur is also concerned about the targeting and harsh treatment of Christians ... continue to face arbitrary arrest, harassment and detention, and are often accused of national security crimes such as "acting against national security" or "propaganda against the State"*»

126 Se innledning til dette kapittelet om Den islamske staten Irans grunnlov.

127 Mansour Borji (O01).

128 L05.

129 Konkrete retningslinjer fra Elam.

130 L01, L02.

131 L02 beskriver at det tok 2-3 måneder før han ble inkludert i husmenigheten til sin trosleder.

biler¹³², avsidesliggende steder i parker og lukkede rom i restauranter og liknende, som vekker liten oppmerksomhet.

«TV- og internettmenigheter»

Enkelt personer som «blir kristne» ved for eksempel å ha fulgt programmer på en av flere kristen TV-kanaler, kan samle interesserte venner og naboer rundt seg og starte små fellesskap på egenhånd, uten nødvendigvis oppfølgende kontakt med noe kjent nettverk av menigheter. Det er mye som taler for at slike «internettmenigheter»¹³³ kan oppstå raskt, men også forsvinne fort. Entusiastiske, men udokumenterte rapporter om enorm kirkevekst kan ha bakgrunn i kunnskap slike «menigheter». Vi ble opplyst at hvis konvertitter eller muslimske iranere kontakter kristne satellittkanaler, kan de oppleve at etterretningen tar kontakt kort tid etterpå og advarer for videre kontakt med «fiender av staten».¹³⁴

«Familiemenigheter»

Det finnes også familiebaserte grupper. Iranere er sterkt knyttet til sine familier og at en som blir kristen først formidler dette til sine nærmeste, er slik sett naturlig.¹³⁵ Dette gjør det vanskeligere for myndighetene å bryte inn fordi det er mindre mistenkelig at familiemedlemmer samles og fordi en også kjenner hverandre og er bundet av lojalitet til hverandre. Der familien ikke slutter opp om den nye troen, blir ofte den familiære konfliktsituasjonen tilsvarende dramatiske.

Ikke skille mellom ledere og «vanlige» medlemmer

Materialet fra UNE og domstolene synes å operere med et klart skille mellom ledere og vanlige medlemmer. Dette gir et upresist inntrykk av forholdene i dagens husmenigheter. Alle våre informanter ble spurt om slike strukturer, og svarene er entydige: Det er en «fluid line»¹³⁶ mellom ledere og vanlige medlemmer. De kjennetegnes ved en flat lederstruktur og stor delegering. Ofte har ingen av deltakerne pastoral erfaring, videregående teologisk opplæring eller formell bekreftelse som leder, samtidig som flere av medlemmene må ta ansvar for ulike deler av fellesskapet. Enhver som deltar i husmenigheter kan bli gjenstand for myndighetenes overvåking og risikerer fengsling og straff enten umiddelbart eller på et senere tidspunkt. «*Ordinary members are not harmless*» sett med myndighetenes øyne, sier en kilde.¹³⁷ Alle har et eierskap til det som skjer i gruppa påpeker allerede Mark Bradley i hans omfattende studie i 2008.¹³⁸

Informantene forteller at det kan være nok at man oversetter litteratur, har mange religiøse bøker hjemme, har kontakt med kristne i utlandet og kontakter satellitt programmer, for å bli regnet som

for «aktiv» og dermed en trussel, siden man deltar i husmenighetens ønske om å påvirke andre.¹³⁹ Mange helt vanlige og forventede trosuttrykk, vil bli sett på som ulovlig evangelisering av myndighetene, slik som å besvare spørsmål om tro fra familie og venner, tilby forbønn til noen som er syk, ta initiativ til en samtale om tro med feil person eller å ha for mange eksemplarer av bibelen hjemme.¹⁴⁰

Selv anonyme konvertitter, som er en del av myndighetsapparatet, for eksempel revolusjonsgarden, politiet eller nasjonal TV, er i stor risiko for sanksjoner siden det er ekstra alvorlig at de forråder islam og den iranske staten.¹⁴¹

Ikke minst sårbare er de som fortsetter å møtes og delta i kristen aktivitet til tross for klare advarsler eller løfter om å holde en lav profil. Hvis man blir arrestert eller tatt i et raid for andre gang, er risikoen for hardere sanksjoner mye større.¹⁴²

Ingen medlemslister, sjelden dåp

Husmenighetene operer naturlig nok ikke med medlemslister. Det er også påtagelig at en gjennomgående ikke praktiserer dåp. Det kan ha en viss sammenheng med at den evangelikale, pentakostale (pinsevern) tradisjonen først og fremst legger vekt på omvendelsens åndelige manifestasjon og tydelige tegn, «Åndens dåp». Vanddåpen ved full neddykking er det ofte krevende å organisere og er mindre viktig da den oppfattes som personlig bekreftelse på omvendelsen og kan utsettes. Det kan være tydelige lederpersonligheter med pastoralt ansvar som ikke er døpt.

Internasjonale kontakter og nettverk

Kontakten med kristne utenfor Iran er av stor viktighet. Det er et stort antall organisasjoner og initiativ som arbeider for å nå iranere med evangeliet eller å være med å styrke og utvikle kristne iraneres tro og deres menigheter.¹⁴³ Mange av disse har vokst fram i kristne miljøer blant iranske konvertitter i diasporaen.

Moderne kommunikasjonsmidler har åpnet en ny virkelighet, og flere av organisasjonene tilbyr også programmer via satellitt-TV.¹⁴⁴ Det samme gjelder tilbud på internett og i sosiale medier. Telefonkontakt mellom iranere som bor i hjemlandet og iranere som bor i diasporaen kan ofte være intens. Av denne grunn er beslag av PC'er og mobiletelefoner under razziaer av så stor betydning for myndighetene. Det kan avsløre den enkeltes religiøse preferanser, og nettverk og organisasjoner de er knyttet til.¹⁴⁵

132 Elam (L04 og L05) forteller om en som brukte sin bil som kjørelærer og da kunne ha møter med et lite antall ungdommer i bilen sin.

133 Begrep brukt av Elam-ansatte (L04 og L05) fra møte 28.03.17

134 L01 og L02. Se utfyllende sitat i fotnote 86.

135 Mansour Borji (L11).

136 Elam (L04).

137 Elam (L04).

138 Bradley (2008), s. 178.

139 L01 og L02.

140 MEC (O01).

141 L01 og L02.

142 MEC (O01), L01 og L02

143 Blant dem er våre informanter fra Pars og Elam. I tillegg kan vi nevne SAT-7, 222Ministries, Iran Alive Ministries, Iran for Christ Ministries (IFCM) og Persian Ministries International (for bare å nevne noen).

144 Flere av de ovenfor nevnte kristne organisasjonene sender fjernsynsprogrammer via satellitt eller internett rettet mot Iran. I tillegg er det mange flere som gjør det samme.

145 Intervju T02, R01 og R02.

Tyrkia og Armenia

Ikke minst er nabolandene Tyrkia og Armenia viktige. Iranere med pass kan besøke disse landene som turister. Flere organisasjoner og nettverk har lagt til rette for kristent fellesskap, dåpsundervisning, bibelskoler og lederutvikling. Iranere som må flykte uten papirer, ender også ofte opp i Tyrkia ved FNs kontor for flyktninger (UNHCR) i Ankara.¹⁴⁶ Behandlingen av søknader om å få status som flyktning kan ta lang tid og livsvilkårene er vanskelige i de byene som er utpekt som oppholdssted for slike asylsøkere.¹⁴⁷ Hvis søkerens forklaring om konverteringen blir lagt til grunn, blir de som hovedregel innvilget flyktningstatus begrunnet med risikoen for forfølgelse på bakgrunn av sin nye religiøse tro.¹⁴⁸ I dette miljøet er det dessuten mange som blir tiltrukket av kristendommen gjennom møte med kristne iranere og deres fellesskap, enten de er i landet som turister eller det er andre grunner til at de har flyktet fra Iran.

4.6 Mønster for overgrep mot husmenigheter og konvertitter

På grunnlag av intervjuer vi har hatt med konvertitter fra Iran og organisasjonene som arbeider tett på husmenighetene i landet, mener vi å få et tydelig bilde av mønsteret for myndighetenes overgrep mot husmenigheter og konvertitter. Det finnes et overveldende materiale som tegner et lignende bilde, blant annet Landinfos rapport fra 2013, *Tro, håp og forfølgelse* fra 2014, FNs spesialrapportør sine rapporter i perioden, rapporter fra en rekke nyhetsformidlere deriblant Mohabat News, CSW, Middle East Concern, iranske og internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner og trosorganisasjoner og senest Østerrikes Røde Kors sin nye rapport fra sommeren 2017.¹⁴⁹ Intervjuene i forbindelse med denne rapporten og annet kildemateriale vi har gjennomgått tegner et lignende bilde som bekrefter og utvider allerede kjent landkunnskap.

Brå og brutal inntrenging i private samlinger eller enkeltindividers liv

Inntrenging skjer ofte uten dokumenterbar tillatelse som viser det juridiske grunnlaget for en slik aksjon.¹⁵⁰ Slike raid kan virke svært godt forberedt og vise at gruppa eller enkeltmedlemmer har vært under oppsyn over lengre tid der myndighetene har samlet inn informasjon om deres aktiviteter, kontakter og bevegelser. Flere av våre informanter har også opplevde å bli arrestert uten at de nødvendigvis var sammen med andre, for eksempel hjemme eller i bilen.¹⁵¹ Graden av brutalitet kan variere fra situasjon til situasjon, fra sted til sted og avhengig av personene som er involvert og

146 Eksempler T02, R01 og R02.

147 I juni 2017 besøkte vi en slik by i Tyrkia og et kristent senter der.

148 UNHCR-statistikk og uttalelse. Samtaler med kilder i Tyrkia (T10-T12).

149 Framstilling i dette punktet bygger på våre egne møter med konvertitter og representanter for organisasjoner som arbeider for iranske konvertitter bekrefter mye av det kjente materialet for eksempel i Udlændingestyrelsen (2013), men oppdaterer og utdyper det.

150 T03: «We arrived Thursday night in that garden. In the noon of the Friday, they [the ones gathered] are just preparing the foods and they have fun, it's not just for worshipping or other things, they gather just for fun and for resting and he [T02] was inside, other people was outside, he was inside and preparing the food. In that time the agent of Ettelaat comes inside the garden. They didn't show any permission for coming inside.»
Q: «Was it a public park or was it a gar...»
T03: «No, [it was a] private garden.»
T02: «They separated woman and men, and start to investigating. And they close their hands ... And questions about the believing, and writing the identity. And they shooting by the camera, they taking film ... »

151 T07, T08, T13

hvilken del av politi og etterretning som gjennomfører raidet.¹⁵²

Ikke nødvendigvis religiøse møter

Den samlingen som blir raidet behøver nødvendigvis ikke være et spesifikt kristent møte. Mansour Borji i Article 18 fremhever at også sosiale sammenkomster med konvertitter kan oppfattes som ulovlig.¹⁵³ To av våre informanter var sammen med andre, flere av dem medlemmer i en husmenighet, ved et rent sosialt samvær da politiet slo til.¹⁵⁴

Alle blir registrert

Politiet er opptatt av å registrere deltakernes identitet og kontaktinformasjon. De spør om de tilhører en menighet og søker å få oversikt over deres troshistorie samt hvem de har hatt kontakt med. Dersom noen av deltakerne åpenbart er mer tilfeldig nærværende, slik tilfellet var for noen ved nevnte selskap, kan de bli sluppet fri raskt.¹⁵⁵ Men de er likevel registrert. Ofte må de avgi løfte om ikke å oppsøke kristne fellesskap eller delta i kristne aktiviteter, og vil nå være under oppsyn og kan bli straffet hvis de oppsøker slike fellesskap eller viser kristen aktivitet senere. Flere informanter var veldig klare på at hvis man blir tatt i et raid eller arrestert for andre gang, risikerer man mye hardere sanksjoner.¹⁵⁶

Bruk av vold

Våre informanter forteller at politiet kan være rimelige hardhendte, særlig hvis noen stiller spørsmål eller ikke samarbeider. Da et av medlemmene i et raid nektet å oppgi koden til sin PC og stilte spørsmål ved at politiet ikke hadde noen ransakelsesordre, ble han slått og sprayet med pepperspray.¹⁵⁷ Vår informant er overbevist om at hans motstand bidro til en enda hardere behandling.¹⁵⁸ Andre som ble arrestert mens de var hjemme eller på andre plasser, forteller også om voldsbruk både mot seg og i et tilfelle mot kone og barn.¹⁵⁹ Flere oppgir at etterretningstjenesten og politiet brukte

152 L01, L02, MEC (O01), Mansour Borji (L11). Flere opplyser at revolusjonsgarden eller dens undergruppe Basij ofte er mer brutale og voldsomme enn Ettelaat/Mois.

153 Mansour Borji (L11).

154 T02.

155 T02 og T03

156 T02, T03, MEC (O01), L01, L02, L04 og L05.

157 Bruken av vold synes å variere fra tilfelle til tilfelle avhengig både av lokale forhold, hvilken sikkerhetstjeneste som er i funksjon og av den enkelte tjenestemann.

158 T02.

159 Fra intervju med T07.:
Q: «Would they beat people in prison?»
T07: «Yes, if they want to do it they can. While they were beating me I thought about the movies with wild animals that were going to find other animals and eat them. Because he was very violent, he attacked me like a wild animal. You don't know what is happening to you when a wild animals attack, and at that time I had the same feeling. I felt like they were wild animals attacking me and wanting to kill me.»
Q: «I am sorry to ask so specifically, but you said [earlier] that they were beating your face?»
T07: «They would slap my son in the face, but they couldn't touch my wife so they were beating her with a book or other things that were around them. They were beating me with all the things, in my head and everywhere, the whole body. He was just beating me all over. He was attacking me with a chair, and putting his knees on my throat. This was in [HENVISNING TIL STED].»

truende og nedsettende språkbruk.¹⁶⁰

Mobiltelefoner, PC'er, nettbrett og annet elektronisk utstyr blir beslaglagt.

Alt som kan være av interesse blir tatt, til og med barns elektroniske spill. Alle ble tvunget til å oppgi koder til utstyret og til sosiale medier.¹⁶¹

Arrestasjoner

Av de femten som var tilstede ved nevnte selskap, ble sju arrestert og tatt med til videre avhør. Fem menn og to kvinner. Kvinnene ble også utsatt for harde forhør før de ble satt fri, mens mennene ble holdt lenger i fengsel.¹⁶² Flere av våre informanter oppga at de fikk bind for øynene og ble tatt med til hemmelige, uregistrerte avhørssteder. Mange ganger fikk først etter lang tid pårørende informasjon om hva som hadde skjedd med vedkommende og hvor de befant seg.¹⁶³

Bruk av isolat

Gjennomgående rapporteres det om utstrakt bruk av isolat, helt opptil perioder på 75 dager, som et av flere «verktøy» for å få tilståelser og informasjon, ofte i kombinasjon med lange og intense forhørsperioder.¹⁶⁴ En av våre informanter var nettopp kommet ut fra Iran. Han ble i to omganger satt på isolat som inkluderte lange og tøffe forhørssekvenser preget både av trusler om represalier mot nær familie og menighet, inklusive trusler om selv å bli tatt av dage. Han var sterkt preget av det han hadde opplevd og ble frigitt etter å ha skrevet under på en erklæring hvor han blant annet tok avstand fra sin tro.¹⁶⁵ To informanter, som for noen år siden ble tvangssendt tilbake til Iran fra Norge, ble også satt i isolat over lengre tid.¹⁶⁶

Usikre fengselsopphold

Forhørene i fengselet er harde og de rettsprosessuelle forholdene svært uklare. Det skaper stor usikkerhet og utrygghet. Det kan ta lang tid før man vet hva man er anklaget for og før det blir formell rettsbehandling. Informantene oppgir at konvertitter sjeldent får lov til å ha en advokat etter eget ønske. Mange ganger får ikke advokaten tilgang til klienten sin eller nødvendige saksdokumenter.¹⁶⁷ I løpet av forhør og fengselsopphold blir konvertitter ofte utsatt for sterkt psykologisk press, trusler om henrettelse og grovt krenkende språkbruk.¹⁶⁸ Noen opplever også vold og fysisk

160 T07 og T08.

161 T02: «As soon as they [the police] come inside the garden they take the mobile and the children's playing game, everything! And the personal, everything they get, and also ask the password for the mobile, the computer, everything, they say write this, email address and the password for the email. They ask also from me, also this, they take the password of my email.»

162 T02 og T03

163 T02, Behnam Irani (T04.), T08 og T13.

164 T02, Behnam Irani (T04.), T07, T08 og T13.

165 T02.

166 Se nedenfor R01 og R02.

167 MEC (O01).

168 L01, MEC (O01), T02, T07.

mishandling.¹⁶⁹ Informanter forteller at de blir plassert sammen med tungt kriminelle og farlige fanger, selv om de egentlig skulle vært plassert blant politiske fanger med tanke på anklagene mot dem¹⁷⁰, at de blir utsatt for at de ikke får tilgang til nødvendig medisinsk behandling¹⁷¹, at de blir nektet besøk fra familie eller å ringe hjem.¹⁷²

Konsekvenser for familien

Vi vet at ektefeller og familie av en arrestert kan bli gjenstand for overvåking og oppfølging som oppleves truende. Mangel på informasjon om ektefelles situasjon og hvor han holdes fengslet, kan være mangelfull, villedende og usikkerhetsskapende.¹⁷³ Konene til flere av informantene ble jevnlig trakassert, oppringt og kalt inn til avhør.¹⁷⁴

Krav for å bli frigitt

Det oppgis at konvertitter blir tilbudt løslatelse og at anklagene trekkes hvis de blir informanter for myndighetene.¹⁷⁵ Flere påpeker at det er vanlig at man beskrive under en erklæring om at man ikke lenger vil oppsøke husmenigheter eller delta i andre kristne aktiviteter.¹⁷⁶ Hvis man blir tatt i enda et «lovbrudd eller får nye anklager rettet mot seg, økes straffen betydelig.¹⁷⁷

Kausjon

De fleste forteller også om de har måtte betale store pengebeløp for å bli frigitt i påvente av rettssak.¹⁷⁸ Det gjelder ikke minst for dem som en antar har ressurstilgang, ikke minst gjennom utenlandske forbindelser. Innfrielse av kausjonene kan få dramatiske økonomiske konsekvenser for den forfulgte familie og vennekrets.¹⁷⁹

169 Mansour Borji (L11), T07 (se fotnote 152 for gjengivelse av bl.a. fengselsforhold).

170 T08, Behnam Irani (T04).

171 Behnam Irani (T04).

172 T13.

173 T02.

174 T02, T07.

175 MEC (O01).

176 Samme sted.

177 Samme sted: «If they are convicted, they will typically, if it's a first offence they can get something like 18 months in prison. It can be reduced on good behavior, but if it's a second offence it's very typically five years in prison.»

178 Det kan dreie seg om store summer. I følge MEC kan det dreie seg om summer fra ca. 30 000 og helt opp til 110 000 USD

179 Flere av våre kilder referer til egne eller andres erfaringer med kausjoner og den belastningen kausjoner legger på familier og enkeltpersoner. Slik MEC (O01) uttrykker det: «So those people who are arrested and who are likely to be charged with, you know, the typical crimes that I've mentioned, action against national security, evangelism, organizing house churches, they will often be released on bail. The bail amounts are very high. They can be from the equivalent of 30 000 dollars, to 110 000 dollars, or more, and often it means people have to submit title deeds of property. Then of course there is a waiting period until they are due to appear in court. The rate of people being acquitted for such things is very low, so a lot of people, at that point, choose to leave the country which also means of course that they forfeit the bail, and the title deeds to their properties.» T02 og T03 fortalte fra sine egne opplevelser på sensommeren og høsten 2016: «For this reason say about people is very high, five people is 500 000 [USD]. [I STEDSNAVN] it was near, more than 150 000 dollars for every person this should bring with them later for give the permission for leaving the prison.»

Pålegg om å forlate landet

Flere informanter forteller også at det er en forutsetning for å bli frigitt at en skal forlate landet.¹⁸⁰ Det er ikke tvil om at myndighetene anser det mer tjenlig at konvertitter befinner seg utenfor Irans grenser.

Kia Aalipour i Article 18 har i et intervju med World Watch Monitor sagt:

*The Iranian regime strives to chase away Christians from a Muslim background from the country. Because they see Christian converts as a constant threat to the Islamic identity of the Islamic Republic of Iran. The Iranian regime is very fearful of the growth of Christianity in Iran. If more and more Iranians convert to Christianity, the legitimacy of the Iranian regime, which is based on an Islamic theocracy, will be totally lost. Therefore, even after serving their sentences, the Iranian regime puts pressure on converts ... and forces them to leave the country.*¹⁸¹

Vanskeligheter etter frigivelse

En av våre informanter fortalte at både han og flere han kjente mistet jobbene sine etter arrestasjoner, og at de også hadde store problemer med å få nødvendige offentlige dokumenter for å kunne starte egen virksomhet. Det gjorde det sært vanskelig å overleve.¹⁸² En annen uttrykte det på følgende måte: «Once you are arrested – they make sure that you're out of job.»¹⁸³ Kausjonspenger kan gjøre det nødvendig å selge hus og eiendom. Dette, sammen med den store usikkerheten som uavsluttede rettsprosesser og muligheten for nye arrestasjoner innebærer, bidrar til at mange konvertitter forlater Iran.

4.7 Livsløpsrisiko - kumulativ forfølgelse

Fryktkultur

Det islamske styret har skapt det flere kaller en fryktkultur.¹⁸⁴ Overvåkingen er omfattende og bidrar til stor usikkerhet. Skjulte betalte og ubetalte angivere er mange. De som blir innbrakt til

180 MEC (O01): «Especially where you have people who are recognized church leaders and where they, they're usually under a lot of pressure to leave, they have been harassed, but they're not leaving, they're determined to stay. And yes, sometimes they can be summoned to the offices and they, it can be said look yeah, we have enough evidence against you, we can put you away for 10 years, 15 years, it changes, or else you can leave the country. So this has happened a few times, yes.»

Fra intervju med T13:

Q: «So then you were informed that you had this conditional sentence against you, and they didn't do anything more?»

T13: «No. Actually the guy told me there that I advise you just to leave Iran. It is better for you.»

Q: «The push out strategy?»

T13: «Yes. Actually even in the first interrogation they try to convince us indirectly that it is better for you to leave Iran.»

Q: «To leave Iran?»

T13: «Yes. That we don't want you actually.»

181 <https://www.worldwatchmonitor.org/coe/21395/> [Hentet 07.09.17].

182 T13, T08.

183 Elam (L04).

184 Uttrykket brukes i mange sammenhenger og på mange måter. Denne artikkelen i The Guardian gir et inntrykk av bakgrunnen og omfanget: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2010/jan/21/iran-republic-fear-democratic-movement>. [Hentet 07.09.17].

forhør, er ofte overrasket over hvor detaljert kunnskap myndighetene besitter om deres aktiviteter. Den som derfor har grunn til å anta at myndighetene er interessert i ens religiøse aktiviteter, vil leve under et konstant press og frykt for alvorlige represalier/reaksjoner.

Dersom noen vet at en er registrert, må en overveie om og hvordan en skal la sin tro komme til uttrykk. I utgangspunktet bryter slik hensyntagen med de grunnleggende rettigheter den anerkjente trosfriheten skal beskytte. Middle East Concern forteller at konvertitter som er under overvåking blir trakassert, oppringt og innkalt til avhør på svært ugunstige tidspunkt (tidlig morgen, sent på natt, på bryllupsdager eller fødselsdager, osv.), for å bryte dem ned. De tvinges til å være svært varsomme med hva de søker etter på internett, hvem de ringer og hvem de treffer. Til slutt opplever mange at det blir umulig å leve et normalt liv.¹⁸⁵

Overvåkning kan også ramme iranere i diasporaen. Det er grunn til å anta at det er overvåknings-tjeneste knyttet til iranske ambassader. En pastor for en iransk menighet i Tyrkia levde en periode i Armenia før han kom til Tyrkia. Han fortalte hvordan iranske myndigheter viste ham alle hans banktransaksjoner og telefonsamtaler. Han fortalte: «They wanted to say: "you are completely under our control. We are already controlling the Armenian government and we can control on you"».¹⁸⁶ Mansour Borji i Article 18 sier: «It doesn't matter if you are in the country or out of the country, once you have caught the attention of the authority as a convert, you are on the radar... and they monitor you».¹⁸⁷

En pastor i en iransk eksilmenighet i Norge uttaler i epost til oss følgende:

*... til og med i Norge som er et demokratisk land, blir kristne overvåket av den Iranske ambassaden i Oslo. Jeg personlig fikk tre drapstrusler etter at jeg døpte en stor gruppe tidligere muslimer i tillegg til at de agentene fra ambassaden var innom vår kirke på besøk.*¹⁸⁸

Myndighetene bruker informasjon mot medborgere

Vi er kjent med at myndighetene kan drive aktiv, oppsøkende angivervirksomhet for å ramme konvertitter. I samtaler med konvertitter hørte vi for eksempel historier som: «(Da det ble kjent at ... den kvinnelige studenten [var blitt kristen] mistet hun sin plass på universitetet og hennes mann mistet jobben på universitetets apotek. Han får ingen ny jobb noe sted.»¹⁸⁹ Rykter om at en er blitt kristen kan få konsekvenser for både studier, arbeidsmuligheter, bankforbindelser, offentlige tjenester og i rettslige forhold både for den enkelte konvertitt og familien til konvertitten. Mulighetene og framtida synes ødelagt, sammen med risikoen for fengslinger og straff er dette mye av bakgrunnen til at kristne iranere ønsker å flytte til utlandet.¹⁹⁰ Mansour Borji i Article 18 opplyser om tilfeller der myndighetene har gått til arbeidsplassen for å informere om konverteringen eller for å innhente opplysninger, noe som har ført til oppsigelse.¹⁹¹

185 MEC (O01).

186 Faraz Daneshavar (T01).

187 Mansour Borji (L11).

188 E-post av 07.09.17.

189 L01

190 Elam (L01).

191 Mansour Borji (L11).

Familiekontroll og sosialt press

Der en muslimsk familie får kunnskap om at et familiemedlem har konvertert, kan dette få store konsekvenser i forhold til anerkjennelse og integrering i familiens liv, inkludert spørsmål om støtte og for eksempel arv. Avvisning og utenforskap i sosiale og familiære forhold er sterke virkemidler innenfor en iransk familiekodeks.¹⁹² En side ved å få en konvertitt i familien, er de økonomiske følgene dette kan få for hele familien ved for eksempel å måtte innfri betydelige summer som kausjonister. Strid om barn og foreldrerett hvis den ene konverterer, kan skape vanskeligheter. I en rapport fra Finnish Immigration Service (det finske Migrasjonsverket, «Maahanmuuttovirasto») av 2015 skriver de følgende:

*Converts from religious families may face trouble with their own relatives, if their relatives become aware of the conversion. Those living in religious neighbourhoods may also become the target of their neighbours' attention if they do not visit the mosque and participate in other Muslim religious practices. Converts with relatives working in government jobs may be subject to pressure, as the family members are afraid of losing their reputation or post. For reasons of greed, or, for instance, child custody issues, relatives may also turn in their family member who has converted to Christianity to the police because, according to Iranian law, no-one except another Muslim may inherit a Muslim or raise a Muslim child.*¹⁹³

Kunnskap om konvertering selv der en konvertitt søker å være varsom, kan avsløres ved nye deltakelsemønstre som for eksempel ved moralsk pålagt moskebesøk, overholdelse av bønnetider og språkbruk for øvrig.

Barna, sårbare aktører

Hvordan skal et konvertert foreldrepar forholde seg til sine barn? Kan de lære dem å be kristne bønner, lese fra Bibelen for dem og eventuelt med dem, synge kristne sanger, lære dem opp i et kristent tanke- og verdiunivers? Barn kan lett «lekke» et annet språk og en annen religiøs virkelighetsforståelse både i familie som er tradisjonelt muslimsk, sammen med andre barn og i skolen. Selve det ideologiske rammeverket for skolen er tydelig islamsk. Dette spiller også over i kles- og kjønnsbestemte koder. Barn kan komme til å røpe sine foreldres tro uten å selv å være klar over det, med de mest alvorlige konsekvenser for familiens liv og barnas egen trygghet.

Våre informanter kjente til flere tilfeller der barnas oppførsel på skolen har ført til at foreldre er blitt kalt inn til samtaler og blitt rapportert videre, slik at familien er kommet i myndighetenes søkelys. En organisasjon kjente til flere arrestasjoner av foreldre og raider av husmenigheter som ble utløst av hendelser knyttet til barna på skolen.¹⁹⁴ Senest 7. september 2017 rapporterer CSW at i byene Rasht og Shiraz nektes barn til medlemmer i kirkebevegelsen Church of Iran skolegang, hvis de ikke godtar å delta i islamundervisningen.¹⁹⁵ Arrestasjonen av pastor Youcef Nadarkhani i 2009, og hans påfølgende dødsdom på grunn av apostasi, startet med at han satte spørsmålsteget ved religionsundervisningen for hans barn.¹⁹⁶

192 Mansour Borji (L11).

193 Finnish Immigration Service (2015), ss. 11-12.

194 MEC (O01), L01.

195 <http://www.csw.org.uk/2017/09/07/news/3694/article.htm> [Hentet 13.09.17].

196 <http://www.csw.org.uk/2010/12/21/press/1073/article.htm> [Hentet 13.09.17].

Umulige konflikter

Nettopp forholdet til barns virkelighetsforståelse med utgangspunkt i brytningen mellom foreldrenes trosidentitet og private trosuttrykk og samfunnets offisielle religiøsitet, tydeliggjør ikke bare kommunikasjonsutfordringer i forhold til egne, kristne barn, men også hvor dypt dette stikker når det gjelder ens religiøse identitet og ens samvittighet. For å kunne leve som kristne «under radaren» er en avhengig av å ikke vekke noen form for religiøs oppmerksomhet og det er noe langt mer enn å «fremvise kristne symboler i det offentlige rom», slik det kan formuleres i UNE-vedtak.¹⁹⁷ I praksis dreier dette seg om å skjule sin tro og sin religiøse identitet på en måte som er en klar underkjenning av trosfriheten. Det perspektivet vi trekker fram her, er ofte underkjent i vurdering av risiko og forfølgelse.

Tvang til konformitet

Å leve som muslim i det ytre mens en selv har en kristen trosidentitet, er spesielt utfordrende der hele samfunnssystemet reflekterer statens offentlig religiøsitet med tvangsmidler. I tillegg til de momentene vi har trukket fram, betyr dette også at en blir nødt til å akseptere at livsritene skjer i en muslimsk-religiøs kontekst. Her er ingen toleranse for avvik. Bare spørsmål om mindre endringer i handlinger som for eksempel ved fødselsriter¹⁹⁸, ekteskapsinngåelse og gravferd, fordi de utfordrer den kristens religiøse følelse, vil i seg selv være forbundet med risiko. Hvis to konvertitter vil gifte seg, må de registrere ekteskapet sitt etter muslimsk skikk. Kristne gravplasser er kun forbeholdt «etnisk iranske kristne», ikke konvertitter.¹⁹⁹

Et ukjent antall kristne som lever under slike forhold, har til alle tider akseptert sin skjebne og gått i graven som «private» eller «skjulte» kristne. Det er imidlertid viktig å understreke at dette dreier seg om en type religionstvang som på grunnleggende vis bryter med de trosfrihetsidealer vi i dag bygger på. Mennesker som lever under slik tvang, bør i utgangspunktet ha krav på beskyttelse dersom de ønsker å bryte ut av slike mønstre. Slik undertrykkelse bør tillegges vekt i et helhetsbilde av hva vi forstår som forfølgelse. De forhold som er nevnt i dette avsnittet betegner vi som livsløpsrisiko.

En av informantene uttrykte seg slik: «*You are not allowed to be yourself in Iran.*»²⁰⁰

197 Viser til kronikkstatet.

198 http://www.islam.no/faq_480_33_4387.aspx: «I forbindelse med fødsel, skal bønneropet sies inn i det nyfødte barnets ører. Det kan faren evt. moren selv gjøre på sykehuset. - Det er også en tradisjon fra Profeten Muhammad å legge noe søtt på barnets tunge, en anelse daddel eller en dråpe honning. Amming er sterkt anbefalt (se Koranen 2:233). Det er anbefalt å gi barnet et godt navn, som navnet til en av profetene eller et av Guds navn med "tjener" foran ('Abd al-Rahman m.v.), navnene til Profetens døtre eller for eksempel Jesu mor Mariam er anbefalt for jenter. Dette byr sjelden på noen problemer, i de siste årene har myndighetene stort sett sluttet å nekte folk å gi navn fra egne tradisjoner. Den syvende dagen er det anbefalt å slakte en sau el.l. for å feire barnet og for å gi almisse. Det er ikke lov å slakte privat her, så enten må man ha kontakt med et slakteri som slakter muslimsk og bestille et slakt for anledningen eller man må bare kjøpe kjøtt som vanlig. Det er heller ikke mange fattige å gi almisse til her. Mange bruker her en delt løsning, man lager en fest her og familie og venner, og så slakter man i hjemlandet samtidig og gir til slekt der og til almisse. Guttebarn skal omskjæres. På noen syke hus kan dette gjøres umiddelbart etter fødsel, ellers må man gå til lege privat for å få det gjort. Valget står mellom private legesentre eller enkelte muslimske kirurger som tilbyr denne tjenesten. Mange vil også i denne anledning lage en fest.» [Hentet 14.09.17]

199 T07, T08.

200 Vartan Avanesian (T05.).

4.8 Returnerte konvertitter

Risiko ved retur

Hva skjer med konvertitter som blir returnert til Iran? Vi har ikke mange slik eksempler, men det er noen. Vi forholder oss til to dokumenterte returtilfeller fra Norge hvor begge senere ble innrømmet flyktningstatus av UNHCR.²⁰¹ Den ene er intervjuet over telefon, den andre har selv beskrevet sine erfaringer etter å ha flyktet til Tyrkia. Uten at de har hatt noe kjennskap til hverandre forteller de detaljert om samme mønster fra iranske myndigheters side fra ankomst etter å ha blitt overlevert av norsk politi. *Mønsteret er i hovedtrekk som følger.*²⁰²

- a) Den ene forteller at han må vente i tre timer på flyplassen siden han ikke hadde pass.²⁰³ Da han går ut for å ta en taxi, tvinger flere sivilkleddede personer ham inn i en bil. Her begynner de å spørre ut om hvorfor han har vendt islam ryggen og blitt en kristen. Den andre forteller noe tilsvarende. Med bind for øynene blir de kjørt til et sted de antar er i Teheran.
- b) De blir satt på enecelle i lengre perioder og gjenstand for harde forhør.²⁰⁴ Den ene tvinges blant annet til å stå oppreist i timevis.²⁰⁵ Språkbruken kan tidvis være nedverdiggende og ydmykende. De er begge utsatt for fysisk vold.²⁰⁶
- c) De oppfatter begge hovedpunktene i anklagene mot dem er knyttet til frafallet fra islam og underkjennelsen av den islamske staten. Politiet kjenner overraskende godt til hva en av dem har skrevet på sosiale medier i Norge. Politiet viser også interesse for norske nummere og navn som kommer fram på hans mobiltelefon.²⁰⁷
- d) De blir begge truet med hva som kan skje med familien.
- e) Begge blir truet med å bli tatt av dage. Den ene blir flere ganger utsatt for «skinnhenrettelser», at en blir tatt med ut for å skulle avlives, men i siste øyeblikk blir eksekusjonen avbrutt, noe som oppleves som svært psykisk belastende.²⁰⁸
- f) De blir tilbudt fritt leide hvis de vil fortsette som angivere. Den ene hadde medisinske problemer før fengseloppholdet uten at det ble tatt hensyn til.²⁰⁹

201 Referert til som R01 og R02.

202 Kildedokumentasjon R01: Telefonintervju 25.06.14, etter retur til Norge; R02: Beskrevet sin egen opplevelse i to e-poster 29.05.14.

203 R02

204 Dette gjelder både R01 og R02 og begge gir uttrykk for hvor psykisk nedbrytende dette har vært, jf. uttalelser fra flere av våre andre informanter.

205 R02

206 R02 har også sendt bilder av merker etter slag på rygg.

207 R01: Han er opptatt av at myndighetene også ønsker å vite mer om navngitte kontakter i Norge (som har fremkommet på e-post/sms/telefonliste).

208 R01.

209 R01.

g) Den ene mener oppholdet varte i sju uker. Den andre i to måneder. De tror begge de ble hjulpet av kjente i «systemet» slik at de ble frigitt, men da på betingelse av å fortsette som angivere. Belastningene ble for store og begge legger etter en stund ut på en kostbar, strabasøs og farlig flukt over fjellet til Tyrkia hvor de til slutt blir registrert hos UNHCR - og etter en lang vanskelig ventetid får status som flyktninger.^{210 211}

h) Begge har fått varige men av den brutale behandlingen og de psykiske belastningene de ble utsatt for i iransk fengsel og av den påfølgende flukten.²¹²

En av de organisasjonene vi møtte i London slo også fast at de som returnerer etter en konvertering i utlandet vil som regel utsettes for streng overvåking. Enkel kommunikasjon med naboer og familie om tro, og ikke minst eventuell kontakt med det kristne fellesskapet man har hatt i landet der konverteringen skjedde, vil være direkte farlig.²¹³ En organisasjon i Tyrkia, som jobber tett med iranske flyktninger, strekker seg så langt som å si at bare det å komme tilbake som en «*failed asylum seeker*» er nok til å tiltrekke seg myndighetenes interesse. Hvis det ikke allerede er kjent, vil konverteringen snart komme for dagen.²¹⁴ Flere påpeker at det ikke er lett for returnerte konvertitter å komme inn i en husmenighet hvis man ikke har kontakter og nettverk, men at det vil være mulig over tid og når tillit er etablert.²¹⁵

UDIs vurdering av trosidentitet før retur

I det ene tilfellet vurderer utlendingsmyndighetene det slik at «... *det å være konvertitt alene ikke er tilstrekkelig for å oppnå beskyttelse. ... UDI finner det ikke sannsynliggjort at det er kjent for iranske myndigheter at han har drevet en hjemmekirke, og mener hans antagelser baserer seg på en subjektiv frykt for hva som vil skje han.*»²¹⁶ Konvertitten fikk dessverre rett i sine antagelser.

I det andre tilfellet begrunner UNE sitt avslag med at vedkommende «*ikke framstår som spesielt religiøs eller praktiserende kristen i dag.*»²¹⁷ En påstand de som kjente han, mente måtte grunne i manglende forståelse for hans kristne trosidentitet og trosuttrykk.²¹⁸ Han kan kanskje ikke beskrives som en tydelig og dogmatisk korrekt lederpersonlighet. Heller ikke aktiv etter en misjonerende evangelikal målestokk. Men for iranske myndigheter var tydeligvis hans kristendomsform tilstrekkelig til at de anså han som en fare for islam og den islamske staten Iran. Slike erfaringer maner til varsomhet med å bedømme hvilket trosuttrykk som kan vekke myndighetenes oppmerksomhet og få de mest dramatiske følger for en konvertitt enten vedkommende har oppholdt seg i Iran eller blir returnert fra diasporaen.

210 R01 får etter hvert hjelp av en i nærmeste familie.

211 De har ikke fått innsyn i begrunnelsen utover at begge bekrefter at spørsmålet om religionsutøvelse sto sentralt i intervjuet.

212 Tidsløpet er forskjellig. R1R01 får opp sin sak ganske raskt.

213 L01 og L02

214 T10, T11, T12

215 L01 og L02.

216 R02. Svar på klage UDI 2013.

217 R01. Sitert fra hans avslagsdokument, høsten 2011.

218 R01. Brev fra norsk biskop våren 2012.

4.9 Noen oppsummerende perspektiver

1. De kristne som har status som «beskyttet» i henhold til den iranske grunnloven er bare de som er født som kristne og tilhører de etniske minoritetene, assyrere og armenere. De er blant annet tvunget til å bruke sine respektive språk i sitt kirkelige arbeid.
2. Det er juridisk ikke mulig å skifte religiøs status for den som er født som muslim. Den som konverterer og blir kjent som konvertitt, løper stor risiko for å bli forfulgt uansett trospraksis.
3. Selv om det har eksistert iranske «konvertittkirker», er de i dag i praksis stengt. Det er ikke tillatt med noen form gudstjenesteliv på farsi. Det er forbudt å selge bibler og forbudt dele ut kristne skrifter.
4. Religiøse samlinger utenom de «beskyttede» kirkene, er ikke tillatt og blir sett på som stats fiendtlig virksomhet.
5. Deltakelse ved husmenigheter blir tolket som statsfiendtlig aktivitet og kan bli gjenstand for forfølgelse fra myndighetenes side. Den juridiske begrunnelse for forfølgelse er oftest knyttet til trusselen mot statens sikkerhet eller «fornærmelse mot islam» og «propaganda mot staten» og ikke til apostasi.
6. Skillet leder og vanlig deltaker i husmenighetene er ikke lenger tydelig. Strukturene er flate og alle deltakere bærer ansvar.
7. En iransk, muslimsk statsborger som kommer til tro på Jesus, kan enten velge å søke kontakt med husmenigheter, i en eller annen form, eller velge utad å forbli muslim og holde sin tro for seg selv («privat kristen»). Ut over dette gis det ingen mulighet til å «praktisere alminnelig kristendom» for konvertitter i Iran i dag. Dette kommer ofte ikke klart nok fram i risikovurderingen.
8. Å være «privat kristen» betyr i praksis å leve i overensstemmelse med de islamske sosiokulturelle forventningene uten mulighet til å markere eget trosstandpunkt. Det betyr i praksis å fratas enhver form for synliggjøring av egen religiøs identitet og integritet. Det har også store konsekvenser for muligheten til å oppdra barn i egen tro. Dette bryter radikalt med anerkjent, internasjonal forståelse av religionsfriheten.
9. Dersom en kommer i myndighetenes søkelys som konvertitt, vil det dessuten kunne få alvorlige konsekvenser for livet som samfunnsborger, det være seg studier, arbeidsliv, økonomiske og rettslige forhold. Å leve med en kristen identitet representerer en livslang risiko. Vi har derfor introdusert begrepet livsløpsrisiko som må trekkes med i en trosfrihets- og risikovurdering.
10. Norske myndigheters mulighet for å vurdere om en gitt konvertitt utfra deres vurdering av vedkommendes religiøse uttrykk, vil komme i iranske myndighetenes søkelys, er svært begrenset. Det bør det tas hensyn til i risikovurderingen.²¹⁹

219 «According to behavioural science, such an assesment is not possible, and becomes a highly speculative exercise.» Derfor skal man fokusere på forfølgerens perspektiv jf. Ward og Elias Zacarias-dommene, se: http://www.refworld.org/cases,CAN_SC,3ae6b673c.html og <http://www.refworld.org/cases,USSCT,3ae6b6c420.html> [Hentet 01.09.17].

5 Praksis i UNE og domstolen i konvertittsaker fra Iran 2015-2017. Praksis internasjonalt

Vi vil i dette kapitlet se nærmere på utlendingsforvaltningens og domstolen praksis i etterkant av rapporten «Tro, håp og forfølgelse», NOAS 2014, og «Forfølgelse basert på religion og medlemskap i en spesiell sosial gruppe (seksuell legning) – praksis i UDI og UNE etter Høyesteretts dom av 29. mars 2012», Schjatvet (2015).

Omfanget

I Schjatvet (2015) fremkommer det at UDI i perioden fra 1. januar 2012 til midten av 2014 hadde registrert 31 iranske konvertitter og at UNE i samme periode hadde registrert 430.²²⁰ Schjatvet kommenterer omfanget med følgende utsagn:

Fra dette kan oppsummeres at både for UDI og UNE utgjør LHBTI- og konvertittsaker en marginal andel av det samlede antall asylsaker som avgjøres, og det til tross for at den delen av porteføljen som gjelder omgjøringsbegjæringer i konvertittsaker isolert sett er stor. Det er likevel av interesse å utarbeide en rapport om behandlingen av disse sakene fordi mye av den rettsutviklingen som har vært på asylfeltet i de siste årene har angått disse to sakstypene.²²¹

Vi har i arbeidet med denne rapporten forespurt UDI om antallet søknader fra iranske asylsøkere som baserer seg på anførsler om konvertering til kristendom som grunnlag for beskyttelse. I e-post fra UDI opplyses det om følgende:

Vi har ikke statistikk på konvertitter. Slike opplysninger blir ikke registrert i utlendingsdatabasen og vi kan derfor heller ikke trekke ut statistikk om dette.²²²

Det ble også opplyst etter forespørsel at UDI heller ikke hadde hatt manuelle tellinger av konvertittsaker i denne perioden. Vi har derfor ikke konkrete tall fra UDI på omfanget av søknader om asyl med bakgrunn i konvertering til kristendom.

UNE opplyser i epost av 3. juli 2017 følgende statistikk:

220 Schjatvet (2015), ss. 9-10.

221 Samme sted, s. 6.

222 E-postutveksling mellom UDI og NOAS, 28.06.17.

År	Antall saker med anførsel om konvertering	Ikke reell konvertitt	Tillatelse etter Utlendingsloven (Ull) §28 a	Tillatelse etter Ull §28 (4)	Tillatelse etter Ull §74	Tillatelse etter Ull §28 b	Tillatelse etter Ull §38
2012	107	10	8	-	-	-	1
2013	212	17	16	-	-	1 (ikke pga. konv.)	9
2014	163	6 (pr. 17.09)	14	2	1	-	3
2015	67	?	13	-	1	-	4
2016	80	?	1	-	-	-	-
2017 (pr. 30.06.17)	27	?	1	-	1	-	7

Disse tallene baserer seg på antall saker som er kommet inn i UNE. Vi gjør oppmerksom på at en rekke konvertitter anmoder om omgjøring av vedtakene sine en rekke ganger. En person som får klagen sin behandlet, og så anmoder om omgjøring to ganger, vil altså telles til sammen tre ganger på denne listen. Antall personer er altså vesentlig lavere enn disse tallene. Vi har dog ikke tellinger på antall personer.²²³

UNE understreker at det er knyttet en viss usikkerhet til disse tallene da de baserer seg på manuelle tellinger.

5.1 Praksis i perioden 2015 - juni 2017

Gjennomgang av enkeltvedtak fra UDI og UNE, UNE praksisbase, UNE praksisnotat, UDI praksisnotat samt alle Lagmannsrettsavgjørelser som er tilgjengelige på lovdatapro tegner et klart bilde av praksisen ovenfor iranske konvertitter.

Risiko ved retur

UDI sier i sitt praksisnotat følgende om risikoen for konvertitter og frafalne:

5.2 Religion

5.2.1 Apostasi (fracfall fra islam)

De fleste som anfører at de risikerer forfølgelse fordi de vil bli betraktet som «fracfalne», anfører å ha konvertert til kristendommen. Men det forekommer også enkelte anførsler om konvertering til andre religioner, som for eksempel baha'i-troen og Jehovas vitner, eller at en søker ikke lenger har noen religion.

Landinformasjon

Konvertitter kan idømmes dødsstraff for apostasi i henhold til klassisk sharia og juridiske utlegninger fra religiøse autoriteter. Iranske myndigheter har ikke praktisert dødsstraff for konvertering siden midten på 1990-tallet. Det har vært rapportert om tilfeller hvor konverterte protestantiske pastorer har blitt likvidert av ukjente gjerningsmenn (i 1994 og 2005). Videre ble en hjemmekirkeleder mishandlet til døde under en arrestasjon i 2008. Det foreligger imidlertid ikke opplysninger som tilsier at iranske konvertitter generelt står i fare for straffereaksjoner.

UDIs praksis

Søkere som har konvertert, kan i noen tilfeller ha en velbegrunnet frykt for forfølgelse. Saksbehandleren skal vurdere hvem forfølgeren er (iranske myndigheter, enkeltpersoner, familie mv.) og hva slags reaksjoner søkeren kan risikere. Hvis søkeren vil fremstå på en slik måte at han eller hun risikerer å

223 E-postkorrespondanse mellom UNE og NOAS v/ Jon Ole Martinsen (03.07.17)

komme i en særskilt utsatt posisjon i Iran, er vilkårene for beskyttelse oppfylt.

Konvertering i Norge eller i tredjeland

Retten til anerkjennelse som flyktning gjelder som hovedregel også der konverteringen skjedde etter utreisen fra Iran. Ved vurderingen av om det skal gjøres unntak fra hovedregelen, skal det blant annet legges vekt på om det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med handlingene har vært å oppnå oppholdstillatelse, se utlendingsloven § 28 fjerde ledd. I slike tilfeller kan det være aktuelt å innvilge oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 74. Det er F1 (enhet i UDI som behandler utelukkelsesaker og sikkerhetsaker) som har ansvar for å gi eller fornye tillatelser etter § 74.²²⁴

Som det fremgår av praksisnotatet er UDIs praksis at iranske konvertitter generelt ikke står i fare ved retur til Iran, men at søkere i særskilte tilfeller kan risikere forfølgelse ved retur. Dette gjenspeiles også gjennomgående i praksis og i vedtak fra UDI, slik følgende avsnitt viser:

...I følge de opplysningene som UDI har tilgang til foreligger det ikke konkrete holdepunkter for å hevde at konvertitter på generelt grunnlag blir forfulgt i Iran i dag. Det å ha konvertert til kristendommen er dermed i seg selv ikke tilstrekkelig til å begrunne et beskyttelsesbehov i Norge. Du har ikke oppgitt at det er noe ved din situasjon som gjør at du er i en særskilt utsatt posisjon og dermed mer utsatt enn andre i samme situasjon.²²⁵

Omvendelse til kristendommen er ikke et forhold som i seg selv kvalifiserer til beskyttelse eller vern mot utsendelse. Vi følger nøye med på situasjonen for religiøse minoriteter i Iran, herunder konvertitter. Vi baserer våre vurderinger på opplysninger og rapporter fra ulike kilder, som Landinfo, internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner og rapporter fra den norske ambassaden i Teheran. I følge de opplysningene som vi har tilgang til foreligger det ikke konkrete holdepunkter for å hevde at konvertitter på generelt grunnlag blir forfulgt i Iran i dag.

Vi mener at du heller ikke har sannsynliggjort at du har berettiget grunn til å frykte forfølgelse på individuelt grunnlag på grunn av din tro. Vi viser til at du ikke har gitt opplysninger om aktiviteter eller omstendigheter som sannsynliggjør i tilstrekkelig grad et beskyttelsesbehov i Norge. Vi viser til at dine aktiviteter i denne sammenheng består i å gå i kirken, bønn, deltagelse i en bibelgruppe og å lese i bibelen. Du har fortalt din familie i Iran om konverteringen og de har ikke reagert negativt på dette.²²⁶

UNE presiserer i sine vedtak at det er kun pastorer, leder av husmenigheter og misjonerende som eventuelt kan risikere forfølgelse. Dette har som regel følgende formuleringer i vedtakene (vi siterer utfyllende for å gi et bilde av UNEs vurderinger):

Klageren har etter hun kom til Norge latt seg døpe og deltatt i gudstjenester. Hun har også forklart at ved en retur til Iran ønsker hun å misjonere.

Konvertering fra islam til kristendom er i utgangspunktet forbudt i Iran som er en islamsk republikk. Det finnes imidlertid kristne fellesskap i Iran, bestående av så vel etniske kristne, som av konvertitter. I iransk tradisjon er det et skarpt skille mellom offentlig og privat sfære. Innenfor den private sfære er spilletrommet for ulike livsstiler stort, også med hensyn til religionsfrihet, jf. beskrivelsen i Landinfos temanotat «Iran: Kristne og konvertitter i Iran» (2011) (heretter Landinfos temanotat). Det er usikkert hvor mange konvertitter som bor i Iran i dag. For eksempel anslår Christian Solidarity Worldwide at det i 2009 var 10 000 kristne med muslimsk bakgrunn i Iran, mens Elam Ministries anslår at det finnes minst 100 000 kristne med muslimsk bakgrunn i Iran i dag, jf. Landinfos temanotat.

224 https://www.udiregelverk.no/no/rettskilder/udi-praksisnotater/iran-pn-2016-002/#_Toc441659927 [Hentet 01.08.17].

225 UDI vedtak 08.09.16

226 UDI vedtak av 07.11.16

Det er teoretisk mulig for muslimske menn å bli dømt til døden for å ha konvertert. I praksis er det imidlertid ikke kjent at noen er blitt dømt og henrettet for å ha konvertert til kristendommen siden en kristne, høyprofilert pastor ble dømt og henrettet i 1990. Det er enkelte kjente tilfeller av utenomrettslige drap på kristne ledere i Iran også etter dette, jf. Landinfos temanotat. Det er kjent at konvertitter har blitt arrestert og idømt fengselsstraff de siste årene. Opplysningene tyder på at anklager mot kristne ofte er basert på vagere bestemmelser i straffeloven. De fleste av dem som i følge tilgjengelig landinformasjon er blitt arrestert de siste årene har tilhørt evangeliske miljø, primært husmenigheter, jf. Landinfos temanotat. Et eksempel på et slikt evangelisk miljø er Church of Iran, som er et nettverk av menigheter, som definerer seg selv om kristne, men som ikke tror på treenigheten, se for eksempel Morning Star News: «Massive Bail Required of Christian Prisoners in Iran» (30.03.2013). Mange av husmenighetene som har blitt utsatt for arrestasjoner har tilhørt Church of Iran.

De som er utsatt for reaksjoner fra myndighetene som avhør, arrestasjoner, trakassering og trusler, er spesielt ledere og medlemmer av kristne menigheter som driver utadrettet virksomhet, og medlemmer av hjemmekirker. Varigheten av fengselsopphold varierer, men den overveiende andelen av arrestasjoner har vært av kort varighet, jf. Christian Solidarity Worldwide: «Briefing: Iran – Religious Freedom Profile» (2009), men det vises til enkelttilfeller av slik dårlig behandling i Landinfos temanotat.

På bakgrunn av tilgjengelig landinformasjon legger UNE til grunn at konvertitter ikke risikerer forfølgelse i Iran på generelt grunnlag. Dette betyr at å ha konvertert til kristendommen ikke i seg selv innebærer noen risiko for forfølgelse.

Individuelle og konkrete forhold har vært avgjørende for om man tror at utlendingen risikerer forfølgelse ved retur til Iran. Det er blant annet lagt til grunn at konvertitter som har en ledende stilling i et kristent miljø, som har utadrettet misjonerende aktivitet eller som på annen måte er strekt profilert som konvertitt vil kunne risikere forfølgelse ved retur til Iran. UNEs vurdering i den enkelte sak har tatt utgangspunkt i hvordan utlendingen vil praktisere sin tro ved retur, på bakgrunn av opplysninger om hvordan hun har praktisert sin tro i Norge. De som bare har hatt beskjedne kristen aktivitet i Norge, eller som har manglet kunnskaper til å lære opp andre i kristen tro, vil i henhold til UNEs praksis i utgangspunktet ikke risikere forfølgelse.

I henhold til UNEs praksis, utviklet gjennom en rekke nemdmøter, innebærer ikke konvertering til kristendommen eller alminnelig praktisering av kristendommen risiko for forfølgelse ved retur. UNE mener at en iransk konvertitt kan returnere til Iran, såfremt man kan anta at han eller hun vil utøve sin religion innenfor de sosiokulturelle rammene i Iran. Det har ikke blitt ansett som forfølgelse at en konvertitt som returneres til hjemlandet, må finne seg i at den religiøse aktiviteten begrenses sammenlignet med i Norge som følge av de sosiokulturelle rammene i Iran.

UNE har vurdert om klageren har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av sin religions ved retur til Iran. Vurderingen er ikke normativ. Den dreier seg ikke hvordan hun kan utøve sin tro uten forfølgelse, og pålegger ikke en bestemt atferd. UNEs vurdering er todelt. Det vurderes først hvordan hun rent faktisk vil utøve sin tro. Dernest vurderes om det er tilstrekkelig sannsynlig at hun som en følge av dette vil risikere forfølgelse.

Utgangspunktet for vurderingen er opplysningene om hvordan hun har praktisert sin tro i Norge, jf. praksis slik det er vist ovenfor. Det er opplyst at klageren i denne saken praktiserer sin tro i Norge gjennom å diskutere tro med venner, og delta i menighetens gudstjenesteliv. Det vil da være naturlig å tro at hun ved retur vil fortsette med liknende aktivitet.

Klageren har ikke sannsynliggjort at hun i Norge har drevet misjonerende, ledende eller utadrettet kristen aktivitet. UNE legger derfor til grunn at hun heller ikke vil drive med misjonerende, ledende eller utadrettet kristen virksomhet ved retur til Iran. UNE har merket seg opplysningene om at klageren ønsker å dele sin tro med andre. Dette fremstår for UNE som et ønske som ikke har blitt omsatt i praksis i virkeligheten. Klageren har således ikke sannsynliggjort at hun per dags dato driver med misjonering. UNE har da ikke grunnlag for å konkludere med at klageren risikerer reaksjoner som følge av apostasi, misjonerende, ledende eller utadrettet kristen virksomhet i Iran.

UNE er klar over at klageren ikke nødvendigvis vil kunne delta i gudstjenester som i en alminnelig norsk kirke, og ikke i større kristne fellesskap i Iran. Derimot mener UNE at det vil være mulig for en konvertitt å oppsøke andre likesinnede kristne og delta i et kristent fellesskap på samme måte som flertallet av kristne konvertitter i Iran. De sosiokulturelle rammene vil til en viss grad kunne begrense måten hun kan utøve sin tro på, men ikke i en slik grad at det kan anses som forfølgelse. Begrensninger vil først og fremst gjelde muligheten til å misjonere overfor muslimer og nødvendigheten av å være noe tilbakeholden med å fremvise kristne symboler i det offentlige rom. På bakgrunn av hva som er opplyst om hvordan klageren har utøvd sin kristne tro i Norge, vil hun uten større tilpasning av sin trosutøvelse kunne fortsette å leve som kristen i Iran, uten å risikere forfølgelse. UNE understreker at vurderingen ikke innebærer at hun pålegges en religiøs praksis tilpasset de sosiokulturelle rammene. Det er foretatt en konkret vurdering av hvordan hun faktisk vil forholde seg ved retur og sannsynligheten av om det vil kunne medføre forfølgelse.

UNE er kjent med at det i landinformasjon vises til enkelttilfeller der alminnelige medlemmer av husmenigheter har blitt arrestert over lengre tid. UNE mener at risikoen for at klageren som praktiserende kristen i Iran skal bli utsatt for forfølgelse er svært lav, i høyden en fjern mulighet. En fjern mulighet for at overgrep kan inntreffe tilsier ikke at man har velbegrunnet frykt for forfølgelse. Risikoen må være reell (Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 86 til 88).

Kortvarige arrestasjoner, og til en viss grad trakassering og diskriminering fra iranske myndigheter, er ikke forhold av en slik art eller omfang som kvalifiserer til beskyttelse etter utlendingsloven.

På bakgrunn av de opplysninger som foreligger, fremstår det som svært lite sannsynlig at klageren i fremtiden risikerer forfølgelse på grunn av sin kristne tro.

Vilkårene for å anse klageren som flyktning etter utledningsloven § 28 første ledd bostav a er ikke oppfylt.²²⁷

Vurderingene over gir et godt bilde av de vurderingene som UNE foretar i disse sakene. UNE legger til grunn at det ikke er tilstrekkelig å være medlem av en husmenighet og utøve sin tro sammen med andre for at man skal nå opp til risikoterskelen for beskyttelse. UNE forutsetter at klageren må gjøre noen tilpasninger av sin trosutøvelse til de sosiokulturelle rammene i Iran, men påpeker samtidig at en slik tilpasning ikke pålegges klageren. Det er ifølge UNE en vurdering av hvordan klageren vil opptre ved retur basert på asylsøkerens trosutøvelse i Norge.

Praksis i Lagmannsretten

Vår gjennomgang av dommene fra Borgarting Lagmannsrett for periodene 2015, 2016 og frem til og med 28.06.17 (til sammen 16 dommer), viser at domstolens praksis når det gjelder risikovurderingene kan oppsummeres som i det følgende eksempel:

Lagmannsretten bemerker at selv om det skulle legges til grunn at A vil oppsøke og ta del i et hjemmekirkemiljø, er det ikke holdepunkter for at han vil innta noen lederrolle eller drive aktiv utadrettet misjonering i den iranske offentligheten. Det er for øvrig lagt til grunn i en rekke tidligere dommer fra Borgarting lagmannsrett at vanlige medlemmer i iranske hjemmekirker ikke risikerer forfølgelse i utlendingslovens forstand, jf. Borgarting lagmannsretts dommer i LB-2012-147989, LB-2013-112800, LB-2013-149889, LB-2014-206175, LB-2014-169798 og LB-2015-68567., Lagmannsretten kan ikke se at det foreligger andre individuelle omstendigheter som tilsier at A vil være mer utsatt for forfølgelse enn andre hjemsendte konvertitter.²²⁸

227 UNE vedtak 17.10.16

228 LB-2015-168682 Lagmannsretten dom av 08.09.16

Også domstolen slår fast at det ikke er tilstrekkelig å være medlem av en husmenighet for å nå opp til risikoterskelen for å gis beskyttelse. Dette samsvarer med funnene hos Haugen.²²⁹

Domstolens tilbakeholdenhet i prøvning av landfaglige spørsmål

Lagmannsretten slår også fast at man skal vise tilbakeholdenhet med å overprøve utlendingsforvaltningens landinformasjon. Retten valgte å vise tilbakeholdenhet i 11 av de 16 sakene. I fire avgjørelser uttrykker Lagmannsretten at man har full prøvning²³⁰. I 1 sak fremkommer det ikke av dommen hvorvidt man skal vise tilbakeholdenhet eller ikke²³¹.

Tilbakeholdenhet når det gjelder prøvning av landformasjonen i UNE-vedtakene medfører i praksis en begrenset prøvning av asylsakene for retten. Risikovurderingen er avhengig av hvilken landinformasjon som legges til grunn. Gjennomgangen viser at det ikke er konsensus på dette området i domstolene og det vises her også til NOAS-rapporten «Har du en sak? - Marginal domstolsprøving av landfaglig informasjon» som belyser disse problemstillingene.²³²

I LB-2016-57849 av 27.04.17 er tilbakeholdenheten med å overprøve UNEs vurdering av risiko for forfølgelse ved retur formulert på følgende måte:

Dersom det ikke foreligger feil ved saksbehandlingen, det faktiske grunnlaget for avgjørelsen eller lovtolkningen, kan det reises spørsmål om domstolen bør vise tilbakeholdenhet med å overprøve forvaltningens konkrete vurderinger, jf. Rt-2011-1481 avsnitt 48. I Høyesteretts plenumsdom i Rt-2015-1388, som gjaldt spørsmål om det var urimelig å henvise asylsøker til internflukt i hjemlandet etter utlendingsloven § 28 femte ledd, heter det i annenvoterendes begrunnelse i avsnitt 247:

Det er imidlertid grunn til å vise tilbakeholdenhet ved prøvingen av om internflukt vil være urimelig. I swingballdommen begrunnet Høyesterett en slik tilbakeholdenhet med Patentstyrets spesielle sak kunnskap og brede erfaringsgrunnlag. På samme måte har UNE gjennom behandlingen av et stort antall saker opparbeidet betydelig erfaring og kompetanse, ikke minst når det gjelder landfaglige spørsmål. Dette gir mulighet for å se sakene i sammenheng, slik at likebehandling sikres. Domstolene vurderer til sammenligning bare enkeltsaker og har dermed ikke de samme forutsetningene for å se det store bildet. Etter mitt syn tilsier dette - og hensynet til en rasjonell utlendingsforvaltning - forsiktighet med å overprøve UNEs vurderinger. Fra et rettssikkerhetsperspektiv er det viktigste å sikre en forsvarlig saksbehandling. Det vil derfor ofte være naturlig å utøve kontrollen med utgangspunkt i det vedtak som er truffet og den begrunnelse som er gitt ...

Lagmannsretten forstår avgjørelsen slik at annenvoterende på dette punktet fikk tilslutning av flertallet, jf. avsnitt 305. Høyesteretts avgjørelse gjaldt urimelighetskriteriet etter dagjeldende ordlyd i § 28 femte ledd. Etter lagmannsrettens oppfatning tilsier begrunnelsen i Rt-2015-1388 avsnitt 247 at domstolene bør vise tilbakeholdenhet også når det gjelder prøving av UNEs vurdering av risikoen for forfølgelse ved en retur til hjemlandet; i hvert fall så langt landfaglige spørsmål står sentralt. I denne forbindelse vises også til Borgarting lagmannsretts dom 27. januar 2016 i sak LB-2015-80279 og dom 22. august 2016 i sak LB-2015-185706.

I sakene hvor domstolen har uttrykt at man skal vise tilbakeholdenhet ved prøvning av utlendingsforvaltningen landfaglige spørsmål så har ingen av asylsøkerne fått medhold i at det foreligger et

229 Haugen (2017).

230 LB-2015-145756 av 30.05.16, LB-2014-81162 - LB-2014-81155 av 17.04.15 LB-2014-169786 av 11.03.15, LB-2014-66966 av 23.02.15, LB-2014-50021 av 08.01.15

231 LB-2015-50286 av 27.09.16

232 Schjatvet (2017).

beskyttelsesgrunnlag på grunnlag av deres konvertering til kristendommen. I en av sakene så ble vedtaket fra UNE funnet ugyldig av andre årsaker, knyttet til barnets beste vurderingene, men domstolen uttaler følgende når det gjelder konvertitt anførsle:

Lagmannsretten legger videre til grunn at det ikke foreligger noen reell risiko for forfølgelse i lovens og flyktningkonvensjonens forstand ved en eventuell retur som følge av at A og hans familie har konvertert til kristendommen. Ut fra Wiborgs forklaring legger retten til grunn at det ikke foreligger noen generell risiko for at kristne konvertitter skal bli utsatt for forfølgelse i Iran så lenge deres kristne livssyn bare kommer til uttrykk i den private sfære, og man ikke driver utadrettet misjonerende virksomhet overfor muslimer eller på annen måte aktivt bekjentgjør sin kristne tro i det offentlige rom. Dette er også lagt til grunn i en rekke rettsavgjørelser, jf. blant annet LB-2015-168682. Det er ingen holdepunkter i bevisførselen for at A og hans familie ikke vil forholde seg til dette. At konverteringen angivelig skal ha vært årsak til at A ble knivstukket i Y i 2012, tilsier etter rettens vurdering ikke at familien løper en generell risiko for privat voldsbruk i Iran som gir rett til asyl. Forholdet er for øvrig ikke nærmere belyst bevismessig gjennom anmeldelse eller legeerklæringer.²³³

I sakene hvor retten uttrykker full prøvning som i LB-2014-169786 av 11.03.15 uttales på denne måten:

A hevdar at UNE har tatt feil når det er lagt til grunn at vilkåra i utlendingslova § 28 første ledd bokstav a, jf. § 29 ikkje er oppfylt. Lagmannsretten legg til grunn at domstolen fullt ut kan prøva både bevisvurderinga og alle sider ved rettsbruken. Heller ikkje når det gjeld landfaglege vurderingar er det slik at domstolen er forplikta til å vera atterhalden med å overprøva vurderingane til UNE. Lagmannsretten vil på sjølvstendig grunnlag vurdera om UNEs vedtak er korrekt ut frå dei bevis som er ført for lagmannsretten om landfaglege spørsmål. Lagmannsretten legg på dette punktet til grunn at prøvinga til domstolane er meir intensiv enn det som går fram av tingrettens dom side 5 tredje siste avsnitt.

Det samme synet uttrykkes i avgjørelsen av 30.05.16 i LB-2015-145756 Her uttales det i dommen:

Lagmannsretten bemerker at ved vurderingen må det foretas en fullstendig og uavhengig bevisvurdering, jf. HR-2016-974-U. Retten skal altså ikke vise noen tilbakeholdenhet ved å overprøve UNEs vurderinger.

Når det gjelder utfallet i de sakene hvor retten legger til grunn full prøvning, også av de landfaglige vurderingene, har 1 av de 4 asylsøkerne fått medhold i lagmannsretten.

I LB-2015-50286 av 27.09.16 hvor det ikke er presisert i dommen om man skal vise tilbakeholdenhet eller ikke, fikk asylsøkeren medhold. I dommen legges følgende til grunn:

Lagmannsretten er etter bevisføringen overbevist om at A er en reell konvertitt. Lagmannsretten viser til hans store engasjement over fem år. Et engasjement som spenner fra selv å tilegne seg kunnskaper om kristendom til å fortelle om kristendommen til andre. Lagmannsretten viser videre til at A gjennom flere år har undervist på Alfa kurs på norsk og farsi, og at han oppsøker islamske miljøer for å fortelle om Gud. I tillegg til den faktiske aktivitet som er dokumentert gjennom fem år, legger lagmannsretten stor vekt på forklaringen og vurderingen til B, som har fulgt A tett disse årene.

Lagmannsretten oppfatter As overbevisning om den kristne tro så sterk at han ved retur til Iran ikke vil kunne holde en lav profil om denne. Det er sannsynlig at han vil søke å bli del av en folkekirke, og det er etter rettens vurdering sannsynlig at han vil fortsette med sin misjonering blant muslimer, i tråd med den plikt han føler til å fortelle om Gud.

Om A skulle bli pågrepet, er det etter lagmannsrettens vurdering lite sannsynlig at han vil fornekte Gud

233 LB-2016-31830 av 05.01.17

og si seg villig til å gå tilbake til islam, jf. Hovdenaks forklaring om myndighetenes praksis. Det er etter rettens vurdering enda mindre sannsynlig at A ikke vil oppsøke folkekirken igjen, og det kan eller ikke ses bort fra at han vil kunne få en rolle i organiseringen av en hjemmekirke. Det vises her til As uttalte kristne aktivitet i Norge, og hans aktive rolle i IMI-kirkens arbeid. Slik retten ser det er det en nærliggende og reell fare for at A vil bli pågrepet og fengslet i Iran på grunn av sin religiøse aktivitet. På bakgrunn av Hovdenaks forklaring legger lagmannsretten til grunn at en A står overfor en fare for å bli idømt flere års fengselsstraff.

Lagmannsretten er av den oppfatning at Utlendingsnemndas vedtak av 21. august 2013 og beslutninger av 14. januar 2014, 22. juli 2014 og 24. oktober 2014 er ugyldige.²³⁴

I stor grad vil risikovurderingen i disse sakene være knyttet til forståelsen av situasjonen for konvertitter i Iran, det vil si landfaglige spørsmål. Den landfaglige vurdering er avgjørende for om konvertitter blir returnert i de fleste saker. Vi mener derfor det er nødvendig med full prøvning også av de landfaglige vurderingene utlendingsforvaltningen foretar. Slik prøvning må til for å komme frem til riktig svar på spørsmålet om risiko ved retur.

Vurderinger av fremtidig trosutøvelse og begrensninger av trosutøvelse

Det synes etter vår gjennomgang av praksis at det i etterkant av rapportene «Tro, håp og forfølgelse» og «Har du en sak? Marginal domstolsprøving av landfaglig informasjon» har vært en utvikling i vedtaksutformingen hos UNE, hvor det i større grad enn tidligere i vedtakene fremkommer at de foretar en konkret vurdering av hvordan klageren vil opptre ved retur. Det presiseres i vedtakene at UNE ikke pålegger klagerne en bestemt væremåte eller diskresjon, men foretar en konkret individuell vurdering av deres fremtidige trosutøvelse i Iran basert på deres trosutøvelse i Norge.

Til gjengjeld har de fleste vedtakene en formulering på at konvertitten må gjøre noen tilpasninger og begrensninger av sin trosutøvelse til de sosiokulturelle rammene i Iran. I enkelte vedtak er dette forklart med som begrenset bruk av kristne symboler i offentligheten og avståelse fra å misjonere ovenfor muslimer.

I praksisnotatet uttaler UNE følgende om begrensninger:

I tillegg til å vurdere faren for konkrete overgrep i Iran, som f.eks. drap, mishandling og langvarige fengselsstraffer, tar UNE stilling til om de generelle begrensningene i religionsfriheten for kristne konvertitter i seg selv kan utgjøre forfølgelse for klageren, jf. utlendingsloven § 29 første ledd. UNE påpeker at klageren ikke nødvendigvis vil kunne delta i gudstjenester som i en alminnelig norsk kirke eller i større kristne fellesskap i Iran. Derimot er det mulig å oppsøke andre likesinnede kristne og delta i et kristent fellesskap på samme måte som flertallet av kristne konvertitter i Iran. I betraktning av de sosiokulturelle rammene som gjelder i Iran, vil det kunne være enkelte begrensninger på måten han kan utøve sin tro, men ikke i en slik grad at det kan anses som forfølgelse. Begrensninger vil først og fremst gjelde muligheten til å misjonere overfor muslimer og nødvendigheten av å være noe tilbakeholden med å fremheve kristne symboler i det offentlige rom. Slike begrensninger er ikke forfølgelse. Dette er i tråd med departementets uttalelser i Ot.prp. 75 (2006-2007) side 84 om at krenkelser av religionsfriheten i form av begrensninger i adgangen til å drive misjonering i hjemlandet ikke uten videre gir rett til beskyttelse.²³⁵

En slik begrensning finner vi også i Lagmannsrettsavgjørelser, blant annet følgende:

234 LB-2015-50286 av 27.09.16

235 UNE (2016).

At A for eksempel vil måtte tåle begrensninger i religionsfriheten som ikke er forenlige med EMK artikkel 9, innebærer ikke i seg selv at han har krav på beskyttelse etter utlendingsloven sammenholdt med inkorporerte folkerettslige forpliktelser.²³⁶

Og

Som det fremgår av forarbeidene sitert foran, vil en krenkelse av religionsfriheten i form av begrensninger i adgangen til å drive misjonering i hjemlandet heller ikke uten videre gi rett til beskyttelse.²³⁷

Offentlige / Private rom

Det fremheves både av utlendingsforvaltningen og i domstolen at det er et skarpt skille i Iran mellom det private rom og det offentlige rom. Det fremkommer både i enkeltvedtak i UNE, i dommene, og praksisnotatet til UNE uttaler følgende om dette:

Det kan også være stor forskjell på hva som aksepteres av religiøse ytringer i det offentlige og private rom. I Iran er det f.eks. helt andre rammer for hva man kan si og gjøre offentlig enn privat.

I avgjørelsene fra domstolene finner vi gjennomgående i premissene for dommene at det er et skarpt skille mellom det man kan gjøre i den «private sfære» og det offentlige rom. Det fremkommer ikke konkret i dommene om husmenigheter anses å tilhøre den «private sfære» eller offentlige rom, men ut ifra begrunnelsen for avgjørelsene synes det å kunne tolkes dithen at domstolen oppfatter at husmenigheter hvert fall delvis tilhører den private sfære. I LB avgjørelsen av 04.05.17 uttales følgende:

Tradisjonelt er det et klart skille mellom offentlig og privat sfære i det iranske samfunnet. Det er særlig i det offentlige rom at det er viktig å følge normene. I den private sfære er terskelen for å gripe inn fra myndighetenes side høyere. I middelklassen serveres det for eksempel alkohol i private sammenhenger selv om alkohol er forbudt. Hjemmekirkene opererer i den private sfære, men i alle fall en del av dem driver evangelisering, ifølge det sakkyndige vitnet Hovdenakk fra Landinfo. Han forklarte at det drives sofistikert etterretning i Iran og at samfunnet er relativt gjennomovervåket. Det er et erklært mål for myndighetene å stanse og avdekke aktiviteten i hjemmekirkemiljøet for å komme evangeliseringen til livs. I 2010 uttalte flere myndighetspersoner at evangeliseringen var en trussel mot Iran. Revolusjons-garden fikk i 2011/ 2012 i oppdrag å følge med på aktiviteten i hjemmekirkene. Dette innebar ifølge Hovdenakk en opptrapping fra myndighetenes side. Det er på den annen side ikke dokumentert at antall arrestasjoner er økt. Tallene gikk opp i 2011-2012, deretter ned, for så å ta seg opp igjen fra 2015.

Det konkluderes i samme sak på følgende måte:

Lagmannsretten finner det ikke sannsynliggjort at A vil utøve en kristen aktivitet ved retur til Iran som medfører fare for forfølgelse i utlendingslovens forstand. Det er sannsynlig at han vil oppsøke et hjemmekirkemiljø og engasjere seg i dette miljøets arbeid. Han har forsøkt å rekruttere ikke-kristne til Alpha-kurs i Norge, men aktiviteten har vært begrenset til hans «ikke-kristne venner på asylmottak», jf. uttalelsen fra Y Baptistkirke. Med en slik begrenset utadrettet virksomhet i Norge, er det lite sannsynlig at han vil engasjere seg mer ved retur til Iran. Det er derfor lite trolig at han vil være en drivkraft i evangelisering og utadrettet virksomhet. Lagmannsretten kan heller ikke se at hans politiske engasjement taler for en større fare for forfølgelse på grunn av konverteringen. Forfølgelse på grunn av politisk engasjement er ikke påberopt som et selvstendig grunnlag. Selv om A har hatt ansvar for oppgaver knyttet til lovsang, musikk og internettssidene i menigheten, har han ikke hatt lederoppgaver. Det er lite sannsynlig at han vil påta seg et større ansvar i Iran enn han har gjort i Norge.

236 LB-2016-6472 dom av 19.01.17

237 LB-2014-206175 dom av 25.06.15

Arten og omfanget av kristen aktivitet som lagmannsretten har funnet det mest sannsynlig at A vil utøve, medfører normalt ikke forfølgelse i lovens forstand. Det er kun en fjern mulighet for at slik aktivitet medfører forfølgelse, hvilket ikke er tilstrekkelig for opphold. På den annen side var det på vedtakstidspunktet tolv år siden A konverterte til kristendommen. Ifølge pastor Bakkevoll er han en kjent person i baptistmiljøet. Vitnet B, som selv ikke har konvertert, forklarte at alle hans venner vet at A er konvertitt. Landinfo legger ifølge Hovdenakk til grunn at iranske myndigheter i en viss utstrekning overvåker eksilmiljøet. Samlet taler dette for at iranske myndigheter er kjent med at A har konvertert til kristendommen. Siden det er så lenge siden A konverterte, er det lite sannsynlig at iranske myndigheter vil anse at han har konvertert som ledd i en migrasjonsstrategi. Det er derfor en noe høyere risiko for at myndighetene vil følge med på As aktivitet i hjemlandet. Ettersom myndighetene da eventuelt vil kunne observere at As aktivitet er begrenset, slik at han ikke er engasjert i evangelisering eller misjonering, er det likevel lite sannsynlig at han vil bli utsatt for så alvorlige tiltak at det må anses som forfølgelse. Under tvil finner lagmannsretten således at terskelen for forfølgelse ikke er nådd. Vilkåret om at det må foreligge en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av konverteringen til kristendommen er ikke oppfylt.

5.2 EU-domstolens avgjørelse Y og Z mot Tyskland

På europeisk nivå er domsavsigelsen i konvertittsakene, Y og Z mot Tyskland av 5 september 2012 av særskilt interesse. Saken reiste flere sentrale tolknings spørsmål. Kan man begrense trosutøvelse for å unngå forfølgelse? Er det forskjell på om troen utøves i det private eller offentlige rom? Og er det nødvendig at de mest sentrale «praksisdeler» av asylsøkerens tro medfører en eventuell risiko ved retur er et kjerneområde for troen man tilhører for å få beskyttelse etter artikkel 9.1 (a) i statusdirektivet?^{238 239 240}

Det er verdt å merke seg følgende i domstolens avgjørelse:

En begrensning i retten til religionsutøvelse vil kunne betegnes som forfølgelse dersom denne er tilstrekkelig alvorlig i sin art eller gjentakelse at den utgjør en alvorlig krenkelse av grunnleggende menneskerettigheter,²⁴¹ men ikke alle begrensninger i retten til religionsutøvelse garantert i Artikkel 10(1) i Charteret utgjør forfølgelse.²⁴²

Forbud mot deltagelse i offentlig gudstjenester alene eller i felleskap med andre kan utgjøre forfølgelse hvis det er en reell risiko for umenneskelig behandling eller nedverdiggende behandling eller

238 EU-domstolen (2012).

239 UDI beskriver disse på følgende måte: «EU-domstolen avklarer hvilke begrensninger i retten til å praktisere sin religion som kan betegnes som forfølgelse og kvalifisere til flyktningsstatus, og om det foreligger et skille mellom den indre tro («core areas») og dens ytre religionsutøvelse, se punkt 49. EU-domstolen avklarer hvorvidt nasjonale myndigheter kan kreve at asylsøkere gir avkall på sine religiøse aktiviteter (diskresjonskravet) for å unngå forfølgelse ved retur til hjemlandet.» Prejudisiell avgjørelse avsagt i storkammer. Avgjørelsen er særlig relevant for behandlingen av asylsaker der asylsøkeren anfører frykt for forfølgelse på grunn av religiøs tilhørighet. Se: <https://www.udiregelverk.no/no/rettskilder/eu-domstolens-rettspraksis/c-7111-og-c-9911/> [Hentet 01.09.17].

240 Qualification for being a refugee, Article 9, Acts of persecution 1. «In order to be regarded as an act of persecution within the meaning of Article 1(A) of the Geneva Convention, an act must: (a) be sufficiently serious by its nature or repetition as to constitute a severe violation of basic human rights, in particular the rights from which derogation cannot be made under Article 15(2) of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms». <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0095&qid=1432903841759&from=EN> [Hentet 02.09.17].

241 Sitat er hentet fra <https://www.udiregelverk.no/en/documents/cjeu-case-law/c-7111-og-c-9911/> [Hentet 02.09.17], Punkt 53 i dommen.

242 Sitat er hentet fra <https://www.udiregelverk.no/en/documents/cjeu-case-law/c-7111-og-c-9911/> [Hentet 02.09.17], Pkt. 58 i dommen.

straff for å bryte forbudet.²⁴³

Beskyttelsen gjelder både for utøvelsen av troen privat og i det offentlige rom. Det er ikke avgjørende om trosutøvelsen som medfører risiko for forfølgelse er sentralt i troens lære. Beskyttelsen omfatter både trosutøvelse, privat, sammen med andre eller alene og i det offentlige rom.²⁴⁴

At forfølgelse kan unngås ved avstå fra visse religiøse handlinger er prinsipielt irrelevant.²⁴⁵

Spørsmålet er om klageren vil utføre religiøse handlinger som setter ham/henne i fare for reell forfølgelse, i den individuelle vurdering av søknaden kan man ikke med rimelighet forvente at søkeren skal avstå fra religiøse handlinger for å unngå forfølgelse.²⁴⁶

Norge er ikke bundet av EU-domstolen, men det er naturlig å se hen til en så sentral rettskilde for norske domstoler. Både UNE og domstolen synes i liten grad å følge den fulle rekkevidden av denne dommen²⁴⁷ i motsetning til land i Europa det er naturlig å sammenligne oss med, som er bundet av dommens premisser.

EMDs dom «FG vs. Sweden», fattet i storkammer i mars 2016, slår fast at iranske konvertitter kan risikere forfølgelse ved retur til Iran. I avsnitt 156 slår dommen fast følgende:

Thus, despite being aware that the applicant had converted in Sweden from Islam to Christianity and that he might therefore belong to a group of persons who, depending on various factors, could be at risk of treatment in breach of Articles 2 and 3 of the Convention upon returning to Iran, the Migration Board and the Migration Court, due to the fact that the applicant had declined to invoke the conversion as an asylum ground, did not carry out a thorough examination of the applicant's conversion, the seriousness of his beliefs, the way he manifested his Christian faith in Sweden, and how he intended to manifest it in Iran if the removal order were to be executed. Moreover, in the reopening proceedings the conversion was not considered a "new circumstance" which could justify a re-examination of his case. The Swedish authorities have therefore never made an assessment of the risk that the applicant might encounter, as a result of his conversion, upon returning to Iran. Having regard to the absolute nature of Articles 2 and 3 of the Convention, though, it is hardly conceivable that the individual concerned could forego the protection afforded thereunder. It follows therefore that, regardless of the applicant's conduct, the competent national authorities have an obligation to assess, of their own motion, all the information

243 EU-domstolen (2012), Pkt. 69 i dommen.

244 Samme verk, Pkt. 70 og 71 i dommen.

245 Samme verk, Pkt. 79 i dommen.

246 Samme verk, Pkt. 80 i dommen.

247 Særlig med tanke på at sentrale bestemmelser i direktivet er utformet på bakgrunn av flyktningsdefinisjonen i flyktningskonvensjonen artikkel 1A(2), mens bestemmelsen som definerer hvem som har krav på subsidiær beskyttelse, bygger på EMK artikkel 3 og EMDs fortolkning av bestemmelsen. FK og EMK er konvensjoner som Norge er bundet av. Bestemmelsene i EUs Charter om Fundamentale rettigheter tilsvarer bestemmelser i EMK som Norge er bundet av. Se også artikkel 52(3):
Article 52 Scope of guaranteed rights:
1. Any limitation on the exercise of the rights and freedoms recognised by this Charter must be provided for by law and respect the essence of those rights and freedoms. Subject to the principle of proportionality, limitations may be made only if they are necessary and genuinely meet objectives of general interest recognised by the Union or the need to protect the rights and freedoms of others.
2. Rights recognised by this Charter which are based on the Community Treaties or the Treaty on European Union shall be exercised under the conditions and within the limits defined by those Treaties.
3. In so far as this Charter contains rights which correspond to rights guaranteed by the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the meaning and scope of those rights shall be the same as those laid down by the said.

brought to their attention before taking a decision on his removal to Iran (see paragraph 127 above).²⁴⁸

Etter vårt syn legger EMD til grunn en lavere grad av kristen aktivitet ved risikovurderingen enn det som er nåværende praksis i norsk utlendingsforvaltning. Dommen slår fast at manglende *ex nunc*²⁴⁹ vurdering av en asylsøkers anførsel om konvertering kan innebære et brudd på EMK artikkel 2 og 3.

I saken så ble det lagt til grunn at klageren ville ved retur ha følgende aktiviteter:

*At home, he would be likely, ideally, to have books on Christianity and a cross, and would probably engage in home-church activities or make contact with other Christians. He would also seek to disseminate Christian literature in Farsi, in particular on the Internet.*²⁵⁰

Dette ble ansett som tilstrekkelig for at Svenske myndigheter må gjøre en ny vurdering av klagers beskyttelsesbehov på bakgrunn av hans konvertering til kristendommen og den risikoen det medfører ved retur. Domstolen konkluderte med følgende:

*158. It follows that there would be a violation of Articles 2 and 3 of the Convention if the applicant were to be returned to Iran without an ex nunc assessment by the Swedish authorities of the consequences of his conversion.*²⁵¹

5.3 Dansk praksis

For å undersøke ytterligere om europeisk praksis for denne gruppen asylsøkere skiller seg fra norsk praksis har NOAS gjennomgått nylig fattede vedtak av det danske Flyktningenævnet (tilsvarende det norske Utlendingsnemnda – dvs. klageorganet i Danmark). Danmark er kjent for å ha en restriktiv asylpraksis og norske politikere har de senere årene ofte vist til Danmark i forbindelse med utarbeidelse av egen politikk på feltet.

Under gjennomgangen ble det avdekket at i vedtak som er fattet siden sommeren 2015 har det i alle sakene, hvor det har blitt lagt til grunn at klageren er en reell konvertitt, blitt gitt flyktningstatus. Asylsøkerne har blitt innvilget flyktningstatus selv om aktivitetene ikke er av en karakter som kan karakteriseres som «ledende eller misjonerende». En reell konvertering til kristendommen er tilstrekkelig. Det vises til følgende oppsummeringer av et par eksemplifiserende vedtak:

2015

Emneord: Religiøse forhold

Land: Iran

Nævnet meddelte i september 2015 opholdstilladelse (K-status) til en mandlig statsborger fra Iran.

Indreist i 2011.

Flyktningenævnet uttalte:

«Flyktningenævnet finder derfor, at ansøgers konvertering på nuværende tidspunkt er reel. Da ansøger samtidig via avisartikler, Facebook og ansøgers iranske families kendskab til hans konvertering har profileret sig, finder Flyktning-nævnet, at ansøger ved en tilbagevenden til Iran vil være i risiko for forfølgelse. Flyktningenævnet meddeler derfor den iranske statsborger [...] opholdstilladelse i medfør af

248 EMD (2016).

249 *Ex nunc* er latin og betyr «fra nå». Begrepet brukes i juridisk sammenheng og er altså en vurdering av situasjonen «fra nå» (motsatt av *Ex tunc* – «fra den gang»).

250 EMD (2016), avsnitt 96

251 Samme verk.

udlændingelovens § 7, stk. 1.» Iran/2015/32²⁵²

2016

Emneord: Religiøse forhold, Sur Place

Land: Iran

Nævnet meddelte i oktober 2016 opholdstilladelse (K-status) til en kvindelig statsborger fra Iran.

Indreist i 2014.

«Flyktningenævnets flertal finder herefter, at ansøgerens dåb, konfirmation og deltagelse i gudstjenester mv. er udtryk for en reel religiøs overbevisning. Flyktningenævnet meddeler derfor ansøgeren opholdstilladelse i medfør af udlændingelovens § 7, stk. 1.» Iran/2016/102/MKT²⁵³

2017

Emneord: Religiøse forhold, Sur Place

Land: Iran

Nævnet meddelte i maj 2017 opholdstilladelse (K-status) til en mandlig statsborger fra Iran.

Indreist i 2014.

Flyktningenævnet uttalte:

«Ansøgeren er etnisk perser og muslim fra Teheran, Iran. Ansøgeren har ikke været medlem af politiske eller religiøse foreninger eller organisationer eller i øvrigt været politisk aktiv. Ansøgeren har som nyt asylmotiv henvist til, at han ved en tilbagevenden til Iran frygter, at han og ægtefællen vil blive udsat for forfølgelse eller overgreb, såfremt de lever åbent omkring deres konvertering fra islam til kristendommen, som de ønsker. Ansøgeren har til støtte for sit asylmotiv forklaret, at han begyndte at komme i Frikirken i [A] i [slutningen af vinteren] 2015. Ansøgeren går til gudstjeneste hver søndag i Frikirken i [A], og modtager undervisning i kristendommen hver uge. Ansøgeren blev døbt [i foråret] 2015. Flyktningenævnet lægger vægt på, at ansøgeren, der blev døbt [i foråret] 2015, nu gennem en længere periode har deltaget i kirkelige handlinger og undervisning i kristendommen, ligesom han har udøvet kristne aktiviteter i øvrigt. Han har endvidere udvist betydeligt kendskab til den kristne tro og har forklaret overbevisende herom. Flyktningenævnet lægger derfor efter en samlet vurdering af ansøgerens forhold, herunder hans fremtræden for nævnet, til grund, at ansøgeren reelt er konverteret til kristendommen. Når der henses til de foreliggende baggrundsoplysninger om forholdene for kristne konvertitter i hjemlandet, finder Flyktningenævnet, at ansøgeren ved en tilbagevenden til Iran risikerer forfølgelse efter udlændingelovens § 7, stk. 1. Flyktningenævnet meddeler derfor ansøgeren opholdstilladelse i medfør af udlændingelovens § 7, stk. 1.» Iran/2017/167/SLH.²⁵⁴

Udlændingestyrelsen i Danmark uttaler til avisen Vårt Land 21 juli 2017 at:

*Hvis det legges til grunn at en asylsøker fra Iran reelt har konvertert fra islam til kristendom vil vedkommende få innvilget asyl.*²⁵⁵

De uttaler videre at konvertitters risiko for forfølgelse i Iran vurderes som reell. Danske utlendingsmyndigheter har de samme rapportene tilgjengelig og legger de samme rapportene til grunn for sin vurdering av risiko for kristne konvertitter i Iran som norske myndigheter, likevel ser vi denne forskjellen i beslutningene i søknadene.

252 Hentet fra Flyktningenævnets hjemmesider med søkbare kategorier på land og årstall, <http://fln.dk/da/Praksis/> [Hentet i perioden 02.-04.09.17].

253 Samme sted.

254 Samme sted.

255 <http://www.vl.no/nyhet/strides-om-konvertitthenes-situasjon-1.999331?paywall=true> [Hentet 13.09.17].

5.4 Praksis i England

Praksis i England er lik praksis i Danmark. Det avgjørende spørsmålet knytter seg til om konverteringen er reell eller ikke. Hvis det legges til grunn at klageren har konvertert til kristendommen gis det beskyttelse. UK Home Office sin rapport av desember 2015 om kristne konvertitter fra Iran²⁵⁶ slår fast at i tilfeller der det kan legges til grunn at en iraner er en reell konvertitt, er hoved-regelen at beskyttelse innvilges. Det vises til følgende avsnitt fra rapporten:

Members of Evangelical and house churches, and those who actively seek to evangelise others and engage in proselytising activities are at real risk of persecution in Iran and a grant of asylum is likely to be appropriate. (pkt. 3.1.3)

The right of Muslims to change their religion is not recognised under Sharia law. The religious conversion of Muslims is illegal in Iran. Christians who have converted from Islam are at real risk of persecution in Iran, and a grant of asylum is likely to be appropriate. (pkt. 3.1.4)

Praksis var da at medlemmer av husmenigheter uavhengig om man var født kristen eller konvertert trenger beskyttelse. For konvertitter er det tilstrekkelig at man har konvertert for å få beskyttelse.

UK Home Office oppdaterte sitt praksisnotat i februar 2017 med følgende endring i praksisnotatet:

3.1.4 Members of Evangelical and house churches, and those who actively seek to evangelise and engage in proselytising activities, are at real risk of persecution in Iran and a grant of asylum is likely to be appropriate.

3.1.5 The right of Muslims to change their religion is not recognised under Sharia law. Christians who have converted from Islam and whose conversion is likely to come to the attention of the authorities - including through evangelical or proselytising activities or the person having previously come to the adverse attention of the authorities for other reasons - are at real risk of persecution on return.²⁵⁷

Som det fremgår av praksisnotatet er det tilstrekkelig med medlemskap i en husmenighet. De presiserer også at det for konvertitter, hvor konverteringen blir kjent for myndighetene enten gjennom evangeliserende aktiviteter eller andre årsaker, er i en reell risiko for forfølgelse ved retur. I samtaler med både UK Home Office og advokater som jobber med konvertitter i England uttaler de at presiseringen i det nyeste praksisnotat ikke vil bety noen endring av etablert praksis.²⁵⁸

I England vurderes også hvorfor konvertitter eventuelt vil unngå å utøve troen på en slik måte som medfører risiko og bruker den samme metoden som ble oppstilt av Storbritannias Høyesterett i HJ and HT vs. Home Secretary (2010). Her slås det fast at spørsmålet er ikke hva asylsøkeren kan gjøre for å unngå forfølgelse, spørsmålet er derimot hvilken behandling vedkommende risikerer når vedkommende ved retur utøver sin tro. Hvis da frykten for forfølgelse er årsaken til begrensingen av trosutøvelsen gis det beskyttelse. For å illustrere konsekvensene av dette kan vi si at en kristen konvertitt *kan* sendes tilbake dersom hun eller han har en trosidentitet som: 1) ikke har behov for fellesskap med andre kristne og 2) ikke ønsker å dele troen med andre og 3) ikke uttrykker troen på en måte som kan høres eller sees av andre.

Som nevnt ovenfor, kommer prinsippene etablert i HJ and HT vs. Home Secretary til anvendelse

256 UK Home Office (2015).

257 UK Home Office (2017).

258 Møter i London 28. og 29. mars 2017 (Hhv. L08, L09 og L10, og L06 og L07)

*mutatis mutandis*²⁵⁹ i saker om konvertering og trosidentitet. Det bemerkes også følgende i den engelske høyesterettsdommen vedrørende homoseksuelles rett til å leve fri fra frykt:

In short, what is protected is the applicant's right to live freely and openly as a gay man. That involves a wide spectrum of conduct, going well beyond conduct designed to attract sexual partners and maintain relationships with them. To illustrate the point with trivial stereotypical examples from British society: just as male heterosexuals are free to enjoy themselves playing rugby, drinking beer and talking about girls with their mates, so male homosexuals are to be free to enjoy themselves going to Kylie concerts, drinking exotically coloured cocktails and talking about boys with their straight female mates. Mutatis mutandis – and in many cases the adaptations would obviously be great – the same must apply to other societies. In other words, gay men are to be as free as their straight equivalents in the society concerned to live their lives in the way that is natural to them as gay men, without the fear of persecution.²⁶⁰

Metoden beskrives på følgende måte:

82. When an applicant applies for asylum on the ground of a well-founded fear of persecution because he is gay, the tribunal must first ask itself whether it is satisfied on the evidence that he is gay, or that he would be treated as gay by potential persecutors in his country of nationality. If so, the tribunal must then ask itself whether it is satisfied on the available evidence that gay people who lived openly would be liable to persecution in the applicant's country of nationality. If so, the tribunal must go on to consider what the individual applicant would do if he were returned to that country. If the applicant would in fact live openly and thereby be exposed to a real risk of persecution, then he has a well-founded fear of persecution - even if he could avoid the risk by living "discreetly". If, on the other hand, the tribunal concludes that the applicant would in fact live discreetly and so avoid persecution, it must go on to ask itself why he would do so. If the tribunal concludes that the applicant would choose to live discreetly simply because that was how he himself would wish to live, or because of social pressures, eg, not wanting to distress his parents or embarrass his friends, then his application should be rejected. Social pressures of that kind do not amount to persecution and the Convention does not offer protection against them. Such a person has no well-founded fear of persecution because, for reasons that have nothing to do with any fear of persecution, he himself chooses to adopt a way of life which means that he is not in fact liable to be persecuted because he is gay. If, on the other hand, the tribunal concludes that a material reason for the applicant living discreetly on his return would be a fear of the persecution which would follow if he were to live openly as a gay man, then, other things being equal, his application should be accepted. Such a person has a well-founded fear of persecution. To reject his application on the ground that he could avoid the persecution by living discreetly would be to defeat the very right which the Convention exists to protect – his right to live freely and openly as a gay man without fear of persecution. By admitting him to asylum and allowing him to live freely and openly as a gay man without fear of persecution, the receiving state gives effect to that right by affording the applicant a surrogate for the protection from persecution which his country of nationality should have afforded him.²⁶¹

I Norge har vi den samme tilnærmingen i LHBTI-saker, men ikke i saker som omhandler trosidentitet og konvertering.

5.5 UNHCRs retningslinjer om forfølgelse på bakgrunn av tro

Religionsfrihet skal beskyttes på samme måte som andre konvensjonsgrunner. Ifølge UNHCR ville konvensjonen ikke gitt beskyttelse fra forfølgelse for religiøse årsaker dersom det var et krav om at

259 *Mutatis mutandis* er latin og betyr «når det er endret, som bør endres». Begrep brukes i juridisk sammenheng for å uttrykke at man har tatt høyde for de endringer det er nødvendig å foreta før en sammenligning kan gjøres.

260 The Supreme Court (7 July 2010).

261 Samme sted.

en måtte begrense sin aktivitet for å unngå forfølgelse:

Applying the same standard as for other Convention grounds, religious belief, identity, or way of life can be seen as so fundamental to human identity that one should not be compelled to hide, change or renounce this in order to avoid persecution. Indeed, the Convention would give no protection from persecution for reasons of religion if it was a condition that the person affected must take steps – reasonable or otherwise – to avoid offending the wishes of the persecutors.²⁶²

5.6 Oppsummering

For å illustrere problematikken med et tenkt eksempel:

En familie bestående av mor, far og deres to voksne og tre mindreårige barn flykter fra Iran. I overfarten mellom Tyrkia til Europa kommer de fra hverandre. Mor, far og deres mindreårige barn ender i England. Ett av deres voksne barn ender i Danmark. Deres andre voksne barn ender i Norge. De søker alle asyl i respektive land. De anfører at de var i risiko på grunnlag av foreldrenes politiske aktivitet som besto i å demonstrere under valg. Alle får avslag i de respektive land de oppholder seg i. I Norge konverterer deres voksne sønn til kristendom. Han snakker med sin familie om sin nye tro. Etter hvert kommer også hans bror i Danmark og familien i England i kontakt med kristne menigheter og konverterer til kristendommen. De gjennomgår bibelkurs, deltar i menighetens liv og blir til slutt døpt. De anfører dette i asylsakene ovenfor de respektive land hvor de befinner seg. De er alle genuine og reelle konvertitter, noe som også blir lagt til grunn av henholdsvis norske, danske og engelske utlendingsmyndigheter.

Resultatet er at sønnen i Danmark får innvilget flyktningstatus. Foreldrene og de mindreårige barna i England får innvilget flyktningstatus. Den voksne sønnen som er i Norge får avslag. Dette er situasjonen i dag.

262 UNHCR (2004), s. 5.

6 Kommentarer til praksis og anbefalinger

Evangelism and sharing the faith is a part of Christian DNA; being a part of house church is very essential. To be denied this, is to be denied basic rights and important parts of your faith.²⁶³

6.1 Utøvelse av tro i fellesskap med andre – særskilt om husmenigheter

Dersom en iransk borger ikke tilhører de aksepterte kristne minoritetene, er det i dag ikke mulig å samles offentlig og åpent til det mest elementære uttrykk for trosutøvelse, nemlig gudstjeneste. Selv i de anerkjente etniske minoritetskirker kan en ikke forrette på farsi. Utover de nevnte minoritetskirker, er ingen iransk menighet eller noe iransk kirkesamfunn godkjent av myndighetene. En konvertitt er derfor fratatt mulighet til et åpent fellesskap med andre som deler ens tro og henvist til forbudte samlinger i såkalte husmenigheter. Deltakelse ved slike samlinger er ulovlig. Utlendingsforvaltningens og domstolens praksis viser at de ikke anser «vanlige» medlemmer av en husmenighet er i risiko for forfølgelse ved retur. Dette er en praksis som er i utakt med andre land det er naturlig å sammenligne oss med.

Landinformasjonen som er tilgjengelig viser likevel at også ordinære medlemmer av en husmenighet blir utsatt for forfølgelse. Dette inntrykket har også blitt betydelig styrket av våre reiser for å samle inn fakta, gjennom samtaler med iranske og utenlandske kristne menigheter som jobber med konvertitter i landet og gjennom samtaler med internasjonale organisasjoner som jobber med menneskerettigheter og beskyttelsesspørsmål i Iran.

Det er i norsk praksis i dag skapt et unaturlig skille mellom leder/organisator/pastor i husmenighet som får utslagsgivende betydning i risikovurderingen. Lederskap og organisering er stadig skiftende. Det er små grupper som samles i husmenigheten og de fleste som vi har snakket med, får etter en tid ulike ansvarsoppgaver. Det kan dreie seg om å ha menigheten i sitt hjem, bygge kontakt med mennesker som ønsker å bli med i fellesskapet, ha ansvar for sang og musikk eller undervisning. I tillegg kan de være at de må starte en ny husmenighet, ved at lederen forsvinner eller at menigheten blir for stor og derfor må splittes i flere menigheter og at andre i husmenigheten derfor må ta over. Et slikt skille ved risikovurderingen er derfor etter vårt syn ikke i samsvar med de faktiske forholdene for husmenighetene i Iran.

Vår oppfatning av situasjonen er at kristne konvertitter som deltar i en husmenighet løper en reell risiko for alvorlige reaksjoner ved retur til Iran.

Det må også tas med i betraktningen at de fleste husmenighetsmiljøene i Iran på en eller annen måte er tilknyttet kristne nettverk²⁶⁴ som naturlig har en aktiv kristen trosutøvelse hvor forkynning/misjonering av kristen tro står sentralt. Det vil ofte etablere seg en forventning om å delta i disse aktivitetene. Dette utsetter den enkelte for risiko.

263 L01 og L02.

264 Graden av tilknytning til «formelle» eller uformelle nettverk er varierende. Husmenigheter kan være sterkt tilknyttet, og dermed del av, et nettverk; de kan være i kontakt med slike nettverk eller de kan være direkte organisert av menigheter eller kristne organisasjoner.

6.2 Arrestasjoner, mishandling, inhuman og nedverdiggende behandling

I kapittel 3 beskrives den konkrete forfølgelsen husmenighetsmedlemmer og ledere blir utsatt for. Konkret innebærer det risiko for:

- **Arrestasjoner.** Både kortvarige og langvarige arrestasjoner finner sted også av «vanlige» medlemmer av husmenigheten. Flere av informantene kommer med eksempler på hvor alle deltagerne i husmenigheter blir tatt inn ved raid. Under selve arrestasjonen opplyses det om bruk av vold for å få tilgang til deres mobiler, PC'er, nettbrett og lignende. Dette for å avsløre og avdekke nettverket til husmenigheten, ifølge våre informanter. Det er flere eksempler på at både førstegangsarresterte og ordinære medlemmer blir sittende fengslet over tid – noen i flere måneder. Mansour Borji i Article 18 uttaler:

... I will think the number of arrested ca. is 300-400 and it's just a guess you know. Based on what we know, we know it's has gone to at least double more, but I usually stay on the more safe side, conservative. And I meet many people who spent time in prison and we have come across them quite late or never actually heard about them. Especially if they are in small cities. Those where in larger towns and cities and especially where they political prisoners are held. Are deictically much more easy because of the city connections we have with the serval society and political activists and so on.²⁶⁵

Også en av de kristne organisasjonene uttaler seg om antall fengslede:

The total amount through the year at this specific date, there were 92 in custody physically I guess that 192 would be people who had come and gone into the prison.²⁶⁶

- **Bruken av isolasjon.** Nær samtlige av våre informanter rapporterte om bruk av isolasjon for å få informasjon, tilståelser og frasingelse av tro. Bruk av isolasjon som virkemiddel for å få tilståelser er definert som tortur, jf. spesialrapportørens rapport av august 2011, avsnitt 73:

When solitary confinement is used intentionally during pre-trial detention as a technique for the purpose of obtaining information or a confession, it amounts to torture as defined in article 1 or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment under article 16 of the Convention against Torture, and to a breach of article 7 of the International Covenant on Civil and Political Rights (A/66/268, para. 73).²⁶⁷

- **Psykisk vold, press og trusler.** Mange av våre informanter opplyser også bruk av forskjellige typer press, herunder også trusler om represalier mot familie og menighet, inklusive trusler om selv å bli tatt av dage. Noen har også opplevd ulike grader av vold, fra slag og spark ved pågrep og ved konfiskering av for eksempel mobiltelefoner, til svært alvorlig og systematisk mishandling i fengsel.

- **Åpen sak.** Flere av informantene vi snakket med påpekte at de har en uavklart rettslig situasjon knyttet til seg i Iran, det de kaller en «åpen sak», som blir hengende over dem på

265 Mansour Borji (L11).

266 L02.

267 UN A/66/268 Interim report of the Special Rapporteur of the Human Rights Council on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment (5 August 2011).

ubestemt tid.

- **Kausjonspraksis.** For å bli løslatt blir det ofte stilt krav om høye kausjonsbeløp. Informantene vi har snakket med opplyser at det ikke er uvanlig at kausjonene beløper seg til 30 000 USD, noe som bekreftes av en rekke andre kilder.²⁶⁸
- **Press om å forlate landet.** Det synes å være en klar oppfatning blant de fleste av våre informanter, et inntrykk også andre kilder bekrefter, at iranske myndigheter har en effektiv «push-out» strategi, der de presser konvertittene til å forlate landet.

På bakgrunn av den oppdaterte landinformasjonen, er vi av den oppfatning at personer som har tilknytning til husmenigheter, uavhengig av deres rolle i menigheten, har en reell risiko for forfølgelse i medhold av utlendingslovens § 28.

6.3 Vurdering av risiko på bakgrunn av trosidentiteten

Den reelle risikovurderingen må ta utgangspunkt i asylsøkerens trosidentitet og ikke «grader» av trosutøvelse/ trospraksis. Våre funn viser at alle former for kristen trosutøvelse, der fellesskap med andre er del av trosutøvelsen for iranere som er født som muslimer, kan være begrenset på grunn av en reell risiko for forfølgelse. Dette har vi indikasjoner på også gjelder trosutøvelse over nett eller via sosiale medier.²⁶⁹ Spørsmålet utlendingsforvaltningen derfor må ta stilling til er søkerens trosidentitet.

Det må foretas en konkret og individuell troverdighetsvurdering av anførte trosidentitet. Vi er av den oppfatning at mulighetene for å avdekke om «konverteringen er reell» vanskelig kan bli bedre enn nettopp i en lokalmenighet hvor deltagelse og tro, og veien fram mot dåp, dels dreier seg om kunnskapsformidling, med den lokale prest eller pastor eller kirkelige medarbeider som hovedansvarlig, og dels om deltakelse i offentlig gudstjenesteliv og annen virksomhet i menigheten.

I saker som vedrører konvertering er en slik formell kunnskap om religiøst liv viktig, men like viktig er også den bredere realkompetanse som kirkelig ansatte og frivillige har gjennom egen tro og trospraksis. Tro er med på å forme identitet, og den gjenklang en trosberetning har overfor andre troende skal ikke undervurderes som del av kirkenes realkompetanse. Uttalelsene fra menigheten, menighetsledere og prester/pastorer bør derfor vektlegges.

Spekulasjon av hvordan vedkommende vil tilpasse seg til hjemlandets forhold og fare for forfølgelse er ikke relevant for å avgjøre risikoen. Det avgjørende må være om klagerens anførte trosidentitet er troverdig og, hvis dette er tilfelle, hvilken risiko en slik trosidentitet medfører?²⁷⁰

268 Samtaler med iranske konvertitter i Tyrkia 12-14.06.17 (T01-T13).

269 Mansour Borji (L11): «So it doesn't matter if you in the country or out of the country, once you have caught the attention of the authority, you are on the radar. Especially now that it's very technological advanced by tickets or transferring money in the accounts or any other social media or activities are known to the authorities. And they monitor.» Kilder vi har snakket med i AccessNow og NetFreedom Pioneers (24.05.17) bekrefter denne fremstillingen. Begge de nevnte firmaene arbeider med nettportaler som skal sikre trygg utveksling av informasjon, bl.a. for iranske konvertitter i Iran som er i kontakt med miljøer utenfor Iran.

270 Jf. Ward og Elias Zacarias-dommen.

6.4 Livsløpsrisiko – kumulering av diskriminering og risikofaktorer

Dagens praksis har etter vårt syn en manglende vurdering av den kumulative effekten av risikofaktorer og diskriminering som en kristen konvertitt møter i Iran, fra fødsel til grav. Den kumulative effekt er omfattende og møter den kristne konvertitten på alle områder i livet. Det er ikke mulig for en konvertitt å døpe sitt barn eller selv bli døpt i Iran. Ved fødselsregistrering av barn vil barnet automatisk bli registrert som muslim etter sin far. Det er praktisk umulig å endre. Man vil tiltrekke seg myndighetenes oppmerksomhet og stå i fare for alvorlige reaksjoner ved å protestere mot dette.

Det er ikke mulig å inngå et ekteskap som ikke er en muslimsk ekteskapsinngåelse. Ved studier og ansettelse i arbeidslivet vil det være krav om å oppgi trosretning. Da må den enkelte enten benekte sin nye tro eller miste studieplass eller arbeid. Vi vet at myndighetene også kan være aktive på eget initiativ overfor studiesteder og arbeidsplasser. Det finnes ingen muligheter for kristen gravferd ved død.

6.5 Domstolen prøvningsintensitet

Som foregående kapittel viser har ingen av asylsøkerne fått medhold i sakene hvor Lagmannsretten legger til grunn at domstolen skal være tilbakeholdne med å overprøve utlendingsforvaltningens landfaglige vurderinger i perioden 01.01.15 til 30.06.17 Som gjennomgangen også viser er det en sprikende praksis i Lagmannsretten vedrørende prøvningsintensiteten av de landfaglige vurderingene. I disse sakene er landinformasjonen om forholdene for iranske konvertitter i Iran oftest avgjørende for utfallet i sakene.

Vi anbefaler at domstolen foretar en full prøvning, også av de landfaglige vurderingene som er gjort av utlendingsforvaltningen, for å sikre at resultatet av domstolsprøvnningen blir korrekt. Domstolen må foreta en konkret vurdering av de forskjellige bevisene som legges frem av partene om de faktiske forholdene for iranske konvertitter. Domstolen må deretter foreta en vurdering av risiko på bakgrunn av denne bevisvurderingen.

6.6 Begrensning av trosutøvelse ved retur

Selv om UNE fremhever at de ikke pålegger noen om å opptre på en bestemt måte ved retur, eller unngå å utøve troen på en særskilt måte, så mener vi dagens praksis medfører at forvaltningen og domstolen begrenser trosutøvelsen og pålegger søkere å foreta en tilpasning i form av diskresjon for å unngå forfølgelse ved retur. Vi mener videre at dagens praksis ikke er i samsvar med prinsippene i EU-dommen Z & Y mot Tyskland.

I en kronikk i Aftenposten 18. juli 2017 uttaler seksjonssjef Lars Erik Andersen dette krystallklart:

Like lite som vi ber politiske dissidenter om å unngå politisk aktivitet eller homofile om å holde sin legning skjult, ber vi konvertitter om å skjule sin tro. Vi returnerer altså ikke iranske konvertitter under forutsetning at de bare skal praktisere sin tro i den private sfære.²⁷¹

Stemmer dette?

Utlendingsforvaltningens praksis, UNEs praksisnotat og domstolens praksis viser at konvertitter blir

271 Andersen (2017).

ilagt en forventning om tilpassing av sin trosutøvelse. Dette er særlig tydelig i vedtak som omfatter personer som tilhører evangeliserende menigheter, pinsemenigheter, karismatiske bevegelser og lignende, hvor det å dele troen er sentralt for deres trosidentitet.

Selv om konvertitten har en trosidentitet som innebærer å dele sin tro²⁷² fremgår det av vedtakene og dommene at det likevel legges til grunn at vedkommende vil tilpasse seg forholdene i hjemlandet og således ikke vil være i fare. Det presiseres samtidig i vedtakene at vurderingen ikke innebærer at hun pålegges en religiøs praksis tilpasset de sosiokulturelle rammene.

Vi mener at denne forventningen om at konvertitter skal unnlate å dele sin tro og misjonere ovenfor muslimer, uansett som det er venner, familie eller ukjente, i realiteten er å pålegge noen en bestemt adferd og en begrensning av trosfriheten for å unngå forfølgelse. Det samme gjelder å forvente at noen vil være tilbakeholdne med å vise/bære kristne symboler i det offentlige rom eller akseptere at det er vanskelig å bli del av en menighet, hvis det er viktig for vedkommende. Dette er deler av trosutøvelse som er beskyttet i henhold til internasjonale menneskerettigheter, og som bare kan begrenses ved gitte tilfeller under strenge kriterier. Tilpasning til sosiokulturelle rammer der slik trosutøvelse er begrenset på en måte som er strid med internasjonal rett, er å be mennesker om frivillig begrensning av sin trosfrihet og akseptere menneskerettighetsbrudd for å unngå forfølgelse.

Vurderingen av risikoen for forfølgelse ved retur må i større grad enn i dag ta utgangspunkt i konvertittens trosidentitet enn spekulasjoner på fremtidig trosutøvelse ved retur hvor konvertitten samtidig må ilegges begrensninger for å unngå forfølgelse.

Det er også sentrale spørsmål som ikke stilles i konvertittsakene: Hva er eventuelt årsaken til at man vil begrense sin trosutøvelse ved retur og hvor stor betydning har de religiøse begrensninger for den enkelte religiøse identitet (trosidentitet)? Dette har også blitt påpekt tidligere hos Schjatvet (2015).²⁷³

Den samme vurderingen som gjøres i LHBT-I saker bør også gjøres i konvertittsaker. Dette kan gjøres uten at konvertitten skal gjøre tilpasninger av sin trosidentitet for å unngå forfølgelse, særlig når den delen av utøvelsen av tro er sentral for vedkommende trosidentitet. Trinnmetoden i homofilisaker er i instruksjonen av 02.07.12 fra Justisdepartementet til UDI satt opp på følgende måte:

1. Er asylgrunnlaget troverdig?
2. Vil søkeren utsettes for forfølgelse dersom han eller hun lever åpent?
3. Hvordan vil søkeren opptre etter retur?
4. Vurderingen hvis det er sannsynlig at søkeren vil leve åpent om sin seksuelle identitet etter retur.
5. Vurderingen hvis det er sannsynlig at søkeren vil skjule sin seksuelle identitet etter retur:

a) Hvis årsaken til søkerens valg om hemmelighet ikke er frykt for forfølgelse, men frykt for å bringe skam over familien, brudd på vennskaps- eller familieband, at vedkommende selv

272 Fra våre funn kan dette dreie seg om å dele sin tro på sosiale medier, snakke med andre i familie eller omgangskrets, osv. Det kan også dreie seg om at konvertitten er aktiv deltager i menigheter i Norge hvor han eller hun aktivt misjonerer og forkynner kristendommen ovenfor muslimer.

273 Schjatvet (2015): «Gjennomgangen av det representative utvalget saker ga ingen eksempler på at UNE vurderte hvor viktig de handlingene eller uttrykkene søker ønsket å være åpen om var for hans eller hennes personlige tro, sml. X og Y mot Tyskland (trinn 3 i LHBTI-saker)», s. 15.

mener det er riktig, sosialt press, fordømmelse e.l., er vilkårene for flyktningstatus ikke oppfylt, med mindre slike forhold samlet sett er av en slik art eller omfang at de kan karakteriseres som forfølgelse.

b) Hvis derimot en sentral årsak til søkerens valg om hemmelighold er frykt for forfølgelse, må vilkåret "velbegrunnet frykt for forfølgelse" anses oppfylt, slik at søkeren har rett til flyktningstatus.²⁷⁴

Det vises her også til Cecilie Schjativet anbefaling i sin rapport av 2015 hvor hun skriver følgende:

Justisdepartement bør vurdere om UDI skal instrueres å legge trinn-for-trinn metoden til grunn også i konvertittsaker. Dette kan gi en strømlinjeforming og effektivisering av de rettslige vurderingene saksbehandlerne skal foreta. Det bør ses hen til EU-domstolens presiseringer av risikobegrepet som har kommet etter Rt-2012-494.²⁷⁵

UNE kan nå også instrueres av Justisdepartementet etter endring i utlendingslovens § 76,²⁷⁶ og det anbefales at samme instruks gis både UDI og UNE.

Det bemerkes videre at det dreier seg om likestilte grunnleggende rettigheter, dette fremgår blant annet av Flyktningkonvensjonen artikkel 1 a, hvor forfølgelse på bakgrunn av religion er inkludert i selve definisjonen av en flyktning på lik linje med rase, nasjonalitet og medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning. UNHCR påpeker også at religionsutøvelse er sidestilt med øvrige konvensjonsgrunner i sine guidelines for forfølgelse på bakgrunn av religion av 28.04.04 i punkt 13.²⁷⁷ Prinsippet i EU dommene må også gjøres gjeldene i norsk praksis:

Direktivet skal tolkes slik at et alvorlig brudd på religionsfriheten, uavhengig av hvilken del av denne friheten overtredelsen er rettet mot, vil sannsynligvis utgjøre en «forfølgelseshandling», der asylsøkeren, ved å utøve denne friheten eller krenke restriksjonene for utøvelsen av denne friheten i opprinnelseslandet, utgjør en reell risiko for å bli henrettet eller utsatt for tortur eller umenneskelig eller nedverdiggende behandling, slaveri, rettsforfølgelse eller vilkårlige fengslinger.²⁷⁸

UNHCR uttaler i «Cases of Minister voor Immigratie en Asiel v. X, Y and Z (C-199/12, C-200/12, C-201/12) regarding claims for refugee status based on sexual orientation and the interpretation of Articles 9 and 10 of the EU Qualification Directive» av 28.09.12:

Pkt 5.2.3; The role of the decision-maker is to assess risk (whether the fear of persecution is well-founded) and not demand conduct (pronounce upon what the applicant should do and not do). It is important to note that even if applicants may so far have managed to avoid harm through concealment, their circumstances may change over time and secrecy may not be an option for the entirety of their lifetimes. The risk of discovery may also not necessarily be confined to their own conduct. There is almost always

274 Departementenes rundskriv og instruks (07.02.2012).

275 Schjativet, (2015), s. 15.

276 <https://lovdata.no/pro/#document/LTI/lov/2015-11-20-94> [Hentet 01.09.17].

277 UNHCR (2004).

278 Generaladvokatens innstilling til dommen Y & Z av 19. april 2012, pkt. 77: «Therefore, in the light of these factors, I believe that Article 9(1)(a) of the Directive must be interpreted as meaning that serious interference with freedom of religion is likely to be an 'act of persecution' when the asylum-seeker, by exercising this freedom or as a result of infringing the restrictions placed on the exercise of that freedom in his country of origin, runs a real risk of being executed or subjected to torture, or inhuman or degrading treatment, being reduced to slavery or servitude, or being prosecuted or imprisoned arbitrarily.» Se: <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=62011CC0071&lang1=fr&lang2=NL&type=TEXT&ancre=> [Hentet 04.09.17].

the possibility of discovery against the person's will, for example, by accident, rumours or growing suspicion.²⁷⁹

Som UNHCR slår fast er det viktig å ta høyde for alle risikoelementer som finnes for å bli avslørt og bli utsatt for forfølgelse. Som vi har tidligere har påpekt kan oppførsel og trosutøvelse utover de sosiokulturelle rammene føre til varsling og at man havner i myndighetenes søkelys. Varslingen kan skje gjennom mistanke hos Basji-medlemmer²⁸⁰, infiltratører i husmenighetene, naboer, venner, familie eller tilfeldige mennesker som konvertitten deler sin tro med. Hvis ens navn blir nevnt i forhør av andre eller kommer frem i beslaglagt materiell, kan det være nok til at myndighetene starter overvåking. Avvikende oppførsel av barna på skolen kan vekke mistanke. Konverteringen kan bli avslørt i forbindelse med jobbsøking og behov for offentlige dokumenter. I tillegg bør man ta inn over seg den samlede livsløpsrisikoen og at summen av mange mindre religiøst motiverte begrensninger, restriksjoner, diskriminering, arrestasjoner, husransaker, m.m., kan utgjøre forfølgelse, selv om de ikke når opp til terskelen enkeltvis.

6.7 Oppsummering og anbefalinger

1. Både EU-domstolen, praksis fra LHBTI porteføljen og UNHCRs anbefalinger, samt praksis i andre land, slår fast at staten/beslutningstagere ikke kan forvente at asylsøkeren begrenser sin trosutøvelse eller skjuler sin tro (i LHBTI-saker: seksuell legning/orientering) for å unngå forfølgelse så lenge denne trosaktiviteten er sentral for vedkommendes trosidentitet. Dette gjelder både i det private og offentlige rom. Spørsmålet er hvilken forfølgelse som materialiserer seg når man utøver sin tro i samsvar med sin trosidentitet.
2. Det må foretas en konkret troverdighets vurdering av søkerens trosidentitet uten spekulative vurderinger av hvordan søkeren vil innrette seg etter forfølgelsesfaren ved retur. I denne vurderingen må uttalelser fra prester, pastorer, menighetsledere og menigheter vektlegges.
3. Domstolene må foreta en konkret bevisvurdering av landinformasjonen som presenteres og ikke begrense prøvningsintensiteten til ikke å gjelde de landfaglige vurderingene som utlendingsforvaltningen har foretatt.
4. Landinformasjonen viser at konvertitter ikke har mulighet til å utøve sin tro i fellesskap med andre enn i forbudte husmenigheter og dermed vil være i reell risiko for forfølgelse.
5. Innenfor rammen av dagens husmenigheter er det unaturlig å skille mellom medlem og leder/pastor slik norsk praksis er på dette feltet.
6. Det foretas ikke en tilstrekkelig kumulativ vurdering av diskrimineringen og livsløpsrisikoen som konvertitter står ovenfor ved en retur til Iran.
7. Å benytte seg av 5 trinns modellen som i LHBTI saker vil være en sikrere metode for å unngå sende konvertitter tilbake til forfølgelse eller til å måtte skjule sin tro ved retur.

279 UNHCR (2012).

280 Basji er en paramilitær organisasjon underlagt den iranske revolusjonsgarde. Medlemmene er frivillige deltagere i organisasjonen.

7 Litteraturliste og kildehenvisninger

Stortingsmeldinger, Innstillinger til Odelstinget, Odelstingsproposisjoner

Innst. O. nr. 42 (2007-2008).
Ot.prp. nr. 48 (2001-2002).
Ot.prp. nr. 75 (2006-2007).
St. melding 9 (2009 – 2010): Norsk flyktning- og migrasjonspolitik i et europeisk perspektiv.

Rettsavgjørelser

Norske domstoler (etter dato)

LB-2014-50021 av 08.01.15
LB-2014-66966 av 23.02.15
LB-2014-169786 av 11.03.15
LB-2014-81162 - LB-2014-81155 av 17.04.15
LB-2014-206175 av 25.06.15
LB-2015-145756 av 30.05.16
LB-2015-168682 av 08.09.16
LB-2015-50286 av 27.09.16
LB-2016-31830 av 05.01.17
LB-2016-6472 av 19.01.17

Vedtak i UDI og UNE

UDI vedtak 08.09.16
UDI vedtak 07.11.16
UNE vedtak 17.10.16

Litteratur og referanser

Noen steder har vi oppgitt fulle nettreferanser i noteapparatet og ikke i listen nedenfor. De fleste referanser til nettadresser er hentet/sjekket i perioden 1. – 15. september 2017 både i noteapparatet og i listen nedenfor.

Andersen, Lars Erik (2017): *Nei, vi pålegger ingen å skjule sin tro*, debattartikkel i Aftenposten 18. juli 2017.

Bradley, Mark (2008), *Iran and Christianity. Historical Identity and Present Relevance*, London and New York.

Christian Solidarity Worldwide (CSW) (2013), *Briefing – Iran. Religious freedom-concerns and recommendations*. January 2013.

CCPR General Comment No. 29 (2001), *Derogations during a State of Emergency*,

<http://www.refworld.org/docid/453883fd1f.html> [Hentet 13.09.17].

CCPR General Comment No. 22: Article 18 (1993), *Freedom of Thought, Conscience or Religion*, <http://www.refworld.org/pdfid/453883fb22.pdf> [Hentet 14.09.17]

Christians in Parliament All Party Parliamentary Group and All Party Parliamentary Group for International Freedom of Religion or Belief Joint Report (March 2015), *The Persecution of Christians in Iran*, London.

Constitution of the Islamic Republic of Iran (1979), <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/ir/ir001en.pdf&sa=U&ved=0ahUKEwiNlJCdiqfWAhXnIpoKHc5sCdQQFggEMAA&client=internal-uds-cse&usq=AFQjCNEgc2eimMWjTiEgMP1NCRsLgF4QPw> [Hentet 01.09.17].

Dagsnytt Atten (2017), *Konvertitter og asyl*, Innslag på radiosending i P2 24.07.17 med biskop Halvor Nordhaug og direktør i UNE, Ingunn-Sofie Aursnes. Transkribert 15.08.17.

Departementenes rundskriv og instruks, GI-07/2012, Saksnummer: 201106663/UMV (07.02.2012), *Instruks om tolkning av utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a - forfølgelse på grunn av seksuell orientering og kjønnsidentitet*, <https://www.udiregelverk.no/no/rettskilder/departementets-rundskriv-og-instrukser/2012-007-gi/> [Hentet 04.09.17].

Einarsen, Terje (1998), *Retten til vern som flyktning: med hovedvekt på FNs flyktningbegrep, de historiske traktatforutsetninger og gjeldende rett*, Volumer 1-2, Oslo: Cicero.

EMD (23 March 2016), *Case of F.G. v. Sweden*, <https://lovdata.no/pro/static/EMDN/emd-2011-043611-2.pdf> [Hentet 02.09.17].

EU, Council Directive 2004/83/EC (*Asylum Qualification Directive*) (2004), tilgjengelig på <https://emnbelgium.be/publication/council-directive-200483ec-asylum-qualification-directive> [Hentet 03.09.17].

European Court of Human Rights (5 September 2012), *Bundesrepublik Deutschland v Y (C-71/11)*, Z (C-99/11), <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=126364&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3590227> [Hentet 06.09.17].

European Court of Human Rights (25 May 1993), *Case of Kokkinakis v. Greece*, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"dmdocnumber":\["695704"\],"itemid":\["001-57827"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) [Hentet 01.09.17].

Finnish Immigration Service (21 August 2015), *Suuntaus project. Christian Converts in Iran, Country Information Service*, http://www.migri.fi/download/62318_Suuntaus-raportti_Kristityt_kaannynnaiset_IranissaFINALFINAL160915_2_.pdf?c6b6d260c55bd488 [Hentet 14.09.17].

Ghanea, N., Lindholm, T., Durham, C., Thazib-Lie, B G. (2004), *Introduction*. I: Lindholm, T., Durham, C., Thazib-Lie, B G (eds.), *Facilitating Freedom of Religion or Belief: A Deskbook*. Oslo.

Hathaway, James. C. og Foster, Michelle (1991), *The Law of Refugee Status*, Toronto.

Haugen, Hans Morten (2017), *Kristne konvertitter og asylvurderinger. Tro, troverdighet og trospraksis*, i Tidsskrift for praktisk teologi, nr. 1 2017, ss. 35-47.

Hellerslia, Thom Arne (2009), *I god tro. Retten til beskyttelse for personer som flykter på grunn av sin religion eller tro*, rapport på oppdrag fra Norsk Misjon i Øst, Mellomkirkelig råd, Norges Kristne Råd og Norsk organisasjon for asylsøkere, Oslo.

International Campaign for Human Right in Iran (2013), *The Cost of Faith. Persecution of Christian Protestants and Converts in Iran*. New York.

Iran Human Rights Documentation Center (July 2014), *Apostasy in the Islamic Republic of Iran*, New Haven.

Iranian Penal Code (2013), English Translation of Books I & II of the New Islamic Penal Code, oversatt av The Iran Human Rights Documentation Center (IHRDC), <http://www.iranhrdc.org/english/human-rights-documents/iranian-codes/1000000455-english-translation-of-books-1-and-2-of-the-new-islamic-penal-code.html> [Hentet 15.09.17].

Landinfo, Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (1. mars 2011), *Respons Iran: Forverret situasjon for kristne konvertitter*.

Landinfo, Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (6. februar 2017), *Respons Iran: Blasfemi og ateisme*.

Lov om trdomssamfunn og ymist anna (1969), <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1969-06-13-25> [Hentet 13.09.17].

Miller, Duane Alexander (2015), *Power, Personalities and Politics: The Growth of Iranian Christianity since 1979*. Mission Studies. 32 2015, ss. 66-86.

NOAS (2014), *Tro, håp og forfølgelse. NOAS' rapport om kristne konvertitter fra Iran*.

Nordhaug, Halvor (2017), *Norsk asylpolitikk bryter med religionsfriheten*, debattartikkel i Aftenposten 11. juli 2017.

OHCHR (17 March 2017), *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran*, http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session34/_layouts/15/WopiFrame.aspx?sourcedoc=/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session34/Documents/A_HRC_34_65_AEV.docx&action=default&DefaultItemOpen=1 [Hentet 14.09.17].

Rehman, Javaid (2010), *International Human Rights Law*, London and New York: Longman.

Schjatvet, Cecilie (2015), *Forfølgelse basert på religion og medlemskap i en spesiell sosial gruppe (seksuell legning) – praksis i UDI og UNE etter Høyesteretts dom av 29. mars 2012*, rapport på oppdrag fra Utlendingsdirektoratet og Justisdepartementet, Oslo.

Schjatvet, Cecilie (2017), *Har du en sak? Marginal domstolsprøving av landfaglig informasjon*, NOAS.

The Supreme Court (7 July 2010), *Judgement. HJ (Iran) (FC) (Appellant) v Secretary of State for the Home Department (Respondent) and one other action HT (Cameroon) (FC) (Appellant) v Secretary of State for the Home Department (Respondent) and one other action*, https://www.supremecourt.uk/decided-cases/docs/UKSC_2009_0057_Judgment.pdf [Hentet 02.09.17].

UDI praksisnotater: *Asylpraksis – Iran*, Dokument-ID : PN 2016-002, Saksnummer: 15/09598-9, Sist endret: 29.03.2017, Dokumentdato: 27.01.2016, https://www.udiregelverk.no/no/rettskilder/udi-praksisnotater/iran-pn-2016-002/#_Toc441659927 [Hentet 01.08.17].

UDI regelverk, *Rettskilder - EU-domstolens rettspraksis*, <http://www.udiregelverk.no/no/rettskilder/eu-domstolens-rettspraksis/> [Hentet 01.09.17].

Udlændingestyrelsen, Danish Refugee Council og Landinfo, Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (2/2013): *Iran. On Conversion to Christianity, Issues concerning Kurds and Post-2009 Election Protestors as well as Legal Issues and Exit Procedures. Joint report from the Danish Immigration Service, the Norwegian LANDINFO and Danish Refugee Council's fact-finding mission to Tehran, Iran, Ankara, Turkey and London, United Kingdom. 9 November to 20 November 2012 and 8 January to 9 January 2013*.

UK Home Office (February 2017), *Country Policy and Information Note. Iran: Christians and Christian converts, Version 3.0 February 2017*, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/594899/CPIN_-_Iran_-_Christians_-_v3_0.pdf [Hentet 26.03.17].

UK Home Office (December 2015), *Country Policy and Information Note. Iran: Christians and Christian converts, Version 2.0 December 2015*, http://www.ecoi.net/file_upload/1226_1449654645_cig-iran-christians-and-christian-converts.pdf [Hentet 12.09.17].

UN A/66/268 Interim report of the Special Rapporteur of the Human Rights Council on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment (5 August 2011), *Torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment*, <https://archive.org/stream/452639-un-report-on-torture#page/n0/mode/2up> [Hentet 02.09.17].

UN Resolution adopted by the General Assembly 36/55 (1981), *Declaration on the Elimination of all Forms of Intolerance and of Discrimination Based on Religion or Belief*, <http://www.un-documents.net/a36r55.htm> [Hentet 14.09.17].

UNE (28.01.2016), *Praksisnotat – Forfølgelse på grunnlag av religion*, <https://www.une.no/globalassets/kildesamling/praksisnotater/pn.religion.pdf> [Hentet 14.09.17].

UNHCR Guidelines on International Protection No. 9 (2012): *Claims to Refugee Status based on Sexual Orientation and/or Gender Identity within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees* <http://www.unhcr.org/509136ca9.pdf> [Hentet 14.09.17].

UNHCR Observations in the cases of Minister voor Immigratie en Asiel v. X, Y and Z (C-199/12, C-200/12, C-201/12) regarding claims for refugee status based on sexual orientation and the interpretation of Articles 9 and 10 of the EU Qualification Directive (28 September 2012), <http://www.refworld.org/pdfid/5065c0bd2.pdf> [Hentet 05.09.17].

UNHCR Guidelines on International Protection No. 6 (2004): *Religion-Based Refugee Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, <http://www.unhcr.org/publications/legal/40d8427a4/guidelines-international-protection-6-religion-based-refugee-claims-under.html> [Hentet 14.09.17].

UNHCR Annotated Comments on the EC Council Directive 2004/83/EC of 29 April 2004 (2004 II), on *Minimum Standards for the Qualification and Status of Third Country Nationals or Stateless Persons as Refugees or as Persons who otherwise need International Protection and the Content of the Protection granted* (OJ L 304/12 of 30.9.2004)

UNHCRs Håndbok om prosedyrer og kriterier for å fastsette flyktningers rettsstilling i henhold til 1951-konvensjonen og 1967-protokollen om flyktningers rettsstilling (2003), <http://www.bing.com/search?q=UNHCRs+H%C3%A5ndbok+om+prosedyrer+og+kriterier+for+%C3%A5+fastsette+flyktningers+rettsstilling+i+henhold+til+1951-konvensjonen+og+1967-protokollen+om+flyktningers+rettsstilling&src=IE-TopResult&FORM=IETR02&conversationid=347AF2E75E60441D8F2BA1962ECE6BDF> [Hentet 14.09.17].

U.S. Commission on International Religious Freedom (USCIRF) (25 April 2017), *Annual Report of the U.S. Commission on International Religious Freedom*, <http://www.uscirf.gov/sites/default/files/2017.USCIRFAnnualReport.pdf> [Hentet 15.09.17].

US State Department (2015), *Religious Freedom Report for 2015*, <https://www.state.gov/j/drl/rls/irf/2015religiousfreedom/index.htm#wrapper> [Hentet 13.09.17].

US State Department, Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor (2014) *Iran 2014 Human Right Report*, <https://www.state.gov/documents/organization/236810.pdf> [Hentet 01.09.17].

Vevstad, Vigdis (red.) (2010), *Utlendingsloven Kommentarutgave*, Oslo: Universitetsforlaget

Vevstad, Vigdis (1998), *Refugee Protection: A European Challenge*, Oslo: TANO Aschehoug.

Wien-konvensjonen om traktatretten, *Vienna Convention on the Law of Treaties* (1969), http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_1_1969.pdf [Hentet 14.09.17].

Intervjuer

Informasjon om intervjuer og henvisninger til personer som er intervjuet står det redegjort for i Kapittel 1 Innledning.

